

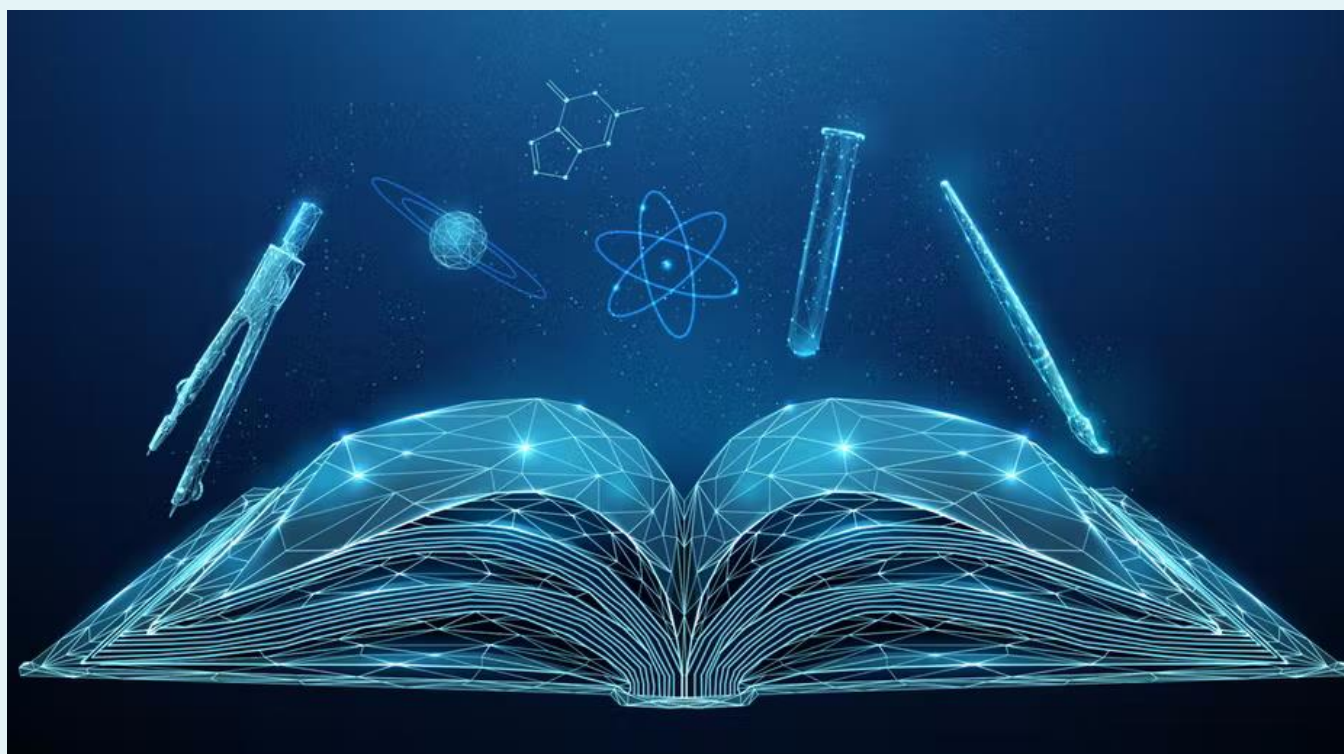
**ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНА БІБЛІОТЕКА**

ОСВІТА І НАУКА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

рекомендаційний бібліографічний покажчик

за II півріччя 2025 року

**ВІННИЦЯ
2025**

УДК 016:378
072

Укладачі: **Катерина Дєдова**, головний бібліотекар

відділу наукової інформації та бібліографії

Наталія Тарануха, завідувач відділу

наукової інформації та бібліографії

Відповідальна за випуск: **Тетяна Притуляк**, директор

науково-технічної бібліотеки ВНТУ

Освіта і наука у вищій школі: рекомендаційний бібліографічний показник за II півріччя 2025 року / Вінниц. нац. техн. ун-т, Наук.-техн. б-ка ; уклад.: К. Дєдова, Н. Тарануха ; відп. за вип. Т. Притуляк. – Електрон. текст. дані (1,79 Мб). – Вінниця, 2025. – 109 с.

У показнику представлено добірку публікацій освітнього спрямування з періодичних видань традиційного та відкритого доступу, опублікованих у другому півріччі 2025 року. Матеріали висвітлюють актуальні питання розвитку освіти і науки у вищій школі, організації освітнього процесу, інноваційних технологій навчання та науково-методичної діяльності.

Видання буде корисним менеджерам вищої школи, науково-педагогічним працівникам, аспірантам, студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними тенденціями у сфері вищої освіти.

Наші контакти:

e-mail: ntb_vntu@vntu.edu.ua

адреса: НТБ ВНТУ, вул. Хмельницьке шосе 95, м. Вінниця, 21021

ПЕРЕДМОВА

Сучасна вища школа функціонує в умовах динамічних суспільних змін, глобалізації, цифрової трансформації та нових викликів, зумовлених війною й необхідністю післявоєнного відновлення. У цих умовах особливої ваги набуває роль освіти і науки як стратегічних чинників сталого розвитку держави, формування людського капіталу та інтеграції України у світовий освітній і науковий простір.

Рекомендаційний бібліографічний покажчик «Освіта і наука у вищій школі», підготовлений відділом наукової інформації та бібліографії Науково-технічної бібліотеки Вінницького національного технічного університету, покликаний ознайомити користувачів із публікаціями, що висвітлюють актуальні питання розвитку вищої освіти, науки, педагогіки, освітньої політики, інноваційних підходів до навчання та виховання.

У покажчику представлено матеріали з періодичних видань традиційного та відкритого доступу за друге півріччя 2025 року. Тематичний спектр охоплює проблеми державної освітньої політики, реформування і модернізації вищої освіти, забезпечення якості освітніх послуг та академічної доброчесності, інтернаціоналізації освіти, цифровізації навчального процесу, розвитку дистанційного й змішаного навчання, а також питання педагогіки, психології, інклюзії, виховної роботи й підготовки фахівців у різних галузях знань.

Матеріали у розділах та підрозділах згруповано за тематичним принципом і систематизовано в алфавітному порядку назв; публікації іноземними мовами подано наприкінці відповідних підрозділів. Така структура полегшує пошук інформації та сприяє ефективному використанню покажчика.

Електронний формат видання забезпечує оперативний доступ до інформації, зручність навігації та можливість використання гіперпосилань на повні тексти документів (за наявності), що значно розширює можливості його практичного застосування.

Покажчик рекомендований керівникам закладів вищої освіти, науково-педагогічним працівникам, дослідникам, студентам, працівникам бібліотек, а також усім, хто цікавиться проблемами та перспективами розвитку освіти і науки у вищій школі.

ЗМІСТ

1 ДЕРЖАВНА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ТА УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ	6
1.1 Державна політика у сфері освіти і науки	6
1.2 Реформування та модернізація вищої освіти України	9
1.3 Управління, лідерство та стратегічний розвиток	13
закладів вищої освіти	13
1.4 Вища освіта в умовах війни: виклики, трансформації,	17
шляхи подолання	17
2 ЯКІСТЬ ОСВІТИ ТА АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА.....	20
2.1 Забезпечення якості освітніх послуг у ЗВО	20
2.2 Академічна доброчесність:.....	21
принципи, практика, відповідальність	21
3 ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	24
3.1 Міжнародне співробітництво у сфері вищої освіти	24
3.2 Зарубіжний досвід і діяльність іноземних	29
закладів вищої освіти	29
3.3 Інтеграція освіти, науки та виробництва	33
4 ІННОВАЦІЇ ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ	35
4.1 Інновації в системі вищої освіти.....	35
4.2 Інформаційно-цифрове забезпечення освітнього процесу	38
4.3 Штучний інтелект в освіті та науці.....	42
4.4 Дистанційне та змішане навчання	47
5 ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА ГУМАНІТАРНИЙ ВИМІР ОСВІТИ	49
5.1 Педагогіка та психологія вищої школи.....	49
5.2 Гуманізація освіти та виховного процесу	55
5.3 Фізичне виховання, спорт і здоров'язберезувальні	57
технології у ЗВО.....	57
5.4 Інклюзивна освіта у ЗВО	59
6 МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	61
6.1 Методика та методологія викладання навчальних дисциплін	61
6.2 Підготовка фахівців у закладах вищої освіти	67
6.3 Освіта впродовж життя.....	71

6.4 Професійний та компетентнісний розвиток науково-педагогічних працівників.....	73
7 ГАЛУЗЕВІ НАПРЯМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ	79
7.1 Технічна освіта	79
7.2 ІТ-освіта та цифрові компетентності.....	82
7.3 Екологічна освіта і сталий розвиток.....	86
7.4 Економічна освіта	87
7.5 Філологічна освіта	89
7.6 Військова освіта	100
8 УНІВЕРСИТЕТСЬКІ БІБЛІОТЕКИ В ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ.....	103
8.1 Сучасні бібліотечно-інформаційні центри ЗВО:.....	103
функції, ресурси, перспективи.....	103
9 ПЕРСОНАЛІЇ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ	106
9.1 Видатні педагоги, науковці, діячі освіти і техніки	106

1 ДЕРЖАВНА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ТА УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

1.1 Державна політика у сфері освіти і науки

1. **Бюджет-2026:** суттєве збільшення фінансування освіти та зростання зарплат педпрацівників [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 5 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/biudzheth-2026-suttieve-zbilshennia-finansuvannia-osvity-ta-zrostannia-zarplat-pedpratsivnykiv> (дата звернення: 09.12.2025).
2. **Держбюджет-2026:** на освіту і науку спрямовано рекордні 298,8 млрд грн [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 4 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhbiudzheth-2026-na-osvitu-i-nauku-spriamovano-rekordni-2988-mlrd-hrn> (дата звернення: 09.12.2025).
3. **Деякі питання** надання фінансової підтримки науковим виданням України [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 26 серп. 2025 р. № 1032 // Верховна Рада України : законодавство України : офіційний портал. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1032-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2025).
4. **Деякі питання** призначення і виплати академічних стипендій Президента України здобувачам освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 11 серп. 2025 р. № 959 // Урядовий кур'єр. – 2025. – 13 серп. (№ 163). – С. 4-5.
5. **Засідання атестаційної** колегії МОН: розвиток кар'єри дослідників та удосконалення інструментів їхньої атестації [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 12 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/zasidannia-atestatsiinoi-kolehii-mon-rozvytok-kariery-doslidnykiv-ta-udoskonalennia-instrumentiv-ikhnoi-atestatsii> (дата звернення: 17.12.2025).
6. **Мінрозвитку затвердило** Типову освітню програму для підготовки фахівців із безбар'єрності [Електронний ресурс] / Міністерство розвитку громад та територій України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 8 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/minrozvytku-zatverdylo-typovu-osvitniu-prohramu-dlia-pidhotovky-fakhivtsiv-iz-bezbariernosti> (дата звернення: 09.12.2025).

7. **МОН: Президент України** призначив гранти молодим ученим та докторам наук на 2026 рік [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 2 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/mon-prezydent-ukrainy-pryznachyv-hranty-molodym-uchenym-ta-doktoram-nauk-na-2026-rik> (дата звернення: 09.12.2025).
8. **МОН запускає проєкт Campex** та відкриває подання заявок від університетів [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 12 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/mon-zapuskaie-proekt-campex-ta-vidkryvaie-podannia-zaiavok-vid-universytetiv> (дата звернення: 17.12.2025).
9. **Нова державна система** індивідуальної підтримки науковців: Уряд схвалив Концепцію «Національна система дослідників України» [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 4 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/nova-derzhavna-systema-indyvidualnoi-pidtrymky-naukovtsiv-uriad-skhvalyv-kontseptsiuu-natsionalna-systema-doslidnykiv-ukrainy> (дата звернення: 09.12.2025).
10. **Нова система** пріоритетів у науці та інноваціях: фокус на обороні, економіці та повоєнному розвитку [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : вебсайт. – 2025. – 6 листоп. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/news/vru-pidtrymala-uriadovyi-zakonoproiekt-pro-novu-systemu-priorytetnykh-napriamiv-u-sferi-nauky-ta-innovatsiinoi-diialnosti-v-pershomu-chytanni> (дата звернення: 09.12.2025).
11. **Основні зміни** вступу 2026: Верховна Рада України ухвалила в цілому законопроєкт № 13650 [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 4 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/osnovni-zminy-vstupu-2026-verkhovna-rada-ukrainy-ukhvalyla-v-tsilomu-zakonoproekt-13650> (дата звернення: 09.12.2025).
12. **Порядок проведення** конкурсного відбору та надання фінансової підтримки науковим фаховим виданням України, які індексуються міжнародними наукометричними базами даних : постанова Кабінету Міністрів України від 26.08.2025 р. № 1032 // Урядовий кур'єр. – 2025. – 29 серп. (№ 177). – С. 3-4.
13. **Про внесення** змін до Положення про Державну службу якості освіти України [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 10 верес. 2025 р. № 1134 // Верховна Рада України : законодавство України : офіційний портал. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1134-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2025).

14. **Про державне** замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2025 році : постанова Кабінету Міністрів України від 07.07.2025 р. № 812 // Урядовий кур'єр. – 2025. – 10 лип. (№ 138). – С. 4-17.
15. **Про єдину державну електронну базу з питань освіти** : постанова Кабінету Міністрів України від 15.07.2025 р. № 872 // Урядовий кур'єр. – 2025. – 22 лип. (№ 147). – С. 7-13.
16. **Про затвердження** переліку уповноважених закладів вищої освіти, які можуть здійснювати у 2026 році процедуру визнання результатів навчання, здобутих на тимчасово окупованій території України [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України № 1559 від 27.11.2025 р. // Освіта.ua : вебсайт. – 2025. – 27 листоп. – Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/95972/ (дата звернення: 09.12.2025).
17. **Про присудження** Премії Верховної Ради України молодим ученим за 2025 рік : постанова від 04.12.2025 р. № 4714-IX / Верховна Рада України // Голос України. – 2025. – 9 груд. (№ 236). – С 6-7.
18. **Про проведення** єдиного державного кваліфікаційного іспиту в 2026 році за окремими спеціальностями [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України № 1516 від 18.11.2025 р. // Освіта.ua : вебсайт. – 2025. – 18 листоп. – Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/95920/ (дата звернення: 09.12.2025).
19. **Проектна аспірантура**: пояснення основних змін у новій моделі підготовки PhD в Україні [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : вебсайт. – 2025. – 21 жовт. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/news/proiektna-aspirantura-poiasnennia-osnovnykh-zmin-u-novii-modeli-pidhotovky-phd-v-ukraini> (дата звернення: 09.12.2025).
20. **«Термінологія безбар'єрності»**: відбувся розгляд проекту Національного стандарту державної мови [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : вебсайт. – 2025. – 16 груд. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/news/terminolohiia-bezbariernosti-vidbuvsia-rozghliad-proiektu-natsionalnoho-standartu-derzhavnoi-movy> (дата звернення: 17.12.2025).
21. **Україна представила** оновлення щодо розвитку досліджень та інновацій на 10-му засіданні Кластера 4 [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 27 листоп. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-predstavyla-onovlennia-shchodo-rozvytku-doslidzhen-ta-innovatsii-na-10-mu-zasidanni-klastera-4> (дата звернення: 09.12.2025).

22. **Україна формує** національну політику університетських інновацій і презентує результати першого року розбудови національної мережі стартап-шкіл у ЗВО та НУ [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : вебсайт. – 2025. – 9 листоп. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/news/ukraina-formuie-natsionalnu-polityku-universytetskykh-innovatsii-i-prezentuie-rezultaty-pershoho-roku-rozbudovy-natsionalnoi-merezhi-startap-shkil-u-zvo-ta-nu> (дата звернення: 10.12.2025).
23. **Уряд затвердив** експериментальний проєкт зі створення дослідницьких центрів передового досвіду [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 4 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-zatverdyyv-eksperymentalnyi-proiekt-zi-stvorennia-doslidnytskykh-tsentriv-peredovoho-dosvidu> (дата звернення: 09.12.2025).
24. **Уряд оновив** Стратегію розвитку вищої освіти відповідно до викликів війни [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 4 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-onovyv-stratehiu-rozvytku-vyshchoi-osvity-vidpovidno-do-vyklykiv-viiny> (дата звернення: 09.12.2025).
25. **Уряд ухвалив** нове Положення про Премію Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 5 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-ukhvalyv-nove-polozhennia-pro-premiu-kabinetu-ministriv-ukrainy-za-rozroblennia-i-vprovadzhennia-innovatsiinykh-tekhnologii> (дата звернення: 09.12.2025).
26. **Уряд ухвалив** рішення для розвитку української освіти [Електронний ресурс] / Департамент інформації та комунікацій з громадськістю Секретаріату Кабінету Міністрів України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 3 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-ukhvalyv-rishennia-dlia-rozvytku-ukrainskoi-osvity> (дата звернення: 09.12.2025).

1.2 Реформування та модернізація вищої освіти України

27. **Вовк, С.** Педагогічне лідерство і критичне мислення: синергія в освітньому середовищі / Світлана Вовк // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2025. – Вип. 88, т. 1. – С. 308-313. – DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-1-44>.

Розглядається концептуальна взаємозалежність між педагогічним лідерством та критичним мисленням у контексті трансформації сучасного освітнього середовища. Запропонована концептуальну модель синергії, де педагогічне лідерство виступає модератором змін, а критичне мислення його інтелектуальним ядром. У цьому контексті освітнє середовище набуває рис діалогічності, рефлексивності, евристичності та адаптивності. Таке середовище, на думку дослідниці, забезпечує не лише академічну успішність, а й ментальну зрілість учасників освітнього процесу.

28. **Дашковська, О.** Система вищої освіти України: час розвитку і протидії викликам війни / Олена Дашковська, Галина Коломоєць, Тетяна Малечко, Віталій Погребняк // Нові технології навчання : зб. наук. пр. – 2025. – № 99. – С. 79-88. – DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.2025.99.08>.

У 2024 році виповнилось 10 років чинності Закону України «Про вищу освіту», основні положення якого спрямовані на реформування вітчизняної вищої школи, її інтеграцію в європейський простір вищої освіти. Протягом цього періоду галуззю вирішувалось дві основні сучасні проблеми: інтеграція в європейське освітнє середовище та забезпечення її функціонування в умовах війни, спричиненої рф. Встановлено, що органами управління галуззю, закладами вищої освіти у взаємодії і за участю організацій роботодавців та освітянської спільноти в українській вищій освіті вибудовані цілісна система, впроваджені масштабні організаційні, нормативно-методичні та інформаційно-комунікаційні заходи, спрямовані на системне реформування структури, організації освітнього процесу.

29. **Зайцева, К. І.** Цифрова модернізація процесу викладання англійської мови у закладах вищої освіти: перспективи та виклики / К. І. Зайцева, Н. В. Шульга, Н. М. Погранична // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 1893-1903. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-1893-1903](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-1893-1903).

Проведено аналіз потенціалу онлайн-платформ, мобільних додатків, гейміфікації, інтерактивних засобів, цифрових ресурсів дистанційного навчання, аудіовізуалізації, інтелектуальних карт та сиквейну для формування стійких англомовних компетенцій у студентів ЗВО. Ідентифіковано основні передумови, що визначають успішність інтеграції цифрових освітніх інструментів у середовище вищої школи. Розглянуто можливість використання штучного інтелекту та EdTech для адаптації освітнього процесу до індивідуальних потреб студентів. Особлива увага приділяється формуванню комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення іноземної мови.

30. **Круглов, В. В.** Державно-приватне партнерство як інструмент модернізації системи вищої освіти в Україні / В. В. Круглов // Освітня аналітика України. – 2025. – № 1 (33). – С. 5-16. – DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2025-1-5-16>.

Розглянуто роль державно-приватного партнерства (ДПП) як стратегічного інструмента модернізації системи вищої освіти України, зокрема в контексті післявоєнного відновлення та нагальної потреби в системних реформах. Таке

партнерство у вищій освіті розглядається як перспективний шлях до модернізації освітнього процесу, підвищення його якості та відповідності потребам ринку праці за рахунок залучення додаткових ресурсів, досвіду й інновацій для відновлення та вдосконалення сектора вищої освіти. Для успішної реалізації партнерства потрібно зберегти баланс між практичною підготовкою та академічними цінностями, законодавчо визначити ролі й відповідальність партнерів, забезпечити прозорість процесів прийняття рішень і належний захист інтелектуальної власності.

31. **Крупка, М. І.** Інноваційно-інвестиційний розвиток вітчизняних університетів в умовах новітніх трансформаційних викликів / М. І. Крупка, С. П. Сас // Економіка України. – 2025. – № 5. – С. 85-104. – DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.05.085>.

Обґрунтовано важливість ефективного управління процесом залучення інвестицій і впровадження інновацій в умовах сучасних викликів і повоєнного відновлення України, зокрема у сфері вищої освіти. Сформовано модель управління інвестиційно-інноваційною діяльністю університетів, окреслено пріоритетні напрями, що сприяють реалізації їх стратегії, спрямованої на підвищення ефективності використання дослідницького потенціалу, поліпшення якості освіти і формування передумов соціально-економічного зростання в Україні.

32. **Малецька, І. В.** Педагогічні стратегії та умови адаптації іноземних студентів при вивченні спеціальності українською мовою / І. В. Малецька, О. В. Березінська // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 60-64. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.11>.

Висвітлено роль мовного бар'єра, відмінностей у культурних цінностях і системах освіти, що зумовлюють специфіку входження іноземних здобувачів до академічного середовища. Розкрито досвід українських закладів вищої освіти у створенні спеціалізованих програм мовної та фахової підготовки, орієнтованих на міждисциплінарний підхід і комунікативно-діяльнісні методики.

33. **Онтологокерована система** аналізу звітної документації як інструмент моніторингу та забезпечення безпеки в освітніх закладах / Віталій Приходнюк, Ольга Кузьменко, В'ячеслав Горборуков, Софія Дембіцька // Педагогіка безпеки. – 2025. – Т. 10, № 2. – С. 77-82. – DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2025-10-2-072-082>.

Враховуючи нормативні вимоги України, здійснено розробку концептуальної моделі онтології, яка формалізує ключові поняття та вимоги щодо безпеки. На прикладі звітної документації регіональних відділень МАН представлено архітектуру онтологокерованої системи, що автоматизує аналіз та обробку даних, підвищуючи точність і оперативність моніторингу. Окремо оцінено перспективи впровадження таких систем у практику українських освітніх закладів з метою покращення управління безпекою та підвищення рівня захисту учасників освітнього процесу.

34. **Пипяк, М. І.** Правове регулювання освіти у контексті євроінтеграції / М. І. Пипяк, І. М. Білоус // Наукові перспективи. – 2025. – № 10 (64). – С. 1088-1099. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-10\(64\)-1088-1099](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-10(64)-1088-1099).

Розглянуто основні завдання та принципи державної політики у сфері освіти, визначені законодавством України, зокрема Законом України «Про вищу освіту», Стратегією розвитку вищої освіти на 2022-2032 роки та Концепцією «Нова українська школа». Особливу увагу приділено ключовим аспектам модернізації системи освіти: інтеграції освітніх програм з ринком праці, цифровізації навчальних процесів, підвищенню міжнародної конкурентоспроможності українських закладів освіти, формуванню автономії та самоврядування університетів, а також розвитку академічної мобільності студентів і викладачів.

- 35. Пономаренко, О. В.** Сучасні дидактичні системи: європейський і український контексти / О. В. Пономаренко, І. В. Козич, Л. С. Іванова // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 2 (54). – С. 64-71. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-09>.

Здійснено порівняльний аналіз дидактичних систем України та країн Європейського Союзу з метою виявлення спільних і відмінних рис, а також окреслення перспектив інтеграції та модернізації національної освітньої системи. Розкрито теоретичні засади поняття «дидактична система», уточнено її сучасне трактування в умовах глобалізації та цифровізації освіти.

- 36. Раїнчук, В. А.** Сторітелінг та його використання у освітньому процесі сучасної вищої школи / В. А. Раїнчук, А. Р. Петечук // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 2252-2260. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-2252-2260](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-2252-2260).

Метою статті є аналіз сутності та розробка практичних рекомендацій щодо застосування технології сторітелінгу в освітньому процесі сучасної вищої школи. Завдання роботи полягає в тому, щоб обґрунтувати ефективність використання цієї методики для формування й розвитку мовних, мовленнєвих та інших освітніх компетентностей, а також надати конкретні поради щодо її впровадження у вищих навчальних закладах.

- 37. Рябчий, І.** Перформативна модель освіти: філософська критика формальної раціональності в освітньому процесі / Іван Рябчий // Вища освіта України. – 2025. – № 2. – С. 52-57. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2\(97\).06](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2(97).06).

Аналізується сучасний стан освітнього середовища та визначаються ефективні практики освітнього дизайну, які в сьогоденні сприяють процесу проєктування та створення привабливих рішень для навчання. Обґрунтовується, що перформативна модель освіти є прикладом сучасного універсального фреймворку, адже здатна надати не лише якісні знання, але й побудувати освітній процес таким чином, що навчання буде легким і цікавим.

- 38. Сергєєва В. Є.** Формування міжкультурної компетентності засобами іноземної мови у студентів закладів вищої освіти нефілологічного профілю / В. Є. Сергєєва // Науковий вісник Південноукраїнського національного

педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 2 (151). – С. 136-141. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-2-20>.

Акцентовано на важливості розвитку здатності до міжкультурного порозуміння, емпатії, відкритості до інших культур та навичок конструктивної взаємодії у багатокультурному середовищі, що є необхідною умовою професійної діяльності майбутніх фахівців у різних галузях. Обґрунтовано роль іноземної мови як ефективного засобу формування міжкультурної компетентності, що виконує не лише комунікативну функцію, а й виступає як носій цінностей, моделей поведінки та культурних смислів. Зазначено, що специфіка формування міжкультурної компетентності у студентів нефілологічного напрямку полягає, з одного боку, в обмеженому обсязі мовної підготовки, а з іншого – в актуальності інтеграції міжкультурного компонента у фахове навчання.

39. **Федоров, І. В.** Формування глобального мислення у сучасних здобувачів вищої освіти засобами дисциплін гуманітарного циклу / І. В. Федоров // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. – 2025. – Вип. 2 (121). – С. 136-151. – DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(121\).2025.10](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(121).2025.10).

Розкрито сутність глобального мислення як інтегративної характеристики сучасної особистості, яка забезпечує здатність до комплексного, критичного, мультикультурного та системного сприйняття навколишнього світу і глобальних процесів, що його формують. Показано, що глобальне мислення виступає важливим чинником професійного і соціального становлення здобувачів вищої освіти в умовах постійних змін, зумовлених процесами глобалізації, інформатизації та трансформації суспільних відносин. Проаналізовано освітні технології та методики, що сприяють розвитку глобальної свідомості, зокрема проєктне навчання, дебати, моделювання міжнародних переговорів, кейс-метод, інтерактивні форми роботи, а також залучення до міжнародних академічних програм і обмінів. Підкреслено значення інтеграції міждисциплінарного підходу, який дозволяє студентам формувати системне бачення складних глобальних проблем через поєднання знань з різних сфер науки.

1.3 Управління, лідерство та стратегічний розвиток закладів вищої освіти

40. **Борисенко, О. П.** Розвиток сфери освіти в Україні на засадах публічно-громадського партнерства / О. П. Борисенко // Наукові перспективи. – 2025. – № 7(61). – С. 54-63. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-7\(61\)-54-63](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-7(61)-54-63).

Обґрунтовано, що ЗВО сьогодні не лише надають освітні послуги, а й виконують наукову, соціальну, гуманітарну та управлінську місії, виступаючи осередками інновацій, підтримки та формування громадянського суспільства. Розглянуто особливості впровадження дистанційної освіти, важливість її доступності для органів влади та громад у контексті децентралізації. Значна увага приділена проблематиці державно-громадського управління в освіті, його нормативно-правовому забезпеченню, а також формам громадського контролю через участь у самоврядуванні, експертизі та консультаційних механізмах.

41. **Василик, Н. М.** Управління розвитком креативної освіти в ЗВО / Н. М. Василик // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 318-330. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-318-330](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-318-330).

Представлено модель управління розвитком креативної освіти, що включає стратегічний, організаційно-структурний, процесуальний та оцінно-аналітичний рівні. Запропоновано механізм управління розвитком креативної освіти у ЗВО, який охоплює процеси діагностики потреб ринку, модернізації освітніх програм, розвитку інфраструктури креативності, професійного розвитку викладачів, налагодження партнерства з бізнесом та креативними індустріями, запровадження мотиваційних інструментів, а також формування системи зворотного зв'язку та коригування освітніх практик. Наведено приклади впровадження креативної освіти у провідних університетах України та світу. Зроблено висновок про важливість системного управління, стратегічної підтримки інновацій та партнерської взаємодії із зовнішніми стейкхолдерами для забезпечення формування покоління фахівців, здатних до креативної та інноваційної діяльності.

42. **Жмурко, О.** Психологічні механізми впливу емоційного інтелекту на управлінські процеси в закладах освіти / Олексій Жмурко, Наталія Васаженко // Педагогіка безпеки. – 2025. – Т. 10, № 2. – С. 118-124. – DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2025-10-2-118-124>.

В умовах трансформації системи управління та підвищення вимог до ефективності освітнього середовища емоційний інтелект розглядається як важливий ресурс оптимізації професійної діяльності керівників та педагогічних колективів. У статті визначено сутність поняття «емоційний інтелект», проаналізовано його ключові компоненти та розкрито їхній зв'язок із прийняттям управлінських рішень, мотивацією, комунікацією та подоланням конфліктних ситуацій. Особливу увагу приділено психологічним механізмам регуляції емоцій, емпатії, самоконтролю та соціальної взаємодії, які безпосередньо впливають на якість управління закладом освіти. Показано, що розвиток емоційного інтелекту сприяє підвищенню рівня довіри, створенню позитивного психологічного клімату та формуванню лідерського потенціалу управлінців.

43. **Мицишин, І.** Особливості реалізації мотиваційної функції управління керівником закладу освіти в сучасних умовах / Ірина Міцишин, Христина Калагурка, Марія Крива // Нова педагогічна думка. – 2025. – № 1 (121). – С. 3-9. – DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-121-1-3-9>.

Стаття присвячена аналізу процесу управління мотивацією вчителів керівником закладу освіти в сучасних умовах суспільної нестабільності та високої психоемоційної напруги. Представлено висновки поведінкових та змістових теорій розвитку мотивації. Проаналізовано сутність внутрішньої та зовнішньої мотивації діяльності педагогів, визначено більшу ефективність внутрішньої порівняно із зовнішньою.

44. **Степанова, Т. М.** Міграція студентів як соціально-педагогічна проблема / Т. М. Степанова, Ю. В. Кузьменко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 40-43. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.7>.

Метою статті є розкриття впливу міграційних процесів серед студентської молоді на освіту в Україні та шляхів подолання ризиків, що виникають у зв'язку з цим. Спільні зусилля держави і ЗВО забезпечують необхідні умови для розвитку освіти, повноцінної соціалізації здобувачів освіти, сприяючи тим самим розвитку науки, впровадженню в освітній процес інноваційних технологій, цифровізації освіти.

45. **Тамбовська, К. В.** Емоційний інтелект керівника як чинник ефективності освітнього менеджменту / К. В. Тамбовська // Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка». – 2025. – № 10 (51). – С. 967-975. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-967-975](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-967-975).

Запропоновано напрями розвитку емоційної компетентності керівників освітніх закладів: участь у тренінгових програмах з емоційного лідерства, коучингових сесіях і програмах професійного вдосконалення; створення умов для рефлексивного аналізу власної емоційної поведінки; формування корпоративної культури підтримки та взаємоповаги в освітньому середовищі. Зазначено, що розвиток емоційного інтелекту повинен стати складовою системи підготовки й підвищення кваліфікації управлінських кадрів освіти, адже саме від емоційної зрілості та стресостійкості керівника залежить ефективність функціонування освітнього закладу.

46. **Тамбовська, К. В.** Управлінська компетентність керівника закладу освіти як чинник забезпечення якості освітнього процесу в умовах трансформаційних змін / К. В. Тамбовська // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 191-194. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.38>.

Управлінська компетентність є багатогранною категорією, яка включає професійні знання, навички, ціннісні орієнтації, мотивацію та психологічні якості, що забезпечують здатність керівника успішно здійснювати управління закладом освіти. Проаналізовано сучасний стан досліджень з проблеми управлінської компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогічній науці, виявлено основні складові компетентності керівника, серед яких стратегічне мислення, організаційні здібності, комунікативна компетентність, психологічна стійкість та інноваційна культура. Особливу увагу приділено викликам, які постають перед керівниками закладів освіти в умовах реформування освітньої системи України: необхідність впровадження державних стандартів, підтримка професійного розвитку педагогічного колективу, формування інклюзивного освітнього середовища, забезпечення інформаційної безпеки, управління в умовах кризових ситуацій.

47. **Товканець, Г.** Стратегії та тенденції розвитку університетської освіти в європейському освітньому просторі / Ганна Товканець // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2025. – Вип. 42. – С. 83-94. – DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2025.42.13459>.

Визначено стратегії університетської освіти: соціальна відповідальність закладів вищої освіти, спрямування на розвиток компетентностей, академічна мобільність й інтернаціоналізація. Виявлено характерологічні особливості і критерії ефективності університетської освіти. Наголошено, що в умовах глобалізації і транснаціоналізації

важливим є формування компетентностей – особистісних, соціальних, аналітичних прогностичних, компетентностей синтезу, системного мислення критичного мислення. Виокремлено як тенденції у становленні університетської освіти: поглиблення і розширення інтернаціоналізаційних та транснаціоналізаційних процесів, забезпечення якості вищої освіти, актуалізація та підвищення рівня докторської підготовки, розвиток культури академічної автономії й творчості, гармонійне поєднання наукових досліджень, бізнесу та практичної підготовки, створення системи соціальної відповідальності, зростання ролі університетів у зміцненні демократичних суспільств і посиленні громадянської єдності.

- 48. Хожило, І. І.** Аналіз організаційних моделей управління освітою у світлі постпандемічного та повоєнного відновлення / І. І. Хожило // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 248-258. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-248-258](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-248-258).

Дослідження зосереджене на виявленні тенденцій трансформації публічного управління та адміністрування освіти на межі ХХ-ХХІ ст. у контексті глобальних змін, цифровізації та зростанні ролі публічного управління. Проаналізовано ключові типи моделей управління освітою (централізовано-бюрократична, централізовано-ієрархічна, децентралізована, ринково-орієнтована, гібридні та змішана (гнучко-регульована), які сформувались у різних країнах під впливом історичних, соціокультурних та економічних факторів. Підкреслено необхідність посилення стратегічного планування, міжсекторальної взаємодії та формування партнерських відносин між державними, громадськими й приватними структурами. Окреслено напрями модернізації управління освітою в Україні з урахуванням міжнародного досвіду, принципів належного врядування та пост-викликів пандемії і війни, що пов'язані із відновленням людського потенціалу та забезпеченням стійкості освітньої системи.

- 49. Черненко Н. М.** Професійний розвиток менеджерів освіти: мотивація та бар'єри / Н. М. Черненко, М. М. Ручкіна // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 1 (150). – С. 152-158. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-1-23>.

Мета дослідження – визначення бар'єрів, що впливають на професійний розвиток менеджерів освіти та ідентифікації напрямів, що потребують удосконалення. У дослідженні використано такі методи: аналіз, узагальнення, систематизація, анкетування. Схарактеризовано структурні компоненти професійного розвитку керівника закладу освіти. Досліджено основні мотиви та стимули професійного розвитку для менеджерів освіти: особистий інтерес і самовдосконалення, підвищення ефективності управління закладом, можливості кар'єрного зростання, визнання колег і професійна репутація, створення конкурентоспроможного та сучасного закладу освіти, вимоги законодавства. Виявлено напрями, які менеджери освіти прагнуть удосконалити у професійній діяльності, а саме: юридичні аспекти управління, моніторинг якості освіти, інноваційну та проєктну діяльність, кризове управління, комунікаційну та зовнішню діяльність, управління персоналом, організацію освітнього процесу, фінансово-господарську діяльність, забезпечення матеріально-технічної бази, соціально-психологічну роботу.

50. **Шевченко, І.** Концепція сталого розвитку закладу вищої освіти: трансформаційний аспект / Ірина Шевченко, Елеонора Дармофал // Український педагогічний журнал. – 2025. – № 2. – С. 55-64. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-2-55-64>.

Проаналізовано трансформаційні процеси, що відбуваються у сфері освіти під впливом цифровізації, екологічних змін, соціальної відповідальності та міжнародного співробітництва. Визначено основні напрями розвитку ЗВО: інтеграція принципів сталого розвитку в освітні програми, стратегічне управління ресурсами, цифровізація навчального процесу та підвищення рівня екологічної свідомості. Запропоновано концептуальну модель сталого розвитку університетів, що включає економічний, соціальний та екологічний виміри, а також чотири вектори: розвитку, безпеки, відповідальності та гідності. Автори наголошують на необхідності стратегічного планування та комплексного підходу до реалізації концепції сталого розвитку, що дозволить адаптувати освітні установи до нових викликів та підвищити їх конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

51. **Bobro, N.** Digitalization of education in the context of the formation of a new generation university / Natalia Bobro // Український педагогічний журнал. – 2025. – № 2. – С. 27-34. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-2-27-34>.

Висвітлено позитивні аспекти цифрової трансформації освіти, зокрема забезпечення гнучкості навчання, персоналізації освітніх траєкторій та оптимізації освітніх і адміністративних процесів. Водночас наголошено на викликах, що супроводжують цей процес: цифрова нерівність, технічні труднощі, недостатній рівень цифрової грамотності як студентів, так і викладачів. Особливу увагу приділено проблемі інформаційної безпеки у цифровому освітньому середовищі, яка загострюється в умовах швидкого розширення цифрових технологій та загроз кіберзлочинності. Визначено ключові пріоритети для розвитку університетів нового покоління, орієнтованих на сталий розвиток та підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно функціонувати в цифровій реальності.

1.4 Вища освіта в умовах війни: виклики, трансформації, шляхи подолання

52. **Бойко Г. В.** Арттерапія як інструмент тренінгових технологій у соціальній роботі в умовах воєнного стану / Г. В. Бойко, О. О. Широкобокова, Т. І. Бутченко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 2 (151). – С. 51-59. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-2-8>.

На основі аналізу українського та зарубіжного досвіду розкрито ефективність поєднання творчих практик із соціально-психологічними, адаптаційними та профорієнтаційними тренінгами в роботі з ветеранами, внутрішньо переміщеними особами (ВПО), дітьми, молоддю та волонтерами.

53. **Бойко, С.** Національна ідентичність як основа стійкості молоді в умовах війни: освітній та виховний потенціал / Світлана Бойко // Нові технології навчання : зб. наук. пр. – 2025. – № 99. – С. 16-28. – DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.2025.99.02>.

Запропоновано практичні рекомендації для закладів освіти щодо реалізації цілеспрямованої політики національного виховання з метою посилення внутрішньої стійкості молоді в кризових умовах. У висновках обґрунтовується, що національна ідентичність є ключовим ресурсом стійкості та самоорганізації молоді в кризових обставинах.

54. **Котломанітова, Г.** Психосоціальна підтримка студентів, які постраждали внаслідок війни / Галина Котломанітова // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 7. – С. 48-55. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i7-007>.

Розглядається проблема психосоціальної підтримки студентів, які постраждали внаслідок повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України. Проаналізовано ключові виклики для системи вищої освіти, зумовлені війною, зокрема зростання психоемоційного навантаження, поширення тривожних і депресивних станів, симптомів посттравматичного стресового розладу (ПТСР) та зниження адаптаційного потенціалу студентів. Наголошено на необхідності комплексного підходу до організації допомоги, що поєднує психологічний супровід, освітню гнучкість, розвиток навичок саморегуляції та забезпечення підтримуючого середовища.

55. **Оптимізація мережі** закладів вищої освіти і формування контингентів в умовах війни / О. В. Дашковська, Г. А. Коломоєць, Т. А. Малечко, В. П. Погребняк // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 181-185. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.36>.

Досліджується забезпечення стійкості системи через трансформацію її складників; оцінюються прийняті державними органами управління та закладами вищої освіти рішення і реалізовані заходи для забезпечення дієвості галузі в умовах воєнного стану та відновлення у повоєнний період. Аналізуються і оцінюються пропозиції та реалізовані заходи щодо оптимізації мережі університетів, осучаснення організації освітнього процесу, формування та збереження студентських колективів через створення умов рівного доступу до вищої освіти в умовах війни, впровадження гнучких підходів в організації навчання.

56. **Пантюк, Т.** Освітня складова національної безпеки: сутність, завдання та перспективи в умовах російсько-української війни / Т. Пантюк // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2025. – Вип. 90, т. 2. – С. 290-294. – DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-2-42>.

57. **Переваги та недоліки** асинхронного навчання іноземних мов в умовах воєнного стану / О. В. Рачковський, Л. В. Шумейко, Ю. В. Орел-Халік, А. І. Петраш, Є. В. Дмитерко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 196-201. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.39>.

Серед ключових переваг виділено можливість навчання у власному темпі, використання сучасних цифрових платформ і освітніх ресурсів для постійного доступу до інформації, а також зниження ризику переривання навчального процесу в разі виникнення небезпечних ситуацій. Разом із тим наголошено на певних обмеженнях даного формату. Зокрема, відзначено брак живого безпосереднього спілкування, що ускладнює формування комунікативної компетентності іноземною мовою; труднощі, пов'язані з підтриманням мотивації та самодисципліни студентів; технічні бар'єри у вигляді нестабільного інтернет-з'єднання, відключень електроенергії чи недостатнього рівня цифрової грамотності окремих учасників освітнього процесу.

- 58. Репко, І. П.** Підготовка педагогічних кадрів в умовах війни: негативні наслідки та рекомендації / І. П. Репко, Я. І. Задорожня, Ю. В. Кобзар // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 2690-2703. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2690-2703](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2690-2703).

Наголошено на необхідності пошуку ефективних шляхів забезпечення стабільності функціонування педагогічних закладів вищої освіти та збереження якості освітніх послуг у надзвичайних умовах. Серед запропонованих рекомендацій – поєднання традиційних форм навчання з використанням сучасних цифрових і віртуальних платформ, розроблення гнучких графіків освітнього процесу, застосування студентоцентрованого підходу, активізація комунікативних форм взаємодії між учасниками освітнього процесу, підтримання мотивації абітурієнтів до вступу у педагогічні спеціальності, розширення міжнародного представництва українських закладів освіти, забезпечення інклюзивності та психологічної підтримки здобувачів освіти і викладачів.

- 59. Сліпчишин, Л.** Досвід особистості як основа формування національної самосвідомості здобувачів в умовах війни / Лідія Сліпчишин, Марина Мелько // Нові технології навчання: зб. наук. пр. – 2025. – № 99. – С. 151-159. – DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.2025.99.16>.

Наведено основні педагогічні засади формування національної самосвідомості здобувачів, зокрема, врахування психологічних основ процесу формування, виявлення толерантності та плюралізму щодо різних думок і позицій, усвідомлення витоків негативних явищ і у виховній діяльності запобігання їхній появі. Розглянуто провідні філософські теорії, пов'язані з досвідом людини і його впливом на творення відносин зі Світом. Наведені результати дослідження роботи педагогів із досвідом здобувачів закладів професійної освіти в умовах війни, виокремлено особливості роботи з досвідом внутрішньо переміщених осіб. Висвітлено досвід роботи освітнього закладу з формування національної самосвідомості здобувачів освіти в умовах війни.

2 ЯКІСТЬ ОСВІТИ ТА АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА

2.1 Забезпечення якості освітніх послуг у ЗВО

60. **Романишин, Ю. Л.** Інтеграція технологій штучного інтелекту в систему управління якістю освіти / Ю. Л. Романишин // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 291-294. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.57>.

Освіта розглядається як детермінантний фактор сталого соціально-економічного розвитку держави та як невід’ємний атрибут еволюційного поступу людства в цілому. Згідно з академічними джерелами визначено, що якість освіти є необхідною та актуальною умовою для реалізації інноваційного сценарію розвитку суспільства, оскільки саме вона формує кадровий потенціал, здатний до генерації нових знань та технологій. Метою дослідження є аналіз теоретико-методологічних засад та практичних аспектів застосування технологій ШІ для модернізації та оптимізації процесів управління якістю освіти.

61. **Савченко, Л. О.** Університетське освітнє середовище як умова якості підготовки фахівців: сучасні виклики та можливості використання штучного інтелекту / Л. О. Савченко, О. В. Ковшар, К. Ю. Саф’ян // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 207-211. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.4>.

Зазначено, що університетське освітнє середовище є чинником забезпечення якості підготовки фахівців у сучасних умовах; сприяє визначенню можливостей інтеграції інструментів штучного інтелекту у практику університетів, розширює можливості університетів з формування практичних компетентностей здобувачів. Сучасне університетське освітнє середовище розглядаємо як складну, багатокомпонентну систему з інформаційно-змістовними компонентами: зміст навчальних програм, доступ до сучасних інформаційних ресурсів та технологій. У статті наданий опис основних складових такого середовища.

62. **Чипорнюк, В. В.** Модель реалізації системи управління якістю освіти закладу вищої освіти в умовах цифровізації: концептуальні засади та практичне застосування / В. В. Чипорнюк // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. – 2025. – Вип. 2 (121). – С. 120-135. – DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(121\).2025.9](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(121).2025.9).

Метою дослідження є розроблення концептуальної моделі управління якістю освіти ЗВО, що відповідає умовам цифрової трансформації, із фокусом на забезпечення безперервного вдосконалення освітніх процесів, цифрову відкритість і динамічну взаємодію всіх учасників освітнього процесу. Методологічну основу дослідження становлять системний, структурно-функціональний, компаративний та моделювальний підходи. Застосовано методи аналізу нормативної бази, контент-аналіз стратегічних документів ЄС у сфері цифрової освіти, експертне опитування та структурно-логічне

модельовання. Застосування моделі сприяє формуванню цілісного підходу до цифрового моніторингу якості освітніх послуг, а також створює передумови для впровадження стратегій сталого розвитку закладу вищої освіти в умовах цифрової трансформації освітнього середовища.

63. **Pohlenz, P.** University Networks for Higher Education Quality Development: Between Mutual Trust and Control / Philipp Pohlenz, Sarah Berndt, Johnny Hartmann // Higher Education Policy. – 2025. – Vol. 38. – P. 600-618. – DOI: <https://doi.org/10.1057/s41307-024-00362-3>.

Університетські мережі стали поширеним підходом до реалізації проєктів у сфері розвитку якості вищої освіти. У статті досліджуються детермінанти успішного створення університетських мереж. Вона спирається на дані перехресного опитування, проведеного в Німеччині серед 160 респондентів із 62 університетських мереж, що працюють у сфері розвитку якості вищої освіти. Для дослідження взаємозв'язків між взаємністю та контролем як, здавалося б, конкуруючими принципами використовується модельовання структурних рівнянь.

2.2 Академічна доброчесність: принципи, практика, відповідальність

64. **Академічна доброчесність як чинник якості вищої освіти /** Ю. М. Заволока, Л. І. Гуцул, А. В. Івко, М. В. Сідненко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 2. – С. 177-182. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.32>.

65. **Беседа, М.** Вплив академічної доброчесності на професійне становлення майбутніх фахівців / Максим Беседа, Ольга Пінаєва, Віктор Пономарьов // Педагогіка безпеки. – 2025. – Т. 10, № 2. – С. 103-111. – DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2025-10-2-103-111>.

Розглянуто сутність поняття «академічна доброчесність», проаналізовано її ключові принципи та визначено їхній взаємозв'язок із професійними якостями, необхідними для успішної кар'єри. Акцентовано, що дотримання принципів академічної доброчесності сприяє розвитку критичного мислення, здатності до аналізу та об'єктивної оцінки інформації, що є важливим для прийняття виважених рішень у майбутній професійній діяльності. Обґрунтовано, що порушення академічних стандартів, зокрема плагіат і шахрайство, не лише дискредитують здобувача освіти, а й призводять до відсутності глибоких знань, навичок та особистісної відповідальності, що негативно впливає на його конкурентоспроможність на ринку праці.

66. **Ван, Чен.** Структурно-функціональна модель подолання делінквентної поведінки здобувачів закладів вищої освіти у віртуальному освітньому середовищі / Ван Чен // Наукові перспективи. – 2025. – № 8 (62). – С. 1179-1194. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8\(62\)-1179-1194](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8(62)-1179-1194).

Метою дослідження є розроблення та обґрунтування структурно-функціональної моделі профілактики та корекції делінквентної поведінки у віртуальному освітньому середовищі, здатної підвищити рівень академічної доброчесності й сприяти досягненню програмних результатів навчання. Методологія дослідження ґрунтується на теоретичному узагальненні та структурно-функціональному аналізі. Розроблено анкету для визначення форм та причин делінквентної поведінки у віртуальному освітньому середовищі.

67. **Вінарчук, Н. М.** Академічна доброчесність в закладах вищої освіти / Н. М. Вінарчук, М.-Т. І. Шоловій, Ю. В. Денисяк // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 99-102. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.19>.

68. **Гуляс, І.** Психосоціальні аспекти академічної доброчесності здобувачів вищої освіти / Інеса Гуляс // Психологія і суспільство. – 2025. – № 2 (92). – С. 78-88. – DOI: <https://doi.org/10.35774/pis2025.02.078>.

Подано результати емпіричного дослідження соціально-психологічних чинників академічної доброчесності здобувачів ЗВО, здійсненого методом анкетування майбутніх психологів. Визначено, що на дотримання принципів освітньо-наукової доброчесності впливають як соціальні фактори, так і психологічні чинники. До соціальних віднесено атмосферу в закладі освіти, ставлення викладачів та адміністрації до недоброчесної поведінки, групові норми, характер міжособистісних стосунків, а також психокультурні настановлення українського суспільства. Психологічні аспекти синтезують мотивацію до навчання, рівень персонального стресу й тривожності, когнітивні упередження, етичні переконання і повноту самоусвідомлення наступників в освітній співдіяльності. Особливу увагу зосереджено на важливій ролі конкуренції, що розглядається одночасно як інтегральний психосоціальний чинник, здатний як підірвати академічну чесність, так і сприяти її зміцненню залежно від ковітального контексту.

69. **Доложевська, Л. О.** Цифрова етика та академічна доброчесність у вищій школі // Академічні студії. Серія «Педагогіка». – 2025. – Вип. 2. – С. 9-14. – DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.2.2>.

70. **Зьора, І. Є.** Вирішення проблеми непрозорості письмових атестаційних робіт студентів при дистанційній формі навчання / І. Є. Зьора, О. М. Хошаба // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ та управління», 20-21 листоп. 2024 р. – Суми ; Вінниця, 2024. – С. 59-61. – Доступно з Інтернету: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/49008>.

71. **Кулібаба, Є.** Використання педагогічних методів для формування етичних цінностей через академічну доброчесність / Євгеній Кулібаба, Володимир Татарчук // Педагогіка безпеки. – 2025. – Т. 10, № 2. – С. 112-117. – DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2025-10-2-112-117>.

Визначено сутність поняття «академічна доброчесність», проаналізовано її базові принципи та обґрунтовано зв'язок із моральними та професійними якостями

особистості. Особливу увагу приділено педагогічним методам, які сприяють інтеграції принципів академічної доброчесності в навчальний процес, зокрема проблемному навчанню, дискусіям, проєктній роботі та методам рефлексії. Показано, що їхнє системне використання розвиває критичне мислення, здатність до об'єктивного аналізу інформації та формує внутрішню мотивацію до дотримання етичних норм. Обґрунтовано, що порушення академічних стандартів, таких як плагіат чи фальсифікація, не лише знижує якість підготовки фахівця, а й підриває його конкурентоспроможність на сучасному ринку праці.

72. **Омельчук, С.** Академічна доброчесність у змісті підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти / С. Омельчук, А. Кузьменко // Вища освіта України. – 2025. – № 2. – С. 79-95. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2\(97\).10](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2(97).10).

Проаналізовано зміст підготовки здобувачів освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з академічної доброчесності через відповідні стандарти вищої освіти, освітньо-наукові програми, освітні компоненти, силябуси та структурно-змістове їх наповнення. Доцільно запровадити окремі освітні компоненти, присвячені етиці академічної діяльності, з активним упровадженням практичних завдань та акцентом на міжнародний досвід. Рекомендовано також урізноманітнити форми навчання, оновити джерельну базу, вдосконалити оцінювання компетентностей та враховувати сучасні виклики, зокрема етичне використання штучного інтелекту в освіті та науці.

73. **Семеніхіна, О.** Використання штучного інтелекту в наукових дослідженнях в контексті академічної доброчесності / Олена Семеніхіна, Вячеслав Різник, Володимир Шамо́ня // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 6. – С. 63-68. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i6-009>.

За результатами аналізу автори пропонують проєкт редакційної політики використання ШІ для українських наукових журналів у галузі освіти, де описані відповідальність за авторство, допустимі практики використання ШІ, вимоги до розкриття використання ШІ та відповідальність і доброчесні практики наукової роботи.

74. **Babelyuk, O.** Academic integrity in the age of artificial intelligence: navigating the ethical complexities of AI-generated content in higher education / Oksana Babelyuk // Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка». – 2025. – № 10 (51). – С. 371-384. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-371-384](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-371-384).

Дослідження переслідує п'ять взаємопов'язаних цілей: аналіз поширеності використання інструментів штучного інтелекту в різних академічних дисциплінах та інституційних контекстах; визначення етичних меж між законною допомогою штучного інтелекту та академічними неправомірними діями; оцінка ефективності сучасних методів виявлення та інституційної політики; оцінка педагогічних наслідків для розвитку критичного мислення та автентичних результатів навчання; пропонування науково обґрунтованих рекомендацій для викладачів, установ, які орієнтуються в цьому технологічному прориві.

75. **Shynkaruk, O.** Fostering a culture of academic integrity among higher education students / Oleksandra Shynkaruk // Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія. – 2025. – Т. 13, № 3. – С. 9-22. – DOI: <https://doi.org/10.31548/hspedagog/3.2025.9>.

Проаналізовано етапи формування культури академічної доброчесності студентів: інформування, навчання, інтеграція в освітній процес, контроль та оцінка, підтримка та мотивація. Представлено аналіз сприятливих умов для формування культури академічної доброчесності студентів: освітнє середовище, політика та правила, мотивація студентів, роль викладачів, моніторинг і оцінка, комунікація та співпраця. Розглянуто роль науково-педагогічних працівників, адміністрації закладів освіти та студентів у забезпеченні дотримання норм академічної етики, методи і технології, що сприяють розвитку академічної доброчесності, включаючи інтеграцію відповідних норм у навчальні програми, впровадження кодексів честі, організацію тренінгів і семінарів для студентів, а також застосування сучасних цифрових інструментів для виявлення випадків плагіату. Запропоновано рекомендації для вдосконалення освітнього середовища, спрямованого на підтримку культури академічної доброчесності студентів. Проведене дослідження розширило наукові доробки про академічну доброчесність як дієвий інструмент посилення якості вищої освіти.

3 ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

3.1 Міжнародне співробітництво у сфері вищої освіти

76. **Богославський, С. В.** Порівняльний аналіз українських та європейських практик організації цифрового освітнього середовища / С. В. Богославський, О. В. Семеніхіна, А. О. Юрченко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 2 (151). – С. 38-42. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-2-6>.

Установлено, що найважливішими чинниками успішної цифровізації освіти в українському контексті є: забезпечення рівного доступу до цифрових ресурсів, особливо у сільських та віддалених регіонах; підвищення цифрової компетентності педагогів; налагодження системної інтеграції інноваційних технологій відповідно до педагогічних та етичних стандартів. Підкреслено ключові відмінності між українською та європейською моделями цифрової трансформації освіти, а також окреслено перспективи інтеграції європейського досвіду в український освітній контекст. Проведене дослідження засвідчило, що цифрове освітнє середовище в Україні та країнах Європейського Союзу розвивається за схожими стратегічними напрямками, однак із суттєвими відмінностями в масштабах реалізації, нормативному забезпеченні, рівні інфраструктурної підтримки та інтеграції інноваційних технологій.

77. **Вознюк, Л.** Основні підходи до реалізації педагогічних технологій в умовах євроінтеграції / Лідія Вознюк // Нова педагогічна думка. – 2025. – № 1 (121). – С. 29-34. – DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-121-1-29-34>.

Висвітлено основні підходи до реалізації педагогічних технологій в умовах євроінтеграції – технологічний, компетентнісний, аксіологічний, синергетичний, сутність яких полягає у новому баченні концепції педагогічної діяльності, нових формах та методах навчання. Визначено чинники змін, зокрема цифровізацію освітнього процесу, зорієнтованість на індивідуалізацію та інтерактивність навчання, спрямованість змісту освіти на розвиток м'яких навичок та критичного мислення. Обґрунтовано євроінтеграційну спрямованість розвитку вітчизняної освіти, що забезпечило інтенсивне запровадження нових педагогічних технологій.

78.2 000 000 євро від ЄІТ для: консорціумів університетів на інноваційні проєкти [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : вебсайт. – 2025. – 17 груд. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/news/2-000-000-ievro-vid-eit-dlia-konsortsiiumiv-universytetiv-na-innovatsiini-proiektu> (дата звернення: 17.12.2025).

79. Заєць, С. В. Порівняльна динаміка індексу академічної свободи України та країн світу / С. В. Заєць // Освітня аналітика України. – 2025. – № 2 (34). – С. 35-47. – DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2025-2-35-47>.

Основну увагу приділено застосуванню індексу академічної свободи (ІАС) як стандартизованого інструмента для моніторингу й оцінки рівня академічної свободи, що розраховується за п'ятьма ключовими показниками, як-от: свобода дослідження та викладання, інституційна автономія, свобода академічного обміну й поширення, цілісність кампуса, свобода академічного та культурного самовираження. Із метою аналізу стану академічної свободи в Україні використано результати досліджень за проєктом «Science at Risk». Проаналізовано динаміку ІАС у глобальному масштабі, у регіональному розрізі (Західна Європа, Північна Америка, Азія) та в Україні.

80. Коваленко, С. П. Соціальні детермінанти у визнанні дипломів вищої освіти / С. П. Коваленко // Збірник наукових праць «Педагогічні науки». – 2025. – Вип. 110. – С. 90-95. – DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-110-12>.

Досліджено соціальні детермінанти, що впливають на визнання дипломів про вищу освіту в Європі. У центрі уваги – академічна мобільність, впровадження міжнародних освітніх стандартів, культурні та мовні бар'єри, а також принцип рівного доступу до освіти як ключові чинники, що формують цей процес. Дослідження базується на якісному аналізі міжнародних правових рамок, освітніх політик та інституційних практик, які регулюють визнання дипломів. Залучено порівняльні дані та офіційні джерела, розглянуто такі ініціативи, як Болонський процес, Лісабонська конвенція та програма Erasmus+, для оцінки їхнього впливу на гармонізацію та співпрацю у сфері вищої освіти.

81. Литва виділяє 21 мільйон євро на відновлення освіти в Україні: Стратегічну угоду підписано на Римській конференції з питань відновлення України (URC 2025) [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 10 лип. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/lytva-vydiliaie>

[21-million-ievro-na-vidnovlennia-osvity-v-ukraini-stratehichnu-uhodu-pidpysano-na-rymskii-konferentsii-z-pytan-vidnovlennia-ukrainy-urc-2025](#) (дата звернення: 09.12.2025).

82. **МОН: Україна та Литва** узгодили перелік спільних науково-дослідних проєктів на 2026-2027 роки [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 17 листоп. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/mon-ukraina-ta-lytva-uzghodyly-perelik-spilnykh-naukovo-doslidnykh-proiektiv-na-20262027-roky> (дата звернення: 09.12.2025).

83. **Нікіфорова, Л. О.** Аналіз міжнародного досвіду управління науковими даними на базі інформаційних технологій / Л. О. Нікіфорова, А. А. Шиян // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 548-563. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-548-563](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-548-563).

Проведено порівняльний аналіз провідних підходів до формування політики, інфраструктури і технічних рішень у сфері наукових даних, результати якого формують емпіричну та методологічну базу для розробки обґрунтованих рекомендацій щодо створення Національного репозитарію наукових даних, враховуючи міждисциплінарну специфіку, стандарти створення метаданих, вимоги до документації та практики забезпечення FAIR-принципів. Обґрунтовано, що оптимальним рішенням є створення Національного репозитарію наукових даних на базі платформи Dataverse, яка вже довела свою ефективність як інфраструктурне рішення для управління та поширення наукових даних у США, країнах Європейського Союзу, Австралії, Бразилії, Південній Кореї, Китаю та інших державах.

84. **Павленко, Т.** Дослідження з питань розвитку освіти в українсько-польському науковому дискурсі (за матеріалами бібліографічного дослідження) / Тетяна Павленко // Вісник Книжкової палати. – 2025. – № 9. – С. 28-34. – DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.9\(350\).28-34](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.9(350).28-34).

Проаналізовано динаміку захисту наукових досліджень з питань освіти та педагогіки в Україні й Республіці Польща упродовж 2005-2024 рр. Доведено актуальність інтернаціоналізації педагогічної науки в контексті трансформацій сучасного суспільства, впливу глобалізаційних процесів, а також європейської інтеграції освітніх систем. Проаналізовано аспекти українсько-польського наукового партнерства, що ґрунтується на багаторічній співпраці академічних інституцій, спільному науковому пошуку, обміні досвідом і розробленні інноваційних підходів до підготовки педагогічних кадрів.

85. **Паска, Т. В.** Сучасні освітні технології як засіб підготовки здобувачів вищої освіти до міжнародної академічної мобільності / Т. В. Паска // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 2. – С. 119-124. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.22>.

Проаналізовано роль цифрових платформ, інтерактивних методів, інструментів штучного інтелекту, медіатехнологій та віртуальної мобільності у формуванні мовної,

міжкультурної, цифрової та академічної компетентностей, необхідних для успішної інтеграції у глобальний освітній простір. Розглянуто класифікацію освітніх технологій на педагогічні, соціально-виховні та інформаційно-комунікаційні технології, при цьому підкреслено їхню інтегративну роль у модернізації освітнього процесу та підтримці академічної мобільності.

86. **Понад 35 урядів** і 90 міжнародних організацій системно підтримують українську освіту: МОН посилює міжнародне партнерство [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 3 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/ponad-35-uriadiv-i-90-mizhnarodnykh-orhanizatsii-systemno-pidtrymuiut-ukrainsku-osvitu-mon-posyliuie-mizhnarodne-partnerstvo> (дата звернення: 09.12.2025).

87. **Храбан, Т.** Подолання мовних бар'єрів у комунікації в ракурсі міжнародного співробітництва / Т. Храбан // Вища освіта України. – 2025. – № 1. – С. 49-56. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.1\(96\).07](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.1(96).07).

Мета статті – розкрити найпоширеніші сценарії того, як мовні бар'єри проявляються та впливають на ефективність комунікації курсантів і слухачів вищих військових навчальних закладів України в процесі міжнародного співробітництва; запропонувати стратегії подолання мовних бар'єрів у подібних ситуаціях.

88. **Швейцарія інвестує 18,5 млн франків** у продовження підтримки ключових реформ в Україні – освіти та децентралізації [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 10 лип. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/shveitsariia-investuie-185-mln-frankiv-u-prodovzhennia-pidtrymky-kliuchovykh-reform-v-ukraini-osvity-ta-detsentralizatsii> (дата звернення: 09.12.2025).

89. **Rudenko, Yu.** IT disciplines in the international educational context: a comparative study of teaching in Ukrainian and Chinese universities / Yuliia Rudenko, Zetao Hu, Svitlana Ahadzhanova, Victor Pivtoraiko // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 7. – С. 121-125. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i7-017>.

Підкреслюється важливість вивчення та порівняння освітніх практик у різних країнах. Наголошується на необхідності такого аналізу для вдосконалення викладання інформаційних технологій у контексті цифровізації та глобалізації. Проведено порівняльний аналіз ІТ-освіти в українському університеті (Сумський національний аграрний університет, СНАУ) та китайському університеті (Хенанський інститут науки і техніки, HIST). Стаття базується на досвіді викладання авторів в обох закладах, на емпіричних даних, зібраних за допомогою опитувань студентів, спостережень на заняттях та неформальних інтерв'ю зі студентами та викладачами.

90. **Semenog, O.** Advancing Ukrainian PHD education through the integration of European scientific values: key principles and practices / Olena Semenog //

Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 7. – С. 126-134. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i7-018>.

Розглянуто процес інтеграції європейських наукових цінностей у підготовку докторів філософії (PhD) в Україні, що набуває особливої актуальності в умовах євроінтеграції та воєнних викликів. Обґрунтовано, що академічна доброчесність, інтердисциплінарність, відкритість науки, розвиток трансверсальних компетентностей і соціальна відповідальність формують ядро сучасної європейської моделі докторської освіти (EHEA, ERA). Дослідження здійснено на прикладі освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки» та дисципліни «Етика наукового пошуку: філософські, мовні аспекти» в СумДПУ імені А. С. Макаренка.

91. **Zhyhadlo, O.** Collaborative online international learning in legal education: a polish-ukrainian case study / O. Zhyhadlo, K. Szczepanowska // Вища освіта України. – 2025. – № 1. – Р. 74-81. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.1\(96\).10](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.1(96).10).

Спільне міжнародне онлайн-навчання (СМОН) стає ефективним підходом до розвитку правових знань і м'яких навичок. У цьому дослідженні проаналізовано проєкт СМОН для студентів-правників з України та Польщі з огляду на його вплив на академічну успішність, працевлаштування та професійне зростання. Автори надали рекомендації щодо створення проєктів СМОН з акцентом на інклюзивність, структуровану командну роботу та інституційну підтримку.

92. **Zoriy, Ya.** Shaping Ukrainian education and research through European values: key insights from the Jean Monnet EVUESS module / Yaroslav Zoriy, Valentyna Bohatyrets // Український педагогічний журнал. – 2025. – № 3. – С. 16-26. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-3-16-26>.

Модуль Жана Моне EVUESS, реалізований у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, став важливою ініціативою, що сприяє впровадженню ціннісного підходу в українській системі вищої освіти. У статті розглядається, як за допомогою цього модуля відбувається формування розуміння та практичної інтеграції ключових цінностей ЄС – демократії, прав людини, інклюзивності, солідарності та стійкості – в освітній, науковий та позааудиторний простір університетів. Модуль EVUESS також робить внесок у реалізацію євроінтеграційного курсу України, сприяючи стратегічній комунікації, культурній дипломатії та реформам, що наближають Україну до повноправного членства в ЄС. Упровадження європейських цінностей у сфері освіти, науки й громадянського життя засвідчує потенціал трансформаційного навчання як інструменту національного відновлення та підготовки до майбутньої інтеграції в Європейський Союз.

3.2 Зарубіжний досвід і діяльність іноземних закладів вищої освіти

93. **Авшенюк, Н.** Міждисциплінарний вимір змісту педагогічної освіти у країнах-членах ОЕСР: сутність, проектування, виклики / Наталія Авшенюк // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2025. – Вип. 1 (27). – С. 146-160. – DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.146-160](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.146-160).

Міждисциплінарне інтегрування змісту педагогічної освіти спрямоване на налагодження зв'язків між різними явищами і процесами, а також підвищення релевантності підготовки вчителів, відходячи від формування й застосування фрагментарних знань та умінь; передбачає координацію і поєднання окремих частин у функціональне й гармонійне ціле; допомагає виявляти спорідненість між ідеями та процесами у межах однієї або декількох галузей. Незважаючи на численні переваги, імплементація міждисциплінарного виміру в педагогічній освіті пов'язана з певними викликами, насамперед з необхідністю подолання монодисциплінарних бар'єрів, налагодження ефективної співпраці між закладами вищої освіти, їх структурними підрозділами та викладачами, розроблення відповідних методів оцінювання і забезпечення достатності ресурсів.

94. **Батюк, Л. В.** Вища освіта США: історико-ретроспективний аналіз, тенденції та статистика / Л. В. Батюк // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 3. – С. 9-26. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-3-01>.

Здійснено історико-ретроспективне науково-педагогічне дослідження вищої освіти в Сполучених Штатах Америки, дослідження рівня залучення здобувачів освіти до вступу до державних та приватних шкіл на програми бакалаврату та магістратури в коледжі та університети США (друга половина XX – 20-ті роки XXI ст.) та вплив вищої освіти на формування суспільства, економічну стабільність, науково-педагогічний розвиток освітнього середовища та освітніх технологій. Дослідження розвитку освітнього середовища Сполучених Штатів Америки може запропонувати науково-педагогічному колу України досвід напрямів розвитку освітньої системи у закладах вищої освіти, задіяних у просуванні освіти, у тому числі STEM-освіти, та напрямів розвитку країни в соціальному, економічному, науковому, педагогічному контекстах, окремі аспекти яких можуть бути взяті на озброєння українською системою освіти.

95. **Біницька, К. М.** Міжкультурна освіта та формування міжкультурних компетентностей в контексті вивчення іноземних мов: досвід європейських інституцій / К. М. Біницька, М. І. Постоліук // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 2032-2040. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2032-2040](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2032-2040).

Процес формування міжкультурної компетентності розглянуто через призму діяльності Європейського центру сучасних мов (ECML). Проаналізовано такі проекти центру як: PluriMobil, ICOPROMO та Conbat, які спрямовані на розробку методичних матеріалів для вчителів, тренерів та освітніх управлінців. Узагальнено, що міжкультурна освіта представлена як стратегічний інструмент для розвитку

інклюзивної, справедливої та якісної системи освіти. Процес вивчення іноземних мов, згідно з європейськими рекомендаціями, має супроводжуватися формуванням здатності до міжкультурного діалогу, що є підґрунтям для соціальної згуртованості та демократичного громадянства.

- 96. Борисенко, І. В.** Напрямок реформ та інновацій в європейському освітньому просторі / І. В. Борисенко, Т. З. Ігнатович, О. П. Биконя // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 2054-2062. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2054-2062](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2054-2062).

Подано тематичний та хронологічний огляд національних реформ та розвитку політики деяких європейських країн у 2024 і 2025 роках. Описано загальну стратегію освіти та ключові цілі в усій системі освіти. Також розглянуто, як організовано процес реформування освіти та хто є основними учасниками процесу прийняття рішень. Особлива увага у реформуванні вищої освіти приділяється цифровій трансформації, інклюзивній освіті, соціальному виміру освіти, що охоплює питання психічного здоров'я студентів, роль жінок у науці, популяризації предметів STEM (наука, технології, інженерія, математика) та покращенню якості навчального процесу. Освітні реформи в Польщі, Латвії та Литві у 2025 році демонструють скоординовані зусилля, спрямовані на модернізацію національних систем та їх узгодження з європейськими стандартами.

- 97. Гадалін, М. С.** Особливості підготовки майбутніх фахівців інформаційних технологій в університетах Словаччини / М. С. Гадалін // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 3. – С. 116-121. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-3-15>.

Словаччина зберігає власні національні особливості у структурі навчальних планів і підходах до професійної спеціалізації, що відображає традиції освіти та потреби ринку праці країни. До особливостей підготовки майбутніх фахівців інформаційних технологій в університетах Словаччини віднесено трирівневу структуру, що охоплює програми бакалаврату, магістратури та докторантури; упровадження практико орієнтованого навчання студентів з урахуванням потреб національного й світового ринків праці. Окреслено перспективи подальших порівняльних досліджень розвитку технічної вищої освіти в країнах Центральної та Східної Європи.

- 98. Дольнікова, Л. В.** Аналіз сутності та перспектив застосування дизайн-мислення в лабораторіях живого навчання в закладах вищої освіти Нідерландів / Л. В. Дольнікова, А. А. Задорожна // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 2. – С. 190-195. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.34>.

Проаналізовано особливості та механізм застосування методу дизайн-мислення в лабораторіях живого навчання закладів вищої освіти Нідерландів, обґрунтовано можливість його впровадження в заклади вищої освіти України. Визначено переваги методу дизайн-мислення: реалізація особистісно-орієнтованого навчання; реальні практичні завдання; формування «м'яких» навичок; мотивація до навчання; впровадження STEM/STEAM-освіти; громадянська освіта; використання методу дизайн-мислення в стартап-курсах, дисциплінах з управління, педагогіки та інженерії.

99. **Жупаник, О. І.** Формування соціокультурної компетентності студентської молоді в закладах вищої освіти США: історико-педагогічний аспект / О. І. Жупаник // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 2316-2328. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2316-2328](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2316-2328).

Соціокультурна компетентність у системі американської вищої освіти розглядається не лише як педагогічна категорія, а як складова громадянської освіти та інструмент соціальної інтеграції. Підкреслено, що формування СКК у США здійснюється через поєднання навчальної, дослідницької та соціальної діяльності здобувачів освіти, що забезпечує розвиток їхньої міжкультурної свідомості, емпатії, толерантності та здатності до діалогу культур.

100. **Коваленко, С. О.** Особливості освітніх програм із фізичної культури та спорту в університеті Палацького (Чеська республіка) / С. О. Коваленко, П. М. Гунько, Л. С. Фролова // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 1952-1961. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-1952-1961](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-1952-1961).

Актуальність вивчення освітніх програм з фізичної культури та спорту в університетах Європи зумовлена необхідністю формування здорового способу життя та розвитку професійних компетентностей у сфері спорту. Проаналізовані структура та особливості реалізації бакалаврських та магістерських освітніх програм університету Палацького в Оломоуці.

101. **Котун, К.** Міжнародні політики застосування ШІ у вищій освіті: досвід Швеції, Данії та Фінляндії / Кирил Котун // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2025. – Вип. 1 (27). – С. 160-177. – DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.160-177](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.160-177).

За результатами аналізу запропоновано рекомендації для ЗВО України щодо адаптації ефективних політик застосування ШІ, впровадження ролі ШІ-координатора, забезпечення відкритого доступу до ШІ-інструментів, а також формування конкретних етичних декларацій у використанні ШІ. Окрему увагу приділено питанню маркування ШІ та особистої відповідальності студентів та викладачів. Важливим аспектом є потреба у навчанні всіх учасників освітнього процесу щодо безпечного, прозорого й критичного застосування ШІ в освітньому процесі та дослідженнях. Наголошено на важливості інституційної підтримки у впровадженні ШІ-технологій, зокрема через спеціалізованих фахівців.

102. **Фучила, О. М.** Особливості створення вільного доступу до навчання візуальної грамотності в університетах Європи / О. М. Фучила // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 49-52. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.9>.

Стаття присвячена дослідженню досвіду співпраці університетів Європи у проєкті «Критична візуальна медіаграмотність та розширення можливостей» з метою

створення мікро-навчального курсу з візуальної грамотності. Основна увага авторів проекту спрямована на сприяння розвитку критичної візуальної грамотності, визнанні її фундаментальної ролі у формуванні навичок використання інформації європейськими студентами та громадянами в цифрову епоху. Курс розроблено після проведення глибокого аналізу кращих практик у сфері візуальної комунікації.

103. **Цимбалюк, С.** Організація діяльності центрів академічного успіху в університетах США / Світлана Цимбалюк // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 8. – С. 153-161. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-020>.

Комплексний аналіз організаційних, функціональних та кадрових особливостей діяльності центрів академічного успіху в університетах США засвідчує їхню ключову роль у формуванні сприятливого освітнього середовища, орієнтованого на потреби здобувачів освіти. Американський досвід функціонування центрів академічного успіху слугує зразком ефективної інституційної практики, що підтверджує потенціал системної підтримки студентів як чинника трансформації освітнього процесу та підвищення якості вищої освіти. Така модель є доцільною для поглибленого вивчення та імплементації в освітніх системах, які орієнтовані на зміцнення академічної успішності та забезпечення рівного доступу до освіти.

104. **Чжан, Бо.** Ступенева підготовка фахівців з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів у Китайській Народній Республіці / Чжан Бо, І. М. Буцик // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 235-241. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.47>.

Висвітлено результати аналізу державних нормативно-правових та директивних документів Китайської Народної Республіки, наукових публікацій, аналітико-прогностичних та статистичних матеріалів, що характеризують організацію ступеневої підготовки професійних кадрів, зокрема і з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів. Описано основні ступені та рівні освіти, охарактеризована розгалуженість структури ступеневої підготовки фахівців з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів.

105. **Шевчук, О.** Особливості становлення та професійної реалізації наукового потенціалу докторських шкіл Республіки Польща / Олександра Шевчук, Сергій Цигульський // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки. – 2025. – Т. 42, № 3. – С. 263-280. – DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v42i3.1958>.

Проаналізовано особливості функціонування докторських шкіл, які стали центральною ланкою системи підготовки науковців у Польщі. Показано, що їх поява сприяла переходу від розрізнених факультетських практик до цілісної інституційної політики, забезпечила фінансову стабільність докторантів і створила умови для більш прозорої та конкурентної процедури відбору й підготовки. Значну увагу приділено ролі наукового керівника, який залишається провідним наставником у дослідницькій діяльності здобувача, а також аналізу статусу докторантів, їхніх прав, соціальних гарантій і обов'язків, визначених законодавством «Про вищу освіту і науку».

106. **Kazantsev, Yu.** Teaching staff mobility under the Erasmus+ programme as a driver of internationalisation of German higher education (2018-2023) / Yurii Kazantsev // Освітня аналітика України. – 2025. – № 3 (35). – С. 107-122. – DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2025-3-107-122>.

Статтю присвячено дослідженню академічної мобільності викладачів закладів вищої освіти Німеччини в межах програми «Erasmus+» упродовж 2018-2023 рр. У фокусі дослідження – тенденції вхідної та вихідної мобільності, основні напрями співпраці, а також зовнішні й внутрішні чинники, що впливають на участь університетів у міжнародних освітніх програмах. Методологія дослідження базується на обробці статистичних даних, просторовому картуванні потоків мобільності та контекстному аналізі стратегій інтернаціоналізації. У статті розглянуто різні формати академічної мобільності, як-от: короткострокові викладацькі візити, професійні стажування, участь у міжнародних тижнях викладання, а також співпрацю у створенні цифрових навчальних курсів. Обґрунтовано доцільність розширення участі українських закладів вищої освіти в міжрегіональних освітніх консорціумах і підкреслено, який потенціал у підтримці адміністративної спроможності учасників програми мають цифрові інструменти.

3.3 Інтеграція освіти, науки та виробництва

107. **Белінська, Г. В.** Глобалізація та корпоратизація освітньої сфери під впливом діяльності транснаціональних корпорацій / Г. В. Белінська, О. С. Корюкаєв // Освітня аналітика України. – 2025. – № 2 (34). – С. 114-126. – DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2025-2-114-126>.

Особливу увагу приділено ролі саме корпоративних університетів як інструментів формування професійних компетентностей працівників відповідно до потреб конкретного бізнесу. Розглянуто приклади створення та функціонування корпоративних університетів як у глобальному масштабі (McDonald's, IBM, General Electric), так і в Україні (Academy DTEK, Open AgriTech University, Корпоративний університет «Нової пошти»). Зроблено акцент на важливості впровадження інноваційних освітніх практик, серед яких мікронавчання, навчання «точно в строк» (just-in-time learning), модульні формати та навчання впродовж життя (lifelong learning). У статті також окреслено ключові тенденції трансформації корпоративної освіти в умовах цифровізації, автоматизації праці та скорочення інноваційних циклів. Зроблено висновок, що корпоративні університети не лише сприяють ефективному кадровому забезпеченню бізнесу, а й виступають важливими осередками інновацій в освіті. Вони формують нову освітню культуру, орієнтовану на гнучкість, практичність і безперервність навчання.

108. **Голіяд, І.** Системна трансформація технологічної освіти як стратегічний чинник розвитку людського капіталу / Ірина Голіяд, Марія Тропініна // Український педагогічний журнал. – 2025. – № 2. – С. 44-54. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-2-44-54>.

Розглянуто системну трансформацію технологічної освіти в умовах цифрової економіки та Індустрії 4.0. Особливу увагу приділено впровадженню інтегрованих освітніх моделей, що поєднують академічні знання з практичними навичками для адаптації до швидкоплинних технологічних змін. Проаналізовано можливості модернізації змісту технологічної освіти через упровадження STEAM-підходу, інтеграцію цифрових технологій, розвиток критичного мислення, творчих здібностей та проєктної діяльності, що сприятиме підготовці висококваліфікованих спеціалістів в інженерії, інформаційних технологіях, матеріалознавстві та робототехніці. Окреслено перспективи впровадження дуальної освіти й інтерактивних методів навчання, які сприятимуть підготовці фахівців нового покоління, здатних ефективно працювати в умовах високотехнологічного виробництва, штучного інтелекту та автоматизованих систем управління, завдяки можливості набуття практичного досвіду ще під час навчання.

109. **МОН закликає** студентів впливати на розвиток університетів зсередини та сприяти розвитку якісної дуальної освіти [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 17 листоп. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/mon-zaklykaie-studentiv-vplyvaty-na-rozvytok-universytetiv-zseredyny-ta-spryiaty-rozvytku-iakisnoi-dualnoi-osvity> (дата звернення: 09.12.2025).

110. **Резван, О. О.** Розвиток дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти в європейському просторі / О. О. Резван // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 2679-2689. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2679-2689](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2679-2689).

Особливу увагу приділено ініціативі ResearchComp –Європейській рамці дослідницьких компетентностей, яка визначає сім основних сфер професійного розвитку дослідників і сприяє їх мобільності між академічним і прикладним середовищами. Висвітлено приклади реалізації дослідницьких підходів у вищій освіті Німеччини, Фінляндії, Польщі та Великої Британії, де студенти залучаються до реальних наукових і практичних завдань із перших курсів навчання. Показано, що така інтеграція освіти й науки формує у здобувачів високий рівень аналітичного мислення, автономності та відповідальності. Визначено, що для України адаптація європейських моделей є необхідною умовою модернізації вищої освіти та її гармонізації з міжнародними стандартами якості. Обґрунтовано доцільність створення національної рамки дослідницьких компетентностей на основі ResearchComp як інструмента для удосконалення програм підготовки студентів, розвитку академічної доброчесності, підвищення рівня наукової грамотності та забезпечення сталого інтегрування у Європейський освітньо-науковий простір.

111. **Транснаціональний досвід** формування професійної компетентності логістики в здобувачів освіти / С. В. Толочко, М. М. Боднар, А. Г. Куценко, О. М. Троханяк // Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка». – 2025. – № 10 (51). – С. 976-988. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-976-988](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-976-988).

Окреслено основні тенденції розвитку інформаційної освіти в провідних країнах Європейського Союзу, США та України, зокрема інтеграцію академічної і корпоративної освіти, запровадження дуальних моделей навчання, використання симуляційних платформ, логістичних хмарних систем, віртуальних навчальних середовищ і технологій штучного інтелекту. Обґрунтовано доцільність адаптації найкращих практик транснаціональної підготовки здобувачів освіти до українського освітнього простору, що передбачає гармонізацію освітніх стандартів із міжнародними вимогами, удосконалення змісту навчальних дисциплін, посилення практико-орієнтованої складової, упровадження електронних систем навчання й оцінювання.

112. **У Львові обговорили** перспективи розвитку дуальної освіти [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 15 груд. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-lvovi-obhovoryly-perspektyvy-rozvytku-dualnoi-osvity-v-zakhidnomu-rehioni> (дата звернення: 17.12.2025).

4 ІННОВАЦІЇ ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ

4.1 Інновації в системі вищої освіти

113. **Абрамова, О. В.** Тренінг як інноваційна форма підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти / О. В. Абрамова, В. В. Бурдун, О. В. Пуляк // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 1. – С. 83-87. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.1.14>.

Розкрито потенціал тренінгу у розвитку ключових soft skills – креативності, критичного мислення, комунікативних умінь, здатності до співпраці й адаптивності. Проаналізовано наукові підходи до класифікації тренінгів, їх функції та завдання, а також роль викладача-тренера як фасилітатора й модератора групових процесів. Особливу увагу приділено управлінню груповою динамікою, що охоплює стадії формування, конфлікту, нормування, продуктивної діяльності та завершення, оскільки саме цей чинник визначає якість взаємодії та результативність освітнього процесу. Окреслено методологію створення тренінгових програм, що передбачає аналіз потреб, постановку цілей, добір змісту, методів і вправ, застосування циклу досвіду Д. Колба, рефлексію та оцінювання результатів.

114. **Деренюк, М. П.** Проєктна діяльність як концептуальна основа реалізації STEAM-освіти у процесі підготовки майбутніх фахівців професійної освіти / М. П. Деренюк // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 2245-2257. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2245-2257](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2245-2257).

Проаналізовано наукові підходи українських і зарубіжних дослідників щодо особливостей реалізації STEAM-моделі та виокремлено основні бар'єри цього процесу (обмеженість ресурсної бази, недостатня методична підтримка, низький рівень готовності педагогічних кадрів). Доведено, що проектна діяльність виступає дієвим механізмом подолання означених викликів завдяки міждисциплінарності, практико-орієнтованості, етапності, колективній взаємодії та орієнтації на кінцевий продукт. Особливу увагу приділено аналізу практичних прикладів реалізації студентських проектів в освітньо-професійній програмі «Професійна освіта. Цифрові технології», що засвідчують формування у здобувачів як фахових, так і універсальних компетентностей – критичного мислення, креативності, командної роботи та цифрової грамотності.

115. Коломієць, О. Використання методів творчої діяльності викладання історико-культурологічних дисциплін у закладах вищої освіти / Олена Коломієць, Вікторія Барабаш, Анатолій Сустретов // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2025. – Вип. 89, т. 1. – С. 348-357. – DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-1-49>.

116. Лейбик, Л. І. Педагогічні інноваційні технології навчання як комплексний, інтегративний процес засвоєння знань з предметів природничо-математичних дисциплін / Л. І. Лейбик, Н. Ю. Нарихнюк, М. А. Осип // Академічні студії. Серія «Педагогіка». – 2025. – Вип. 1. – С. 103-111. – DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.1.15>.

117. Маковсй, О. М. Інноваційні підходи у викладанні: взаємозв'язок між форматом навчання, оцінюванням та зворотним зв'язком / О. М. Маковей // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 56-59. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.10>.

Проаналізовано основні чинники, що зумовлюють необхідність модернізації вищої освіти, зокрема стрімкий розвиток цифрових технологій, зміну вимог ринку праці та потребу у формуванні міждисциплінарного мислення у студентів. Показано, що традиційні методи, орієнтовані на пасивне засвоєння інформації, дедалі менше відповідають очікуванням сучасної молоді, яка потребує активної участі в навчальному процесі. Розкрито функцію оцінювання як складової навчального процесу в умовах інноваційного підходу. Встановлено, що традиційні форми, зосереджені на підсумкових іспитах, не відображають динаміки навчального прогресу. Натомість обґрунтовано доцільність упровадження багаторівневого процесуального оцінювання з регулярним зворотним зв'язком, що дозволяє оперативно коригувати освітні стратегії.

118. Паска, Т. Інноваційні освітні технології у профорієнтаційній діяльності закладу вищої освіти / Тарас Паска // Нова педагогічна думка. – 2025. – № 3 (123). – С. 46-53. – DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-123-3-46-53>.

Окреслено сутність інноваційних освітніх технологій, їхній потенціал у підвищенні результативності профорієнтаційної роботи, зокрема завдяки використанню цифрових

інструментів (VR/AR, онлайн-платформи, мобільні додатки, ШІ), інтерактивних методів, симуляційних середовищ і проєктно орієнтованого навчання. Наголошено на важливості взаємодії закладів вищої освіти з роботодавцями та професійними спільнотами.

119. **Розвиток інноваційного потенціалу ВНТУ на основі Школи Стартапів «Вінницький виклик» (до десятирічного ювілею роботи школи) / Р. Н. Кветний, С. В. Барабан, М. В. Барабан, В. В. Гармаш, В. Ю. Коцюбинський // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2025. – № 3 (180). – С. 187-199. – DOI: <https://doi.org/10.31649/1997-9266-2025-180-3-187-199>.**

Дослідження зосереджено на визначенні ефективних механізмів інтеграції практичного досвіду стартап-руху в освітній процес та наукову діяльність ВНТУ. Запропоновано модель взаємодії освіти, науки та бізнесу, яка забезпечує формування університетського середовища, сприятливого для інноваційного підприємництва та комерціалізації наукових розробок.

120. **Сагач, О.** Коучинг як інструмент інновацій в освіті / Оксана Сагач, Олександр Архипов, Юлія Носко // Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. – 2025. – Т. 187, № 31. – С. 94-99. – DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.253116>.

Метою статті є розгляд особливостей технології коучингу як інструмента освітніх інновацій. Наукова новизна полягає у тому, що у статті розглянуто сутність технології коучингу, зокрема освітнього коучингу, як інструмента освітніх інновацій. Як технологія навчання коучинг пройшов еволюцію становлення, розвитку та вдосконалення. Сьогодні під коучингом розуміють інноваційну технологію яка є різновидом інноваційної освітньої практики, де коуч спрямовує процес отримання особистістю нового досвіду. Метою використання освітнього коучингу є розкриття внутрішнього потенціалу людини. Змістовною складовою коучингу є трансформація.

121. **Ситник, Т. І.** Механізми публічного управління в контексті розвитку інноваційних проєктів у сфері освіти та фізичної культури / Т. І. Ситник // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 219-227. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-219-227](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-219-227).

Визначено логіку побудови механізмів публічного управління для розвитку інноваційних проєктів у сфері освіти і фізичної культури, охарактеризовано інституційні та фінансові умови, що забезпечують узгодженість політик, прозорість рішень і рівний доступ до результатів. Доведено, що інновації залежать від інвестицій, встановлено ключову роль фінансової архітектури з програмно цільовим бюджетуванням, прозорими грантовими конкурсами, освітніми ваучерами, податковими стимулами для благодійників і бізнесу та угодами між державним і приватним секторами з розумним розподілом ризиків.

122. **Тернопільська, В. І.** Роль освітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців / В. І. Тернопільська // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 2. – С. 144-147. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.26>.

Розкрито зміст понять «освітня технологія», «інноваційна освітня технологія», «суб'єктно-орієнтована технологія». Зазначено, що характерними особливостями сучасних інноваційних освітніх технологій є відмова від усталених штампів, стереотипів у навчанні, вихованні та розвитку особистості студента. Упровадження інновацій у формування професійних компетенцій майбутніх фахівців відбувається через інтерактивні методи навчання й виховання, які передбачають певну логіку і послідовність освітньої діяльності: мотивацію, формування нового досвіду, його усвідомлення через застосування у практичній діяльності, рефлексію.

4.2 Інформаційно-цифрове забезпечення освітнього процесу

123. **Алексахіна, Т. О.** Мобільні додатки та хмарні сервіси у формуванні іншомовної компетентності / Т. О. Алексахіна // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 38-41. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.6>.

Актуальність дослідження визначається необхідністю пошуку нових форм організації навчання в умовах цифрової трансформації вищої освіти, обмеженого аудиторного часу та зростаючих вимог до іншомовної компетентності випускників. Результати дослідження свідчать, що найбільшій ефективності можна досягти за умови інтеграції мобільних та хмарних рішень у межах єдиної педагогічно спроектованої моделі. Поєднання автономної мобільної практики з колективними формами роботи у хмарних середовищах дозволяє забезпечити цілісний розвиток іншомовної компетентності, компенсувати дефіцит аудиторних занять та підвищити мотивацію студентів. Разом із тим, актуальними залишаються виклики, пов'язані з етичним використанням хмарних платформ, захистом персональних даних та необхідністю розроблення внутрішніх політик університетів щодо інтеграції цифрових технологій.

124. **Алексахіна, Т. О.** Цифрове освітнє середовище університету як чинник розвитку іншомовної компетентності магістрів нефілологічних спеціальностей / Т. О. Алексахіна // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 1767-1777. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-1767-1777](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-1767-1777).

Цифрове середовище університету постає не як сукупність окремих технологічних інструментів, а як інтегрована екосистема, що поєднує системи управління навчанням, мобільні додатки, хмарні сервіси, інструменти генеративного штучного інтелекту, технології віртуальної та доповненої реальності, елементи гейміфікації та системи аналітики навчання. У процесі дослідження застосовано теоретичні методи дослідження (системний, порівняльний і контент-аналітичний аналіз), що дозволило виявити закономірності інтеграції цифрових інструментів у процес іншомовної підготовки здобувачів освіти.

125. **Балик, А.** Трансформація освіти України: роль ШІ в цифрову епоху / А. Балик // Вища освіта України. – 2025. – № 1. – С. 12-18. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.1\(96\).02](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.1(96).02).

Статтю присвячено аналізу ролі штучного інтелекту в трансформації освіти України в умовах цифровізації, війни та повоєнного відновлення. Досліджено ключові напрями наукових розробок, можливості та виклики впровадження ШІ, зокрема, адаптивні системи, персоналізацію навчання, автоматизацію оцінювання, освітню аналітику, чатботів та інклюзивну освіту.

126. **Вебтехнології у вищій освіті:** можливості впровадження хмарних сервісів для цифрового навчального середовища / М. М. Острога, А. О. Юрченко, С. В. Богославський, О. В. Семеніхіна, Ю. В. Хворостіна // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 3 (152). – С. 249-255. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-3-33>.

Подано аналіз вітчизняних і зарубіжних публікацій, що дало змогу окреслити сучасний стан дослідження проблеми, а також виявити ключові тенденції та суперечності в практиках упровадження хмарних технологій. У результаті теоретичного узагальнення виокремлено три моделі використання хмарних сервісів у вищій школі: супровідну, комбіновану й повноцінну. Визначено дидактичні функції вебтехнологій, серед яких – візуалізація навчального контенту, підтримка мобільного доступу, організація командної роботи, адміністрування освітніх процесів і забезпечення зворотного зв'язку.

127. **Вініченко, А. А.** Цифрова гуманітаристика у викладанні загальнофахових дисциплін вищої освіти: західний досвід інтеграції та українська модель адаптивної інновації в умовах кризи / А. А. Вініченко // Вісник післядипломної освіти: збірник наукових праць. Серія «Педагогічні науки». – 2025. – Вип. 34 (63), – С. 12-28. – DOI: [https://doi.org/10.58442/3041-1831-2025-34\(63\)-12-28](https://doi.org/10.58442/3041-1831-2025-34(63)-12-28).

Статтю присвячено аналізу особливостей застосування цифрової гуманітаристики (ДН) у викладанні гуманітарних дисциплін у закладах вищої освіти з акцентом на порівняння західного та українського досвіду. Актуальність теми зумовлена цифровою трансформацією освіти, необхідністю адаптації до суспільних змін та підвищенням якості навчання через інноваційні технології. Аналіз останніх досліджень показує, що ДН інтегрує хмарні системи, відкриті науки, цифрові архіви та інструменти аналізу даних, сприяючи міждисциплінарності та інтерактивності освітнього середовища, попри виклики доступності та підготовки викладачів.

128. **Доценко, С. О.** Інтеграція STEM-технологій та цифрових трендів в освітній процес як умова активізації технічної творчості здобувачів освіти / С. О. Доценко, О. У. Холтобіна // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 2. – С. 196-200. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.35>.

Проведено детальний аналіз актуальних психолого-педагогічних досліджень та нормативних документів, що стосуються розвитку технічної творчості та впровадження STEM-освіти. Особливу увагу приділено нормативній базі, зокрема Закону України «Про освіту», Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) та Концепції цифрової трансформації освіти і науки до 2026 року. Підкреслюється дидактичний потенціал цифрових лабораторій, симуляторів, 3D-моделювання та 3D-друку. На основі проведеного аналізу виокремлено проблеми, які виникають під час активізації технічної творчості: цифрова нерівність, недостатнє обґрунтування потенціалу STEM-технологій, цифрових технологій.

- 129. Задорожна, Т. П.** Сучасні мобільні технології як елемент системного підходу до мовної підготовки фахівців технічних закладів вищої освіти / Т. П. Задорожна, С. М. Белоусова // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 133-136. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.26>.

Розглянуто можливості інтеграції мобільних технологій у системний підхід до мовної підготовки майбутніх фахівців технічних закладів вищої освіти в умовах цифровізації освіти та викликів воєнного часу. Наголошено, що недостатня мотивація студентів до вивчення іноземної мови зумовлена переважно увагою до профільних дисциплін і може бути компенсована шляхом впровадження сучасних цифрових інструментів, зокрема мобільних додатків, освітніх платформ і пристроїв.

- 130. Інформаційна безпека** в освітніх інформаційних системах в умовах цифрової трансформації та євроінтеграції: аспекти захисту персональних даних / А. О. Литвинчук [та ін.] // Освітня аналітика України. – 2025. – № 2 (34). – С. 48-65. – DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2025-2-48-65>.

Окреслено специфіку захисту персональних даних у сфері освіти, акцентуючи на підвищеній чутливості такої інформації. Окрему увагу приділено аналізу європейських підходів до кіберзахисту, що ґрунтуються на принципах «privacy by design and by default», системного управління ризиками й багаторівневої архітектури захисту (defence in depth). Розглянуто ключові регламенти ЄС, як-от GDPR, NIS2, ePrivacy Directive, а також міжнародні стандарти ISO/IEC 27001:2022 і NIST, що визначають вимоги до організації інформаційної безпеки. У межах порівняльного аналізу наведено відмінності між підходами ЄС та України в контексті правового регулювання, інституційної структури, технічних стандартів і прав суб'єктів персональних даних.

- 131. Іщенко, Т. М.** Інформаційна компетентність викладача іноземної мови для студентів-економістів в Україні в умовах кіберзагроз / Т. М. Іщенко, Д. В. Кузьменко, Е. О. Остапенко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 1. – С. 159-162. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.1.29>.

Визначено поняття «інформаційна компетентність» як сукупність знань, умінь, цінностей і рефлексивних практик, які забезпечують ефективне використання інформаційних ресурсів у професійній діяльності викладача. Описано п'ять ключових підкомпонентів цієї компетентності: технологічний (володіння цифровими сервісами, платформами, інструментами захисту даних), комунікативний (ефективна взаємодія в синхронному та асинхронному режимах), аналітичний (оцінювання джерел, пошук і

обробка інформації), етичний (дотримання академічної доброчесності, кіберетики), а також рефлексивний (оцінка власної діяльності, виявлення прогалин та потреб у професійному розвитку).

132. **Мінцифри:** В українських ЗВО з'являться лабораторії з робототехніки [Електронний ресурс] / Міністерство цифрової трансформації України // Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. – 2025. – 25 серп. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-v-ukrainskykh-zvo-ziavliatsia-laboratorii-z-robototekhniky> (дата звернення: 09.12.2025).

133. **Самар А. В.** Інтеграція цифрових інструментів у викладанні природничих дисциплін: можливості та виклики / А. В. Самар, В. В. Черневич // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 1 (150). – С. 152-158. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-1-22>.

Метою статті є аналіз можливостей використання цифрових технологій у викладанні природничих дисциплін, виявлення основних проблем, що виникають у процесі їхньої інтеграції, та визначення ефективних шляхів їх подолання. Дослідження базується на аналізі наукової літератури, порівнянні сучасних цифрових освітніх платформ і вивченні практичного досвіду викладачів. Висновки акцентують увагу на необхідності комплексного підходу до впровадження цифрових інструментів, що включає вдосконалення матеріально-технічного забезпечення, створення методичних рекомендацій і підвищення кваліфікації педагогів.

134. **Сенченко, О. І.** Методичні засади реалізації ідей цифрової трансформації освіти / О. І. Сенченко, В. С. Круглик // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 2. – С. 243-247. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.4>.

Розкрито методичні засади впровадження цифрової трансформації в освітній сфері, що передбачає глибоку інтеграцію цифрових технологій у процеси навчання, викладання та управління освітою. Окрему увагу приділено цифровій компетентності педагогів, а також необхідності перегляду змісту і форм навчання відповідно до потреб інформаційного суспільства. Цифрові інструменти надають можливість зробити навчання більш інтенсивним, мобільним, адаптивним до сучасних умов та диференційованим. Водночас вони забезпечують безперервність освітнього процесу навіть за критичних обставин, таких як пандемія чи війна, що робить дослідження цієї теми надзвичайно актуальним.

135. **Яценко, С. Л.** Цифровізація освітнього процесу закладів освіти як актуальна науково-педагогічна проблема / С. Л. Яценко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. – 2025. – Вип. 2 (121). – С. 46-60. – DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(121\).2025.4](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(121).2025.4).

Розглянуто різні моделі та стратегії цифровізації освітнього процесу, включаючи змішане навчання, дистанційну освіту та інтеграцію технологій штучного інтелекту в

педагогічну практику. Визначено етапи впровадження цифрових технологій у закладах освіти, включаючи оцінювання цифрової готовності, вибір відповідних платформ та інструментів, навчання персоналу, а також постійний моніторинг та контроль результатів. Особливо увагу акцентовано на ролі цифровізації в підвищенні доступності освіти, інклюзивності та персоналізації.

136. **Digital technologies** as tools for embedding the sustainable development goals in higher education learning environments in Ukraine / S. S. Nykyporets, Y. H. Sabadosh, L. V. Kulish, N. M. Hadaichuk, N. V. Herasymenko // Суспільство та національні інтереси. – 2025. – № 12 (20). – С. 55-67. – DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-12\(20\)-55-67](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-12(20)-55-67). – Доступно з Інтернету: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/50294/189743.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

Цифрові технології можуть бути використані як посередницькі інструменти для інтеграції цілей сталого розвитку (ЦСР) у навчальне середовище українського технічного університету в умовах триваючої російської військової агресії. Розглянута проблема полягає у розриві між зобов'язаннями високого рівня щодо інтеграції ЦСР у вищу освіту та часто імпровізованим, несистематичним використанням цифрових інструментів у повсякденному навчанні, зокрема, на технічних та мовних курсах. Мета дослідження – концептуалізувати та проілюструвати цифрові навчальні дизайни, які пов'язують контент з лінгвістичним розвитком студентів, їхньою професійною підготовкою та досвідом воєнного часу в Україні.

4.3 Штучний інтелект в освіті та науці

137. **Алексахіна, Т. О.** Використання чат-ботів і генеративного ШІ у формуванні іншомовної професійної комунікації / Т. О. Алексахіна // Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка». – 2025. – № 10 (51). – С. 475-485. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-475-485](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-475-485).

Узагальнено результати дослідження у вигляді системної таблиці практик, яка показує, що найкращих результатів можна досягти за умови інтегративного використання чат-ботів і генеративного ШІ. Поєднання усної практики з опрацюванням письмових текстів сприяє комплексному розвитку іншомовної компетентності, підвищує впевненість студентів і наближає навчання до реальних потреб майбутньої професійної діяльності.

138. **Білінський, Й. Й.** Застосування штучного інтелекту в дослідницьких завданнях з курсу загальної фізики / Й. Й. Білінський, О. С. Камінський // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2025. – № 4. – С. 201-206. – DOI: <https://doi.org/10.31649/1997-9266-2025-181-4-201-206>.

Проведено тестування сучасних ШІ, таких як ChatGPT-4turbo, DeepSeek, Copilot, Gemini 2.0, Claude, Grok щодо достовірності розв'язання саме дослідницьких фізичних завдань. З метою систематизації результатів дослідження запропоновано класифікацію

завдань з фізики, які поділено на групи за змістом і ступенем узагальнення, за характером формулювання, за способом розв'язування та дослідження, за дидактичною метою, залежно від вимог поставленого завдання. Розглянуто три основні типи завдань, пов'язаних з розв'язанням задач дослідження: задачі, в яких дослідження починається з початку розв'язання; задачі, в яких досліджується проміжний, отриманий у вигляді функціональної залежності результат; задачі, в яких досліджується кінцевий результат розв'язання.

139. **Бутурліна, О. В.** Штучний інтелект в освіті: етичні та філософські аспекти в ІКТ / О. В. Бутурліна, Т. В. Лисоколенко, В. М. Петрова // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 268-275. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.53>.

Проаналізовано міжнародний та український досвід інтеграції ШІ у навчальні програми, зокрема адаптивні навчальні системи, генеративні моделі, чат-боти та платформи для дистанційного та змішаного навчання. Особлива увага приділена етичним викликам, таким як прозорість алгоритмів, захист персональних даних, упередженість моделей та визначення відповідальності за рішення, прийняті ШІ.

140. **Давиденко, А.** Здатність штучного інтелекту до творчості та його використання в освітній діяльності / Андрій Давиденко, Павло Давиденко // Нові технології навчання : зб. наук. пр. – 2025. – № 99. – С. 71-78. – DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.2025.99.07>.

141. **Емпіричне дослідження** рівня задоволення студентів інструментами корекції граматики на основі ШІ / Н. В. Ямшинська, О. Г. Корбут, Н. М. Куценко, І. В. Ставицька // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 3 (152). – С. 36-43. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-3-5>.

142. **Карпова, О.** Стан проблеми використання штучного інтелекту в закладах вищої освіти на практиці та його вплив на якість навчання (на прикладі іноземної мови) / О. Карпова // Вища освіта України. – 2025. – № 2. – С. 70-78. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2\(97\).09](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2(97).09).

Проаналізовано стан проблеми використання ШІ в освітньому процесі ЗВО, подано результати дослідження та практичного експерименту щодо використання ШІ та виклики, які потребують вирішення на рівні університету, а не лише викладача. У статті подано приклади практичних завдань із використанням ШІ-технологій, які можуть бути використані в процесі навчання іноземній мові.

143. **Михеєва, Т. О.** Сучасні виклики в галузі освіти: етичні аспекти використання штучного інтелекту очима студентів / Т. О. Михеєва, А. О. Євтух // Bulletin of the State University «Kyiv Aviation Institute». Series: Pedagogy. Psychology. – 2025. – Vol. 1, no 26. – P. 61-66. – DOI: <https://doi.org/10.18372/2411-264X.26.20176>.

Розглядаються етичні виклики, що виникають у процесі впровадження технологій штучного інтелекту (ШІ) в освітній простір, зокрема очима студентів. Автор аналізує досвід використання ШІ у навчанні студентів вищих навчальних закладів, приділяючи особливу увагу етиці, розвитку практичних навичок та впливу технологій на освітній процес. Виходячи з концепції траєкторії інтеграції ШІ в освітнє середовище, визначено ключові напрямки його впровадження в освітній процес, зокрема персоналізацію навчання, мотиваційну підтримку та розвиток метанавичок. Особлива увага приділяється правовим аспектам етичного використання ШІ, зокрема проблемам захисту інтелектуальної власності та регулювання інновацій.

- 144. Нагрибельна, І. А.** Цифрові партнери у навчанні: роль ШІ у розвитку комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти / І. А. Нагрибельна // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 2. – С. 25-28. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.4>.

Зазначено, що обґрунтоване та доцільне використання ШІ викладачем для формування комунікативної компетентності сучасного здобувача вищої освіти дозволить наситити заняття або практичний модуль цікавими комунікативно-орієнтованими формами роботи. Матеріал дослідження обґрунтовано підтверджує думку про те, що при дотриманні означених у статті рекомендацій, ШІ може стати цифровим партнером у розвитку комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти, а не нівелювати роль викладача в освітньому процесі.

- 145. Розвиток цифрової компетентності наукових та науково-педагогічних працівників засобами генеративного штучного інтелекту / Василь Олексюк, Олег Спірін, Надія Балик, Світлана Іванова // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 8. – С. 110-121. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-015>.**

Розглядається актуальна проблема, пов'язана з розривом між стрімким розвитком генеративного штучного інтелекту (ШІ) та рівнем цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників. Метою дослідження є розроблення та обґрунтування комплексної методики використання генеративного ШІ для цілеспрямованого розвитку цифрової компетентності вказаної категорії фахівців. Методологія дослідження заснована на системному, компетентнісному, діяльнісному та андрагогічному підходах.

- 146. Саган, О. В.** Штучний інтелект як цифровий колега: можливості, виклики та перспективи використання в освіті / О. В. Саган, В. С. Блах // Збірник наукових праць «Педагогічні науки». – 2025. – Вип. 111. – С. 39-46. – DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-111-6>.

Метою роботи є аналіз трансформацій дослідницьких практик під впливом ШІ, виявлення потенційних переваг і ризиків співпраці людини з цифровим інтелектом. Методи дослідження охоплюють системний і порівняльний аналіз сучасних наукових публікацій, кейс-метод для вивчення конкретних прикладів застосування ШІ в академічному середовищі, а також узагальнення міжнародного досвіду співпраці людини та штучного інтелекту.

147. **Стельмах, Д.** Потенціал штучного інтелекту в навчанні та оцінюванні іноземного мовлення / Діана Стельмах // Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. – 2025. – Т. 188, № 32. – С. 186-189. – DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.253231>.

Говоріння іноземною мовою є однією найскладніших компонентів комунікативної компетентності, що потребує постійного удосконалення. У зв'язку з цим викладачі знаходяться у постійному пошуку інструментів, що сприятимуть навчанню цієї компетентності. Донедавна, коло таких засобів було досить обмеженим, але з поширенням штучного інтелекту в освітньому середовищі відкрилися нові можливості для навчання та оцінювання іноземного говоріння. Зокрема, великий потенціал для цієї компетентності мають чат-боти. Втім, як і кожен інструмент, чат-боти мають сильні та слабкі сторони.

148. **Теслюк, В.** Трансформація освітнього процесу в умовах використання технологій штучного інтелекту / Володимир Теслюк // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2025. – № 42. – С. 257-267. – DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2025.42.13476>.

Розглянуто потенційні переваги штучного інтелекту в галузі освіти, можливості виконувати глибоку персоналізацію навчання, підлаштовуючи рівень складності матеріалу до індивідуальних особливостей студента. Проаналізовано персоналізоване навчання за допомогою штучного інтелекту (ШІ), яке надає індивідуальну підтримку кожному студенту, що приводить до покращення академічної успішності, формування унікальних траєкторій навчання та більшої залученості студентів, оскільки персоналізація освітнього процесу дає студентам змогу навчатися у власному темпі та відповідно до індивідуальних потреб і здібностей.

149. **Филипська, В. І.** Використання штучного інтелекту для вивчення іноземних мов у ЗВО / В. І. Филипська, Л. С. Сазанова // Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка». – 2025. – № 10 (51). – С. 1016-1028. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-1016-1028](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-1016-1028).

Стаття містить огляд популярних інструментів ШІ, що застосовуються під час навчання іноземних мов (платформи, сервіси, чат-боти, онлайн-ресурси, вебпошукові системи) та приклади використання таких інструментів, як додатки ChatGPT, Grammarly, Duolingo, QuillBot, Mondly, Learn English; платформи AltspaceVR, MagicSchool.ai, TTSMaker, the Teacher Toolkit; вебсайт та мобільний додаток Memrise. Досліджено ризики використання ШІ під час викладання іноземних мов: захист персональних даних та дотримання принципів конфіденційності, обмеження можливості персоналізації та актуалізації навчання, переосмислення ролі викладачів, обмеження творчого мислення здобувачів вищої освіти та можливості інтерактивної взаємодії.

150. **Хоменко, А.** Готовність до впровадження штучного інтелекту в освітній процес / А. Хоменко // Вища освіта України. – 2025. – № 2. – С. 102-108. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2\(97\).12](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2(97).12).

151. **Черчата, Л. М.** Штучний інтелект та академічне письмо: нові можливості формування навичок майбутнього фахівця / Л. М. Черчата, Л. Л. Король // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 2. – С. 223-229. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-29>.

Подано аналіз різних підходів до розуміння поняття – від вузького технічного трактування, де ШІ постає як здатність машин до виконання завдань, що традиційно вимагають людського інтелекту, до ширших концепцій, коли ШІ розглядається як партнер у навчальному процесі. Зокрема, акцентовано, що сучасний ШІ не просто обробляє інформацію, він здатен генерувати новий зміст, адаптуватися до контексту запиту або навіть брати участь у діалозі зі студентом. Надмірна залежність від автоматичних систем може спричинити зниження мотивації до самостійного мислення, втрату навичок аналізу джерел і критичного оцінювання інформації. Саме тому авторки наголошують на потребі інтеграції ШІ у навчальний процес не як замітника, а як партнера. У висновку зазначено, що ШІ може стати каталізатором розвитку ключових компетентностей майбутнього, серед яких академічне письмо займає важливе місце.

152. **Чуніхін, Д.** Практичні рекомендації з використання інструментів штучного інтелекту в науковій діяльності майбутніх докторів філософії / Денис Чуніхін // Молодий вчений. – 2025. – № 5 (136). – DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-5-136-37>.

Проаналізовано можливості бібліографічних менеджерів Zotero, Mendeley та EndNote для автоматизації цитування, організації посилань, збору даних, сервісів ChatGPT та Grammarly для покращення якості академічного письма, Tableau для візуалізації та інтерактивної бізнес-аналітики, а також інструментів ШІ Turnitin та Scryscare для виявлення плагіату. Виокремлено шість ключових напрямів використання технологій штучного інтелекту в науковій діяльності майбутніх докторів філософії: розробка ідей та дизайн дослідження, розробка та структурування контенту, огляд та синтез літератури, управління даними та їхній аналіз, редагування, рецензування та підтримка публікацій; комунікація, інформаційно-просвітницька робота та дотримання етичних норм.

153. **Яворська, Г.** Штучний інтелект в освіті: партнерство, виклики та перспективи / Галина Яворська // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2025. – № 42. – С. 149-161. – DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2025.42.13465>.

Розглянуто основні проблеми впровадження ШІ в різні сфери освітнього процесу, зокрема, етичні моменти, основні складові використання ШІ в освіті, проаналізовано досвід та ставлення до використання технологій ШІ в освітньому процесі здобувачів бакалаврського та магістерського рівнів, а також рекомендації, виклики та перспективи крізь призму можливостей персоналізації навчання, підвищення доступності освіти, автоматизації рутинних завдань і збагачення навчального досвіду. Безумовно, освіта традиційно залишається сферою, де домінує людський фактор.

154. **Generative AI in L2 writing instruction: a narrative literature review / V. B. Kalnytska, I. V. Korneyko, O. B. Petrova, O. V. Krainenko // Інноваційна**

Огляд базується на 31 рецензованому джерелі, опублікованому у 2020-2025 роках, відібраному за актуальність до тематики L2-письма та застосування GenAI. У роботі розглядається, як ці технології трансформують педагогічну практику, залучення студентів, механізми зворотного зв'язку та підходи до забезпечення академічної доброчесності в контексті навчання письма іноземною мовою. В огляді висвітлено низку переваг використання GenAI, зокрема посилену підтримку письма, емоційне підкріплення, розвиток автономії здобувачів освіти та підвищення ефективності викладання.

155. **Semenkova, M.** The influence of AI on the motivation of students of non-linguistic specialties to learn foreign languages / Maryna Semenкова // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки. – 2025. – Т. 42, № 3. – С. 185-197. – DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v42i3.1921>.

Методологія дослідження ґрунтується на поєднанні методів педагогічного спостереження та абстрагованого порівняння. Засновуючись на попередніх дослідженнях навчальної мотивації, було виявлено основні мотиви вивчення іноземної мови саме студентами немовних спеціальностей, які потім було проаналізовано з точки зору впливу на них можливостей штучного інтелекту. Наукова новизна полягає в тому, що в результаті аналізу кожного з основних мотивів було визначено ті, наявність яких у структурі мотивації студентів посилює, а яких – послаблює мотивацію до вивчення іноземної мови за умови використання програм і застосунків на базі штучного інтелекту.

156. **The analysis** of the usage of AI services for text generation in higher education / Т. Р. Golub, О. О. Kovalenko, О. І. Nazarenko, L. М. Zhygzhytova // Академічні студії. Серія «Педагогіка». – 2025. – Вип. 1. – С. 25-31. – DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.1.4>.

Представлено комплексний аналіз сервісів штучного інтелекту генерації тексту та їхнього застосування в сучасній вищій освіті. П'ять відомих інструментів штучного інтелекту були оцінені на основі характеристик, переваг і недоліків їхньої допомоги у створенні навчальних завдань. Проведено порівняльний аналіз їхньої ефективності у створенні зв'язного тексту, удосконаленні стилю письма, виявленні граматичних помилок, узагальненні наукових статей і покращенні доступності завдяки можливостям перетворенням тексту в мовлення.

4.4 Дистанційне та змішане навчання

157. **Горліченко, М. Г.** Дистанційне навчання як складова підготовки майбутніх військових спеціалістів / М. Г. Горліченко, С. В. Шевченко, К. В. Буренкова, В. І. Гонімар // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 1. – С. 130-135. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.1.23>.

Необхідність дистанційного навчання обумовлена глобальними змінами в освіті,

зокрема розвитком цифрових технологій і кібербезпеки. В умовах війни дистанційна освіта стала не лише альтернативою, а й єдиною можливістю для навчання. Вона забезпечує безперервність освітнього процесу, мобільність учасників і доступ до електронних ресурсів, таких як відеолекції, онлайн-бібліотеки, тестування, вебресурси, інформаційні технології тощо. Для мінімізації негативних ефектів запропоновано модель змішаного навчання, де теоретичні модулі викладаються дистанційно, а практичні заняття – у вигляді короткострокових сесій або за допомогою віртуальних симуляторів. Така модель дозволяє врахувати особливості військової підготовки та специфіку умов війни.

158. **Демчук, О.** Індивідуалізація навчально-пізнавальної діяльності студентів в умовах змішаного навчання: стратегізація компетентнісного підходу / Олег Демчук // Український педагогічний журнал. – 2025. – № 2. – С. 135-142. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-2-135-142>.

Статтю присвячено дослідженню психолого-педагогічної проблеми індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів в умовах змішаного навчання, яке поєднує очні та дистанційні форми організації освітнього (навчального) процесу. Основну увагу приділено реалізації положень компетентнісного підходу як основи методологічної побудови індивідуальних навчальних (освітніх) траєкторій, що враховують індивідуальні особливості (індивідуально-психологічні й індивідуально-типологічні), потреби й інтереси кожного здобувача вищої освіти.

159. **Птушка, А. С.** Особливості формування іншомовної комунікативної компетентності студентів технічних спеціальностей в умовах змішаного навчання / А. С. Птушка // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 1. – С. 21-26. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.1.3>.

Висвітлено актуальність формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) у студентів технічних спеціальностей у контексті глобалізації та цифрової трансформації системи вищої освіти. Підкреслено, що володіння іноземними мовами виступає не лише обов'язковою умовою професійної підготовки майбутніх фахівців, але й важливим чинником їхньої конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці, здатності брати участь у міжкультурній взаємодії та міжнародних науково-виробничих проєктах. Особлива увага приділена змішаному навчанню як перспективній освітній моделі, що органічно інтегрує традиційні аудиторні заняття та сучасні цифрові формати, забезпечуючи гнучкість, персоналізацію та доступність освітнього процесу.

160. **Ali, R.** A Process for Institutional Adoption and Diffusion of Blended Learning in Higher Education / Ramiz Ali, Helen Georgiou // Higher Education Policy. – 2025. – Vol. 38. – P. 523-544. – DOI: <https://doi.org/10.1057/s41307-024-00359-y>.

Спираючись на теорію поширення інновацій Роджерса, це тематичне дослідження досліджує складний процес впровадження змішаного навчання в університеті. Були проведені напівструктуровані індивідуальні інтерв'ю з 24 викладачами та шістьма керівниками університетів, залученими до загальноуніверситетської ініціативи щодо

змішаного навчання. Результати показують, що, незважаючи на деякі вагання серед викладачів, процес впровадження змішаного навчання підтримувався добре обґрунтованою стратегією, інвестиціями в інфраструктуру та забезпеченням постійної підтримки викладачів.

161. **Berestok, O.** Blended Learning in Higher Educational Establishments in Ukraine in the Context of War / O. Berestok // Інженерні та освітні технології. – 2025. – Т. 13 (1). – С. 23-32. – Доступно з Інтернету: [https://eetecs.kdu.edu.ua/2025_01/EETECs2025_013\(1\)_03.pdf](https://eetecs.kdu.edu.ua/2025_01/EETECs2025_013(1)_03.pdf).

Описано дослідження адаптивності українських вищих навчальних закладів щодо впровадження змішаного навчання. Висвітлюються найкращі практики та інноваційні підходи, які використовуються університетами для підтримки академічної якості під час війни. Розглянуто гнучке планування (ГП), гібридне відвідування (ГВ), психологічна підтримка і військова готовність, які стали важливими компонентами змішаного навчання, гарантуючи продовження навчання навіть у разі перебоїв з електроенергією, переміщення та проблем безпеки. Окреслено гнучкі терміни та модульні курси, які є особливостями ГП, що можуть забезпечити досягнення балансу між освітою та потребами виживання.

162. **Lovianova, I. V.** Formation of key competencies of education seekers in conditions of blended learning / I. V. Lovianova, O. M. Kozachenko, A. V. Krasnoshchok // Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology. – 2025. – № 1 (29). – P. 143-154. – DOI: <https://doi.org/10.32342/3041-2196-2025-1-29-13>.

Здійснене обґрунтування особливостей формування ключових компетентностей здобувачів освіти в умовах змішаного навчання. Висвітлено переваги змішаного навчання в організації самостійної роботи студентів ЗВО і розвитку їх самоосвітньої компетентності. З'ясовано особливості організації самостійної роботи студентів саме за допомогою онлайн навчання з використанням систем управління навчанням, зокрема LMS Moodle.

5 ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА ГУМАНІТАРНИЙ ВИМІР ОСВІТИ

5.1 Педагогіка та психологія вищої школи

163. **Віштак, І.** Інтернет-залежність серед студентів: симптоми, наслідки та методи подолання / Інна Віштак, Леонід Майданевич, Ірина Геркалюк // Педагогіка безпеки. – 2025. – Т. 10, № 2. – С. 92-102. – DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2025-10-2-092-102>.

Метою роботи є дослідження впливу інтернет-залежності на студентську молоддь, виявлення основних чинників її розвитку, аналіз соціальних, психологічних та академічних наслідків, а також розробка ефективних підходів до профілактики та подолання цього розладу.

164. **Завгородній, М. В.** Вища технічна освіта України та громадянське виховання здобувачів в умовах сьогодення / М. В. Завгородній // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 9-12. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.1>.

Головним завданням громадянського виховання здобувачів технічного напрямку в сучасних умовах є формування громадянськості, громадянської самосвідомості та громадянської позиції, що проявляється у приналежності до спільних справ держави, відчуття себе громадянином цього суспільства, включенням до його проблем як усвідомленої участі, вираженій у вчинках щодо внесення соціально-значущого вкладу у розвиток України.

165. **Зеленін, В. В.** Виявлення об'єктивних ознак успішності професійної самореалізації в різних групах обдарованої молоді / В. В. Зеленін // Інклюзія і суспільство. – 2025. – № 2 (10). – С. 63-72. – DOI: <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2025-2-8>.

Визначення об'єктивних ознак успішної професійної самореалізації у різних групах обдарованої молоді, зокрема, соціономічних, економічних, технічних та творчих напрямів, є важливим для розвитку індивідуальних і групових психологічних інтервенцій. Встановлено, що коучинг є одним з інструментів розвитку та підтримки обдарованої молоді, який допомагає формуванню внутрішніх ресурсів і психологічної стійкості в умовах війни.

166. **Комарніцька, Л. М.** Психологічна стійкість як ресурс адаптації до екстремальних умов / Л. М. Комарніцька // Інклюзія і суспільство. – 2025. – № 2 (10). – С. 80-85. – DOI: <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2025-2-10>.

Здійснено міждисциплінарний аналіз феномену стійкості, який охоплює психологічні, нейропсихологічні, соціокультурні та біоетичні аспекти. Запропоновано уточнене визначення поняття «психологічна стійкість» як динамічного процесу, що передбачає когнітивну гнучкість, емоційне саморегулювання, позитивну самоідентичність, соціальну підтримку та здатність до рефлексії у контексті загроз.

167. **Кривошей, К.** Педагогічні умови у структурі сучасної наукової парадигми вищої освіти / Кирило Кривошей // Наука і освіта. – 2025. – № 2. – С. 79-86. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2025-2-10>.

Здійснено ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз поняття «педагогічні умови» як складової частини наукового знання в галузі вищої освіти. Поняття розглянуто в міждисциплінарному контексті: філософському, педагогічному та соціокультурному. Обґрунтовано, що розуміння педагогічних умов як цілісного науково-методичного конструкту дає змогу педагогам свідомо формувати стратегії підвищення якості вищої освіти. Результати дослідження мають наукову та практичну цінність для викладачів, менеджерів освіти та дослідників педагогіки вищої школи.

168. **Крупник, З. І.** Соціально-психологічний супровід освітнього процесу закладів вищої освіти / З. І. Крупник // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 172-176. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.34>.

Акцентовано увагу на ключових складових соціально-психологічного супроводу, зокрема психологічній (психологічна підтримка студентів, психологічне консультування для викладачів), соціальній (розвиток соціальних навичок, робота з професійним самовизначенням студентів) та конфліктологічній сферах (розвиток духовного інтелекту, комунікація та взаємодія в групах). Розглянуто методи підтримки, такі як тренінги, медіація, кар'єрне консультування, волонтерська діяльність і розвиток емоційного інтелекту, які сприяють адаптації студентів, знижують стрес й підвищують ефективність освітнього процесу закладу вищої освіти.

- 169. Кузнецова, І.** Іntenційність в освітній діяльності / І. Кузнецова, О. Рубанець // Вища освіта України. – 2025. – № 2. – С. 35-44. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2\(97\).04](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2(97).04).

Запропоновано дослідження інтенційності в освітній діяльності та розкривається її роль в організації освітнього процесу, розвитку пізнавальних і соціальних комунікацій. Педагогічна інтенційність сприяє розвитку творчої діяльності учасників освітнього процесу. Це створює передумови для об'єктивізації індивідуальних когніцій шляхом розвитку інтерсуб'єктивності та інтерактивності у формуванні наукового дискурсу і під час обговорення наукових проблем. В умовах дистанційного навчання та появи онлайн-освіти важливим стає формування впливу педагогічної інтенційності на розвиток соціального виміру комунікацій.

- 170. Курчатова, А. В.** Теоретико-методологічні підходи до розкриття механізмів реалізації супервізії в освіті / А. В. Курчатова // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 3 (55). – С. 27-34. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-3-02>.

Проаналізовано різні наукові підходи до трактування терміну «супервізія», зміст якого акцентує увагу на тому, що супервізія – погляд згори на професійну ситуацію не лише іншого професіонала, а насамперед свій власний погляд. Акцентовано увагу на необхідності впровадження супервізійної практики в освітнє середовище як ефективного засобу підтримки педагогів у процесі вирішення професійних труднощів, подолання емоційного вигорання та розвитку рефлексивного мислення.

- 171. Литовченко, І. М.** Позитивна комунікативна установка фахівця як компонент його професійної компетентності: педагогічний погляд / І. М. Литовченко, І. В. Мелешко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 156-159. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.31>.

Наголошено, що роль закладу вищої освіти є визначальною: саме педагогічна культура викладачів і наявність сприятливого мікроклімату впливають на сприйняття студентами важливості позитивної установки. Обґрунтовано необхідність перегляду освітніх програм і комплексного підходу до розвитку позитивної комунікативної установки, що передбачає інтеграцію відповідних навчальних дисциплін, роботу психологічної служби, а також загальне сприяння позитивному мисленню й культурі спілкування в академічному середовищі.

- 172. Лялюк, Г. М.** Психологічні особливості перфекціонізму та тривожності здобувачів вищої освіти / Г. М. Лялюк // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 1545-1556. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-1545-1556](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-1545-1556).

Проаналізовано філософсько-психологічні наукові підходи до визначення поняття «перфекціонізм» та виокремлено його найбільш поширені ознаки. Представлено результати емпіричного дослідження психологічних особливостей перфекціонізму та тривожності здобувачів вищої освіти. Результати дослідження показали наявність помірного позитивного зв'язку між перфекціонізмом та ситуативною тривожністю та помірно сильного позитивного зв'язку між перфекціонізмом та особистісною тривожністю серед студентів.

173. **Моргун, А. В.** Роль емоційного інтелекту в соціальних комунікаціях: нові виміри професійної взаємодії в освітньому просторі / А. В. Моргун // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 2. – С. 98-102. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.18>.

Емоційний інтелект є новим виміром професійної компетентності, який визначає успішність соціальних комунікацій, сприяє підвищенню якості освітнього процесу, психологічному благополуччю педагогів та розвитку студентів у контексті сучасних освітніх реформ.

174. **Нестеренко, Л.** Психолого-педагогічна культура викладача іноземної мови: структурно-змістовний компонент / Людмила Нестеренко // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2025. – Вип. 88, т. 2. – С. 304-310. – DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-2-41>.

175. **Пасинчук, К.** Толерантність як складова емоційного інтелекту у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців в умовах навчання у закладах вищої освіти / Катерина Пасинчук, Анжела Демченко // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2025. – Вип. 88, т. 2. – С. 323-329. – DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-2-44>.

176. **Психофізіологічна стабільність** здобувачів вищої освіти як передумова збереження здоров'я / Надія Буняк, Сергій Неплохов, Валентин Кравченко, Роман Петрик // Психологія і суспільство. – 2025. – № 1 (91). – С. 196-207. – DOI: <https://doi.org/10.35774/pis2025.01.196>.

Аргументована авторська позиція щодо ефективного використання ресурсів здобувачів вищої освіти для збереження власного здоров'я з допомогою створення оптимального психофізіологічного режиму їхнього психосоціального розвитку, професійного навчання, предметної активності та особистих умов самореалізації. Висвітлена спроможність сучасного здобувача за станом персонального здоров'я, вроджених індивідуально-психологічних властивостей якісно виконувати завдання фахово зорієнтованої професійної діяльності.

177. **Стасюк, М.** Особливості захисту особистості від стресової ситуації / Марія Стасюк // Нова педагогічна думка. – 2025. – № 1 (121). – С. 54-58. – DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-121-1-54-58>.

Статтю присвячено феномену психологічного захисту як неусвідомленому реагуванню психіки особистості на реальну чи уявну небезпеку. На основі теоретичного аналізу наукових праць окреслено психоаналітичний, психотерапевтичний, психологічний та філософський напрями вивчення психологічного захисту.

178. **Ткаченко, І.** Емоційне вигорання в освітньому середовищі: фактори ризику та ефективні стратегії подолання / І. Ткаченко, К. Безцінна // Вища освіта України. – 2025. – № 2. – С. 96-101. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2\(97\).11](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2(97).11).

Досліджено проблему емоційного вигорання, яке має негативний вплив не тільки на психологічне та фізичне здоров'я, а й на якість роботи всередині освітнього середовища. Запропоновано ефективні стратегії профілактики щодо подолання проблеми емоційного виснаження педагогів.

179. **Фоменко, К. І.** Умови забезпечення психологічного благополуччя здобувачів під час дистанційного навчання / К. І. Фоменко, О. В. Кириленко // Психологія і суспільство. – 2025. – № 2 (92). – С. 133-145. – DOI: <https://doi.org/10.35774/pis2025.02.133>.

Охарактеризовано стратегії забезпечення психологічної збалансованості здобувачів за оргсистеми віддаленого навчання, що охоплюють створення підтримувального довкілля вдома й у ЗВО, регулярне академічне сприяння, розвиток навичок саморегуляції та стрес-менеджменту, стимулювання групової співпраці, впровадження програм особистісної опіки, формування навичок цифрової грамотності, вдосконалення навичок емоційної саморегуляції і посилення діяльного впливу навчальної мотивації.

180. **Яцюрик, А. О.** Психолого-педагогічні чинники розвитку креативності здобувачів вищої освіти / А. О. Яцюрик, А. П. Гаврілова // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 2379-2388. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-2379-2388](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-2379-2388).

Проаналізовано основні психологічні підходи до вивчення креативності: когнітивний (Дж. Гілфорд, Е. де Бонно), особистісний (А. Маслоу, К. Роджерс) та соціально-психологічний (Т. Амабайл). Обґрунтовано положення про те, що ефективний розвиток креативності вимагає комплексного підходу, спрямованого одночасно на оптимізацію освітнього середовища закладу вищої освіти та активізацію внутрішніх ресурсів особистості. Акцентовано, що провідну роль у розвитку креативності відіграють дивергентне мислення, уява, образність та робоча пам'ять.

181. **Emotional intelligence** in the professional training of students of the formal education system in Ukraine / Tetiana Andriushchenko, Liubov Lokhvytska, Nataliia Martovytska, Olena Kulish // Український педагогічний журнал. – 2025. – № 3. – С. 74-92. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-3-74-92>.

Подано обґрунтування актуальності формування емоційного інтелекту (EI) у процесі професійного становлення майбутніх фахівців у системі формальної (університетської) освіти. Відповідно до поставленої мети розкрито сутність феномену «емоційний інтелект», виокремлено його структурні компоненти: когнітивний, емпатійний і діяльнісний, що взяті за основу в проведенні емпіричного дослідження, а також з'ясовано, як здобувачі освіти українських університетів усвідомлюють значення емоційного інтелекту для здійснення професійної діяльності.

182. **Holovanova, T. P.** Socioemotional and ethical learning as an innovative model in the training of future teachers and psychologists / T. P. Holovanova // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 2. – С. 90-96. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-12>.

Обґрунтовано доцільність інтеграції програми СЕЕН, розробленої Університетом Еморі (США) та адаптованої до українських умов через діяльність громадської організації EdCamp, у систему психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів та психологів. Висвітлюються можливості адаптації контемплативних практик, етичної рефлексії та ненасильницької комунікації у межах дисципліни «Педагогічна психологія».

183. **Petrenko, M. V.** Evaluation criteria and indicators of students' professional ideal formation / M. V. Petrenko, K. R. Tuliakova // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 181-184. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.36>.

Визначено критерії сформованості професійних ідеалів у студентів: когнітивно-рефлексивний (поглиблення знань про чинні професійні стандарти обраної професії; з'ясування та усвідомлення ідеального образу власного професійного майбутнього «Я – моя професія»; вміння узгоджувати вимоги професії та сформовані індивідуальні характеристики), мотиваційно-цільовий (поглиблення знань студентів про обрану професію та власні індивідуальні особливості; практико-орієнтована діяльність професійної спрямованості) та процесуально-діяльнісний (планування майбутньої професійної діяльності; формування уявлення про себе як майбутнього успішного фахівця «Я – майбутній професіонал», практична діяльність, що веде до професійної зрілості студента). Ці критерії тісно пов'язані між собою, що, своєю чергою, допомагає студентам сформувати власний образ ідеального професійного майбутнього.

184. **Syvash, S. V.** The impact of teachers' «burnout syndrome» on their professional growth / S. V. Syvash, L. O. Sushchenko, A. F. Kurinna // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 2. – С. 128-133. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.23>.

Висвітлено сутність феномену професійного вигорання як наслідку тривалого стресу, що супроводжується емоційним виснаженням і втратою сенсу професійної діяльності. Описано основні стадії розвитку синдрому професійного вигорання. Проаналізовано теоретичну базу, проведено огляд моделей професійного вигорання, розроблених зарубіжними та українськими дослідниками. Розглянуто фактори, які впливають на розвиток зазначеного феномену та наслідки для педагогів та учнів (вихованців), а також визначено ефективні методи попередження та профілактики професійного вигорання.

5.2 Гуманізація освіти та виховного процесу

185. **Актуальність проблеми мотивації здобувачів вищої освіти в умовах сьогодення** / Л. А. Олексієнко, Ю. М. Заволока, А. В. Івко, М. В. Сідненко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 2. – С. 103-106. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.18>.

Проблема мотивації здобувачів вищої освіти в сучасних умовах є надзвичайно актуальною і багатогранною, оскільки саме вона визначає ефективність освітнього процесу та якість підготовки майбутніх фахівців, їхню конкурентоспроможність та здатність адаптуватися до постійних змін.

186. **Бескоровайний, В. В.** Використання соціальних мереж як інноваційного засобу національно-патріотичного виховання студентів технічних університетів / В. В. Бескоровайний // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 2. – С. 190-193. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.34>.

Проаналізовано специфіку популярних платформ: Instagram, TikTok; Facebook, YouTube. Розкрито основні форми та засоби залучення здобувачів освіти технічних вузів до патріотичної діяльності через соціальні мережі, а саме через флешмоби, волонтерські ініціативи, онлайн-дискусії з експертами, креативні проєкти, інформаційні спільноти тощо. Визначено ключові механізми впливу соцмереж на формування громадянської позиції: швидке поширення інформації, інтерактивність, об'єднання навколо спільних цінностей та мотивація до реальних дій. Запропоновано комплексні рекомендації щодо підвищення ефективності виховної роботи, серед яких: системне планування діяльності, використання інтерактивних форматів, стимулювання студентського контенту, розвиток медіаграмотності та поєднання онлайн-активностей з реальною громадською діяльністю.

187. **Васюк, О. В.** Міжкультурна компетентність студентів закладів вищої освіти: сутність та структура / О. В. Васюк, Л. М. Маценко // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 2101-2112. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2101-2112](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2101-2112).

Розкрито сутність поняття «міжкультурна компетентність студентів закладів вищої освіти» та сформульовано його авторське визначення, як сукупність знань, умінь і навичок, потреб, мотивів, якостей, цінностей і переконань особистості, здатності та готовності обмінюватися інформацією між представниками різних культур, адаптуватися до їхніх способів мислення, культури й поведінки за допомогою різноманітних засобів, які дозволяють майбутньому фахівцю здійснювати успішні комунікативні стратегії, як в особистому, так і в професійному аспектах, демонструючи високий рівень соціальної прийнятності, толерантного ставлення, етнічної ідентичності.

188. **Єгорова, І. В.** Педагогічні умови формування громадянознавчих понять у системі вищої професійної освіти в умовах трансформацій українського суспільства / І. В. Єгорова, Н. М. Салига, Т. В. Паска // Інноваційна

Здійснено огляд сучасних наукових підходів до громадянського виховання у системі вищої професійної освіти, а також нормативно-правової бази, що регламентує розвиток громадянської освіти в Україні. Обґрунтовано, що ефективність цього процесу значною мірою залежить від створення відповідних педагогічних умов: інтеграції змісту громадянської освіти у фахові дисципліни; застосування інтерактивних методів навчання; залучення студентів до волонтерських, громадських, соціальних ініціатив; створення морально орієнтованого освітнього середовища. Особлива увага приділяється ролі викладача як провідника громадянських і демократичних цінностей, здатного формувати світогляд студентів через приклад особистої позиції, педагогічну рефлексію та міжособистісну взаємодію.

189. **Конівіцька, Т. Я.** Формування національно-культурної ідентичності в процесі реалізації міждисциплінарності у ЗВО / Т. Я. Конівіцька, Л. О. Вербицька // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 2. – С. 15-20. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.2>.

Висвітлено роль освіти в утвердженні національних цінностей та зміцненні культурної самосвідомості студентської молоді та зазначено, що саме вища освіта має потенціал сприяти зміцненню національної свідомості, громадянської відповідальності та національно-культурної ідентичності серед молоді.

190. **Кузьменко, Н. В.** Шляхи та заходи відновлення навчальної мотивації в освітньому процесі закладу вищої освіти / Н. В. Кузьменко, Д. Ю. Леонідов // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 2511-2517. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2511-2517](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2511-2517).

Дослідження, проведене серед студентів чотирьох українських університетів (ДДТУ, УДУНТ, ДГУ та КСУБГ), дозволило виявити низку ключових чинників, які зумовлюють зниження навчальної мотивації: перевантаженість теоретичним матеріалом, відсутність зв'язку між навчальним змістом і майбутньою професійною діяльністю, хронічний стрес, емоційне виснаження, недостатній рівень психологічної підтримки та обмежені можливості для самореалізації.

191. **Розлуцька, Г. М.** Формування громадянської компетентності студентів закладу вищої освіти в процесі позааудиторної роботи / Г. М. Розлуцька // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 35-39. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.6>.

Проаналізовано погляди вітчизняних дослідників, окреслено структурні компоненти громадянської компетентності та підкреслено залежність її змісту від суспільно-політичного контексту. Особливу увагу приділено позааудиторній роботі як фактору формування громадянської компетентності студентів. Визначено, що організація студентського самоврядування, волонтерських проєктів, культурно-мистецьких заходів, спортивних і наукових гуртків сприяє розвитку самостійності, відповідальності, критичного мислення та комунікаційних навичок.

192. Сідаш, Н. Духовно-культурні цінності як визначальний чинник життєдіяльності людини / Наталія Сідаш // Нові технології навчання : зб. наук. пр. – 2025. – № 99. – С. 144-150. – DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.2025.99.15>.

Запропоновано культуроцентричну модель виховання, що включає емоційно-смісловий компонент, приклад педагога, діалогічну взаємодію, а також мистецтво, традиції й етичні практики. Підкреслено важливість безперервного духовного розвитку як чинника особистісної зрілості та суспільного прогресу. Акцентовано, що саме духовно збагачена особистість здатна стати провідником позитивних змін у суспільстві. Окреслено перспективи духовно-культурної освіти як ресурсу зміцнення людяності, соціальної єдності та духовного потенціалу суспільства.

193. Толочко, С. В. Гейміфікація у реалізації технології єдності фізичного і військово-патріотичного виховання здобувачів освіти / С. В. Толочко, Л. М. Маценко // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 2. – С. 165-175. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-22>.

Поєднання найкращих традицій українських ігор із сучасними іноземними підходами до гейміфікації дає змогу сформувати цілісну систему виховання, що відповідає сучасним викликам і потребам освітнього процесу. Доведено, що гейміфікація сприяє створенню освітнього середовища, у якому ефективно поєднуються фізичний розвиток і патріотичне виховання. Наголошено на важливості цілеспрямованого впровадження гейміфікаційних методик для реалізації єдності фізичного і військово-патріотичного виховання, що, своєю чергою, сприяє формуванню всебічно розвиненої, активної та свідомої особистості здобувача освіти.

5.3 Фізичне виховання, спорт і здоров'язбережувальні технології у ЗВО

194. Бойченко, А. Здоров'язбереження здобувачів вищої освіти в умовах сучасного освітнього середовища / Артем Бойченко // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 6. – С. 7-11. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i6-001>.

195. Вдосконалення фізичних якостей здобувачів засобами фізкультурно-оздоровчої діяльності / Григорій Грибан [та ін.] // Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. – 2025. – Т. 187, № 31. – С. 343-348. – DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.253156>.

Основна увага спрямована на дослідження фізичної підготовленості, рухової активності, формування мотивації до здорового способу життя як важливої наукової, освітньої та суспільної актуальності на сучасному етапі розвитку фізичного виховання.

196. Демченко, І. І. Здоров'язбережувальний підхід у соціально-психологічному консультуванні здобувачів вищої освіти / І. І. Демченко,

Т. В. Григоренко, Н. І. Ревнюк // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 2214-2229. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2214-2229](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2214-2229).

Запропоновано практичні рекомендації щодо впровадження здоров'язбережувального підходу в університетському середовищі. Особлива увага приділена підготовці майбутніх психологів і соціальних працівників до роботи в умовах сучасних викликів через практичну апробацію алгоритму в університетських центрах психосоціальної підтримки.

197. Кондратенко, В. Вплив фізичної активності на когнітивні функції студентів / Вікторія Кондратенко, Світлана Черевко, В'ячеслав Агалаков // Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. – 2025. – Т. 187, № 31. – С. 40-45. – DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.253107>.

Досліджено вплив фізичної активності на когнітивні функції студентів, визначено оптимальні форми фізичних навантажень, що сприяють покращенню пам'яті, уваги та швидкості обробки інформації. Особлива увага приділяється механізмам впливу фізичних вправ на когнітивні здібності студентів та їх адаптацію до навчального процесу. Дослідження спрямоване на розробку рекомендацій для освітніх закладів щодо інтеграції фізичної активності у навчальний процес.

198. Корольова, Н. Ю. Удосконалення фізичного виховання студентів в умовах онлайн-освіти / Н. Ю. Корольова // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 2. – С. 50-57. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-07>.

Проаналізовано основні труднощі, з якими стикаються учасники освітнього процесу під час організації дистанційних занять із фізичного виховання: технічні, мотиваційні, організаційно-методичні та кадрові. Розглянуто потенціал використання сучасних цифрових технологій (Zoom, фітнес-додатків, трекерів активності) для підвищення ефективності навчального процесу. Окрему увагу приділено впровадженню інноваційних підходів: гейміфікації, соціальної взаємодії, елементів самоконтролю та формуванню індивідуальних траєкторій навчання. Обґрунтовано зміну ролі викладача, який виступає не лише інструктором, а й наставником, фасилітатором, модератором цифрового освітнього середовища.

199. Лукинів, В. І. Фізичне виховання засобами ігрових видів спорту: аналіз сучасних підходів і тенденцій в освіті / В. І. Лукинів // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 2. – С. 119-125. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-16>.

Доведено, що фізичне виховання набуває нового значення як інструмент формування здорового способу життя. Особливо ефективними виявляються ігрові види спорту, які забезпечують рухову активність і формують соціальні навички. У процесі наукового дослідження встановлено, що ігрові види спорту є ефективним інструментом фізичного виховання у сучасній освіті, який поєднує педагогічні теорії, інноваційні підходи та актуальні соціальні виклики. Використання ігрових видів спорту у фізичному вихованні відповідає сучасним викликам та запитам здобувачів освіти.

200. **Оксьом, П.** Стан фізичного виховання у закладах вищої освіти України на сучасному етапі / Павло Оксьом, Олег Шумаков // Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. – 2025. – Т. 187, № 31. – С. 390-395. – DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.253163>.

На базі аналізу науково-методичної, спеціальної та нормативно-правової літератури з теми дослідження було описано сучасний стан та основні проблеми фізичного виховання у закладах вищої освіти України в умовах воєнного стану.

201. **Удосконалення технічної підготовки у волейболістів у непрофільних ЗВО** / В. В. Шкондя, І. В. Рогаль, А. А. Чхань, В. А. Столярик // Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. – 2025. – Вип. 5 (192). – С. 182-186. – Доступно з Інтернету: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/49931>.

5.4 Інклюзивна освіта у ЗВО

202. **Інклюзивна вища освіта як інструмент соціальної реінтеграції українських ветеранів: практичні аспекти реалізації** / М. О. Гладиш, О. П. Масюк, С. О. Маловічко, О. О. Сташук // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 1 (150). – С. 77-82. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-1-11>.

Результати дослідження демонструють три ключові аспекти впровадження інклюзивної вищої освіти для ветеранів: вступний процес, ефективне навчання в інклюзивному освітньому середовищі та залучення до життя громади. Визначено необхідність створення толерантного простору взаємодії у ЗВО, надання фахового соціально-педагогічного супроводу та запровадження організаційних змін, що передбачають створення навчально-реабілітаційних підрозділів і кар'єрних центрів. Особливу увагу приділено залученню ветеранів до громадської активності через ініціативи на базі ЗВО.

203. **Кочубей, А.** Формування психологічної готовності студентського культурно-освітнього середовища закладу вищої освіти до інклюзії // Алла Кочубей, Валентина Сокаль, Світлана Якубовська // Нова педагогічна думка. – 2025. – № 2 (122). – С. 82-88. – DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-122-2-82-88>.

Окреслено основні компоненти психологічної готовності студентського культурно-освітнього середовища до інклюзії, а саме: психологічну адаптацію та розвиток просвітницької роботи зі студентами з питань спільного навчання завдяки залученню до культурних програм та екскурсій, створення клубів для спілкування студентів із нормотиповим розвитком та з особливими освітніми потребами, надання їм підтримки однокурсниками.

204. **Морус, М.** Особливості організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти / Михайло Морус // Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. – 2025. – Т. 187, № 31. – С. 65-69. – DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.253111>.

Проаналізовано теоретичні та нормативно-правові основи інклюзивного навчання у ЗВО України, виявлено ефективні організаційно-педагогічні засади його впровадження, а також визначено перспективи розвитку інклюзивного середовища у вищій школі. У статті вперше систематизовано організаційні та педагогічні компоненти інклюзивного навчання у вітчизняних ЗВО. Обґрунтовано необхідність інституційної інтеграції інклюзії в стратегії розвитку ЗВО.

205. **Ніколенко, Л.** Роль спеціального структурного підрозділу у формуванні інклюзивного освітнього простору закладів вищої освіти / Людмила Ніколенко // Наука і освіта. – 2025. – № 2. – С. 87-92. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2025-2-11>.

Метою статті є визначення ролі спеціального структурного підрозділу у системі формування інклюзивного освітнього простору у ЗВО. Для досягнення поставленої мети розглянуто функціональні обов'язки і напрями діяльності подібних підрозділів у національних та закордонних закладах вищої освіти, окреслено межі компетенцій таких центрів та узагальнено підходи до координування інклюзивної підтримки здобувачів з ООП. У дослідженні застосовано комплекс методів, характерних для гуманітарних і соціальних наук: порівняльний аналіз, систематизація, узагальнення і прогнозування. Аналіз науково методичних джерел та нормативно правових документів дав змогу структурувати інформацію про функції центрів інклюзивного супроводу в різних країнах.

206. **Саранча, І. Г.** Соціальне проектування інклюзивної освіти для молоді з інвалідністю / І. Г. Саранча, О. В. Фуштей // Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка». – 2025. – № 10 (51). – С. 911-924. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-911-924](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-911-924).

Дизайн дослідження ґрунтується на міждисциплінарному синтезі педагогічних концепцій, соціології освіти, соціальної роботи та інструментарію соціального проектування. Використано методи порівняльного аналізу, узагальнення емпіричних і теоретичних напрацювань, структурно-функціональне моделювання та ретроспективний аналіз розвитку інклюзії в Україні. Розроблено рамкову модель «4Р», що поєднує нормативно-правові, організаційні та оцінювальні аспекти управління інклюзивною освітою. Охарактеризовано взаємозв'язки між компонентами моделі, узагальнено її потенціал для проектно-орієнтованої модернізації освітнього середовища.

207. **Тернавська, Т.** Організація психолого-педагогічного супроводу у процесі інклюзивної освітньо-виховної роботи в ЗВО / Тетяна Тернавська, Юлія Журат // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2025. – Вип. 42. – С. 63-72. – DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2025.42.13457>.

Проаналізовано нормативні документи, що передбачають алгоритми створення безбар'єрності та забезпечення однакових можливостей та вільного доступу до освіти, зокрема протягом життя. Зазначено, що для ефективної організації інклюзивного навчання у закладі вищої освіти створена група психолого-педагогічного супроводу

повинна виконувати такі завдання: співпраця з усіма структурними підрозділами закладу вищої освіти; забезпечення навчально-реабілітаційного супроводу здобувачів з особливими освітніми потребами; розробка індивідуального навчального плану здобувача з особливими освітніми потребами; супровід, моніторинг виконання, внесення змін щодо індивідуального навчального плану здобувача з особливими освітніми потребами; організація підвищення кваліфікації, консультування, методична допомога педагогічного/науково-педагогічного складу та усіх залучених до організації інклюзивного навчання; інформаційно-просвітницька діяльність з формування толерантного ставлення до здобувачів з особливими освітніми потребами.

208. **Shevchuk, O. V.** The impact of AR/VR on inclusion: barriers and design / O. V. Shevchuk // Інклюзія і суспільство. – 2025. – № 2 (10). – С. 103-108. – DOI: <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2025-2-13>.

Метою дослідження є аналіз впливу AR/VR-технологій на процеси інклюзії, виявлення основних бар'єрів, що виникають під час їх використання, та обґрунтування принципів інклюзивного дизайну, здатного забезпечити рівний доступ до цифрових ресурсів незалежно від фізичних чи когнітивних особливостей користувачів. Дослідження також спрямоване на вивчення практик застосування AR/VR у контексті освіти, соціального залучення та реабілітації.

6 МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

6.1 Методика та методологія викладання навчальних дисциплін

209. **Баніт, О. В.** Інтерактивні методи навчання в корпоративній освіті ЗВО / О. В. Баніт // Академічні студії. Серія «Педагогіка». – 2025. – Вип. 1. – С. 3-10. – DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.1.1>.

Обґрунтовано ефективність поєднання пасивних, активних та інтерактивних методів навчання у корпоративній освіті ЗВО. Завдяки ефективному поєднанню різних методів підвищується мотивація слухачів до навчання, відбувається усвідомлення ними своєї індивідуальності, зростає кількість слухачів, які свідомо засвоюють навчальний матеріал, шукають альтернативні шляхи вирішення проблеми, моделюють ситуації та прогнозують їх вирішення.

210. **Бойко, Г.** Жанрово-стилістичні особливості технічних текстів для формування професійно орієнтованої читацької компетентності у майбутніх інженерів / Г. Бойко, Л. Юрчук // Вища освіта України. – 2025. – № 1. – С. 57-65. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.1\(96\).08](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.1(96).08).

Окреслено поняття «текст», «технічний стиль» і «технічний текст». Визначено, що для формування професійно орієнтованої читацької компетентності в майбутніх інженерів найбільш актуальними жанрами технічних текстів є каталоги приладів й обладнання та інструкції з монтажу й експлуатації обладнання. Проаналізовано лексичні та граматичні особливості цих типів текстів.

211. **Віртуальні лабораторії** для підготовки вчителів інформатики в університетах / С. М. Яцюк, В. Л. Юнчик, Ю. В. Книш, І. С. Світницька // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 304-309. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.60>.

Наведено огляд основних компонентів віртуальних лабораторій, зокрема онлайн-середовищ для програмування, симуляторів мереж, віртуальних середовищ для баз даних, систем для вивчення алгоритмів і структур даних, а також лабораторій з кібербезпеки. Використання платформ, таких як Replit, Cisco Packet Tracer, db-fiddle, Visualgo.net, TryHackMe та Hack The Box, дозволяє добувачам освіти отримувати практичний досвід у безпечному середовищі. Стаття також містить аналіз використання віртуальних лабораторій в університетах України та за кордоном, порівнюючи їхні переваги та недоліки.

212. **Водолазська, О. О.** Методика викладання освітнього компоненту «Психологія» для здобувачів економічних спеціальностей (D5 маркетинг, D3 менеджмент, C1 економіка) / О. О. Водолазська, А. О. Крицька // Наукові перспективи. – 2025. – № 8 (62). – С. 1210-1216. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8\(62\)-1210-1216](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8(62)-1210-1216).

Запропоновано інноваційні інтерактивні форми та методи навчання, серед яких пріоритет надано проблемному навчанню, командним проектам та дискусіям, що сприяють не лише ефективному засвоєнню теоретичного матеріалу, а й інтенсивному розвитку критичного мислення та аналітичних здібностей. Особливу увагу приділено практико-орієнтованому навчанню, що реалізується через активне використання спеціально розроблених кейс-методів, бізнес-тренінгів та реалістичних симуляцій.

213. **Вознюк, О.** Інноваційні стратегії вивчення та викладання іноземних мов: міждисциплінарний підхід / Олександр Вознюк // Нові технології навчання : зб. наук. пр. – 2025. – № 99. – С. 40-49. – DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.2025.99.04>.

Досліджуються основні постнекласичні аспекти щодо вивчення та викладання іноземних мов, які передбачають екстраполяцію результатів багатьох наукових напрямів – психології, педагогіки, лінгвістики, психолінгвістики, нейролінгвістики у сфері іншомовної освіти. Все це дозволяє окреслити інноваційну систему викладання іноземних мов, описується авторський апроксимально-аналітичний метод вивчення англійської.

214. **Грицик, Т.** Навчання методу математичного моделювання в закладі вищої освіти / Тетяна Грицик // Нова педагогічна думка. – 2025. – № 3 (123). – С. 77-82. – DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-123-3-77-82>.

Аналізуються методичні основи запропонованої методики навчання студентів закладів вищої освіти математичному моделюванню, зокрема: цілеспрямованість у навчанні математичному моделюванню, мотивація та активізація навчальної діяльності (мотиваційно-цільовий компонент); змістовий відбір навчального матеріалу, відбір доцільних задач (змістовий компонент); спеціально організована навчальна діяльність, спрямована на засвоєння методу математичного моделювання (операційний компонент).

215. **Демянчук, М. Р.** Візуальне моделювання як інструмент розвитку когнітивних здібностей студентів / М. Р. Демянчук, І. І. Боднарчук // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 1. – С. 146-149. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.1.26>.

Резюмовано, що метод візуального моделювання розвиває просторову уяву, дозволяючи сприймати складну інформацію та візуально представляти абстрактні поняття. Коли студент бачить у візуальній формі інформацію, завдяки діаграмам і моделям, сутнісні характеристики предметів (приховані властивості й зв'язки предметів) він здійснює глибокий аналіз явищ навколишньої дійсності. Використання схем і моделей активізує всі внутрішні ресурси студентів, зокрема, сприйняття, мислення, пам'ять, уяву, мову.

216. **Дюженкова, О. Ю.** Формування творчих здібностей та професійних навичок у студентів при викладанні вищої математики / О. Ю. Дюженкова, І. В. Степахно // Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка». – 2025. – № 10 (51). – С. 629-640. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-629-640](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-629-640).

217. **Лета, В. В.** Методологічні засади компетентнісного навчання в геоінформаційній освіті / В. В. Лета, В. В. Іванова, Р. С. Шольц // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 282-285. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.55>.

На прикладі використання програмного пакету ArcGIS продемонстровано ефективність цифрових платформ у формуванні умінь моделювання географічних процесів, створення картографічних продуктів, здійснення просторового аналізу та візуалізації даних. Проаналізовано функціональні можливості модулів ArcMap і ArcScene, які забезпечують редагування, тривимірне моделювання, тематичне картографування та аналітичну обробку геоінформації.

218. **Матвієнко, О. В.** Методичні стратегії розвитку критичного мислення та міжкультурної компетентності у здобувачів освіти / О. В. Матвієнко // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 2120-2134. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-2120-2134](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-2120-2134).

Особлива увага приділяється сучасним технологіям і методам навчання, які сприяють одночасному розвитку аналітичного мислення, рефлексії, комунікативних навичок і толерантності. Розглядаються сучасні інноваційні педагогічні технології – проєктне навчання, CLIL, проблемно-орієнтоване навчання, цифрові платформи, рольові ігри та симуляції – як засоби інтегрованого формування критичного та міжкультурного мислення.

219. **Мисіна, О.** Використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій в процесі викладання хімічних дисциплін у закладі вищої освіти /

Оксана Мисіна, Надія Буденкова // Нова педагогічна думка. – 2025. – № 2 (122). – С. 55-61. – DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-122-2-55-61>.

Актуалізовано проблему впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітній процес технічного закладу вищої освіти, зокрема наголошено на важливості їхнього використання в процесі викладання хімічних дисциплін. Це дає змогу інтенсифікувати та оптимізувати процес навчання, прискорити передачу знань і досвіду, підвищити якість навчання загалом. Константовано, що сучасні ІКТ є необхідним та ефективним інструментом у підготовці майбутніх висококваліфікованих фахівців технічного, екологічного, аграрного, водогосподарського профілів.

220. **Мохун, С. В.** Ефективність використання віртуальних лабораторних робіт з молекулярної фізики / С. В. Мохун, Ю. В. Дрогобицький, П. В. Басістий // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 2. – С. 231-234. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.41>.

Проаналізовано наявні українські навчальні матеріали, що стосуються віртуальних лабораторних робіт з фізики та виявлено обмеження, пов'язані з домінуванням функціоналу безкоштовного інтернет-ресурсу Phet.

221. **Одновол, Д. Г.** Моделювання електромагнітних хвиль у Matlab як інструмент розвитку технічного мислення студентів / Д. Г. Одновол, А. Ф. Дяденчук // Інженерні та освітні технології. – 2025. – Т. 13 (2). – С. 7-17. – Доступно з Інтернету: [https://eetecs.kdu.edu.ua/2025_02/EETECs2025_013\(2\)_01.pdf](https://eetecs.kdu.edu.ua/2025_02/EETECs2025_013(2)_01.pdf).

Наведено два приклади моделювання: інтерференції електромагнітних хвиль та їхнього поширення через різні матеріали. Для кожного прикладу наводиться математична модель, опис програмного коду Matlab, візуалізація результатів, можливі напрямки розширення моделей для виконання самостійної роботи студентами. Запропоновано алгоритми реалізації чисельного аналізу, візуалізації полів та оцінки коефіцієнтів відбиття і пропускання електромагнітних хвиль крізь різні матеріали. Дослідження показує, що моделювання електромагнітних хвиль у Matlab сприяє глибшому розумінню принципів їх поширення, взаємодії та суперпозиції. Студенти можуть спостерігати зони конструктивної та деструктивної інтерференції, аналізувати поведінку електричного та магнітного полів, а також будувати динамічні анімації.

222. **Прус, А.** Студентська науково-дослідницька робота з теорії та методики навчання математики: зміст та критерії оцінювання / Алла Прус, Василь Швець // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 7. – С. 104-110. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i7-015>.

Дослідження спрямоване на розв'язання проблеми об'єктивного та прозорого конкурсного відбору через розробку системи критеріїв оцінювання студентських науково-дослідницьких робіт. Використано теоретичні методи: аналіз, синтез, порівняння та узагальнення наукових джерел і нормативних документів щодо фахової

підготовки вчителя математики; аналіз студентських науково-дослідницьких робіт минулих років; аналіз досвіду конкурсного відбору. Емпіричні методи включали інтерв'ювання викладачів вишів та студентів бакалаврату і магістратури. Експериментальною базою слугував багаторічний досвід проведення конкурсів студентських робіт.

223. **Семенець, С.** Психолого-педагогічні умови та методика розвитку структурно-математичного мислення здобувачів освіти в навчанні математики / Сергій Семенець, Лариса Семенець // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 8. – С. 146-152. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-019>.

Обґрунтовано, що розвиток названого типу мислення передбачає розроблення інноваційного типу навчання математики – розвивально-осмислювального, було з'ясовано, що його етапність забезпечує встановлення змісту і структури основних компонентів навчально-математичної діяльності: задача – розв'язання задачі – розв'язання типових задач – логічне сходження від абстрактного до конкретного (розв'язування часткових задач) – компетентнісна задача – розв'язання компетентнісної задачі. Установлено, що реалізація освітньої технології здійснюється в умовах евристичної бесіди, дидактично виваженого поєднання репродуктивного та дослідницького методів навчання, а також доцільного використання засобів динамічної математики.

224. **Сидорчук, Н. Г.** Використання віртуальних машин при вивченні курсу фізики у ході професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій / Н. Г. Сидорчук, Р. Ю. Васильєва, О. І. Василенко // Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка». – 2025. – № 10 (51). – С. 925-937. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-925-937](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-925-937).

Особливого значення у межах актуалізованої проблеми надається застосуванню віртуальної машини при викладанні курсу фізики, що дозволяє забезпечити доступність об'єктів; безпечність проведення дослідної роботи; мінімізацію матеріальних витрат; інтерактивність та візуалізацію складних процесів; варіативність засобів та напрямів застосування; градацію рівнів складності; можливість застосування при дистанційній та змішаній формах організації освітнього процесу; можливість багаторазового повтору; зменшення навантаження на педагогічних працівників у період підготовки до виконання практичних робіт; персоналізацію навчального процесу; розширення міжпредметних зв'язків; використання широкого спектру цифрового інструментарію тощо.

225. **Сокаль М. А.** Можливості використання ігрових методик як засобу розвитку риторичних здібностей здобувачів вищої освіти / М. А. Сокаль, О. О. Ілясов // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 2 (151). – С. 84-90. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-2-12>.

Особливо ефективним для розвитку риторичних здібностей здобувачів вищої освіти автори вважають застосування ігрових методик, спрямованих на сумісне створення

текстів, ігрових методик, що передбачають відстоювання власної думки (участь у дебатах), рольових ігрових методик, які дають змогу здобувачам вищої освіти моделювати реалістичні ситуації та практикувати риторичні навички в умовах, що наближені до реальних. Завдяки таким методам студенти можуть безпосередньо впливати на розвиток своїх мовленнєвих здібностей, працюючи над аргументацією, переконанням і відповідями на контраргументи.

226. **Столяренко, Ол. В.** Інтеграція інтерактивних та практико-орієнтованих методів навчання як засіб підвищення освітніх результатів у професійній підготовці фахівців [Електронний ресурс] / Ол. В. Столяренко, О. В. Столяренко, О. Ю. Пінаєва // Проблеми освіти : зб. наук. пр. – 2025. – Вип. 2 (103). – С. 523-537. – Режим доступу: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/50058> (дата звернення: 25.11.2025).

227. **Сяєв, А.** Аспекти методики викладання диференціальних рівнянь: сучасні підходи, труднощі та методи їх подолання / Андрій Сяєв // Український педагогічний журнал. – 2025. – № 2. – С. 151-165. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-2-151-165>.

Значна увага приділена використанню цифрових технологій. Викладено досвід застосування систем комп'ютерної алгебри (Maple, Mathematica, MATLAB), програм для візуалізації (GeoGebra, GeomED, STELLA) і навіть електронних таблиць для реалізації чисельних методів. Подано приклади навчальних проєктів, у яких студенти моделюють реальні процеси – рух маятника, поширення інфекцій, теплообмін – виконуючи повний цикл від постановки задачі до інтерпретації результатів. Такий підхід сприяє не лише засвоєнню матеріалу, а й формуванню міждисциплінарного мислення, дослідницьких навичок і впевненості у використанні математики як інструменту для вивчення реального світу.

228. **Сяєв, А. В.** Проєктний підхід у викладанні курсу «Диференціальні рівняння»: інтеграція інформаційних технологій та міждисциплінарність / А. В. Сяєв // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 2. – С. 195-209. – DOI: DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-26>.

Обґрунтовано ефективність проєктного підходу у викладанні математичних дисциплін, зокрема у вивченні диференціальних рівнянь. Окреслено ключові переваги цього методу, серед яких – розвиток дослідницьких навичок, міждисциплінарність, практична орієнтованість та формування комунікативних компетенцій. Особливу увагу приділено використанню сучасних інформаційних технологій, таких як MATLAB, Python, Maple, Mathematica, що дають змогу реалізовувати чисельні методи, будувати графіки, проводити візуалізацію математичних моделей і аналізувати реальні дані. Запропоновано різні типи навчальних проєктів, що охоплюють математичне моделювання в таких галузях, як фізика (моделювання руху маятника), біологія (епідеміологічні моделі SIR), економіка (логістичні моделі росту), екологія (модель Лотки – Вольтерри) та соціальні науки (поширення чуток у мережах).

229. **Шалашна, Н.** Дидактичні моделі викладання всесвітньої історії у закладах вищої освіти: порівняльний аналіз та практичні орієнтири / Н. Шалашна //

Актуальні питання гуманітарних наук. – 2025. – Вип. 90, т. 2. – С. 326-333. – DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-2-47>.

230. **Юрчук, Л.** Сучасні методи формування іншомовної професійно орієнтованої комунікативної компетенції в майбутніх інженерів / Л. Юрчук, Л. Яненко // Вища освіта України. – 2025. – № 1. – С. 82-88. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.1\(96\).11](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.1(96).11).

231. **Dumanska, V. V.** Methods of teaching complex sections of descriptive geometry to students of architectural specialties / V. V. Dumanska // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 113-116. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.22>.

Робота присвячена вдосконаленню методів викладання дисципліни «Нарисна геометрія» студентам, які навчаються за спеціальністю «Архітектура та містобудування». В Одеській державній академії будівництва та архітектури у другому семестрі 2024-2025 навчального року було застосовано методіку викладання нарисної геометрії згідно якій разом з викладенням основного матеріалу занять студентам надсилались заздалегідь зроблені відеозаписи пояснень виконання прикладів індивідуальних завдань і розв'язання задач. Переглядання відзнятого матеріалу у необхідній кількості разів та можливість збільшення зображення побудов в результаті дало змогу студентам самостійно розібратись у виниклих проблемах та розв'язати задачі.

232. **Prokopchuk, N.** Acting out emotions: drama techniques for teaching english and nurturing students' emotional intelligence / Nataliya Prokopchuk, Olena Hladka // Вища освіта України, – 2025. – № 2. – С. 146-152. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2\(97\).17](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2(97).17).

Представлено дослідження особливостей імплементації драматичних технік для навчання англійської мови та розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти; проаналізовано вплив стресу на емоційну регуляцію, концентрацію та загальне благополуччя студентів; сфокусовано увагу на необхідності розвитку емоційного інтелекту здобувачів освіти одночасно з формуванням їхньої комунікативної компетентності.

6.2 Підготовка фахівців у закладах вищої освіти

233. **Адаптивні заходи** для подолання освітніх втрат здобувачів вищої освіти / Ірина Гудзеляк, Любов Котик, Володимир Біланюк, Ольга Мамчур // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2025. – Вип. 42. – С. 3-14. – DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2025.42.13451>.

Для подолання освітніх втрат запропоновано впроваджувати таку систему заходів у закладах вищої освіти: навчальна підтримка, яка містить індивідуальні консультації з окремих дисциплін, адаптовані індивідуальні завдання для лабораторних, практичних і самостійних робіт, створення електронних курсів з навчальних дисциплін з обов'язковим

і додатковим контентом, вибіркові дисципліни для посилення підготовки з фундаментальних курсів, самостійна робота здобувачів, рекомендації для саморозвитку здобувачів; організаційно-психологічна підтримка, зокрема фахова психологічна допомога, навчання позитивного мислення та управління стресом, мотивуючі публічні заходи, студентське наставництво, планування часу, вдосконалення навичок самодисципліни, адміністративно-правові механізми діяльності закладів вищої освіти; ресурсна підтримка здобувачів, що передбачає створення безпечного та сприятливого середовища навчання, безперешкодний доступ до необхідних ресурсів для успішного навчання.

- 234. Архіпова, Т.** Особливості підготовки технічних спеціалістів у закладах вищої освіти України в контексті загальних європейських тенденцій / Тетяна Архіпова, Олена Коваленко // Педагогіка безпеки. – 2025. – Т. 10, № 2. – С. 83-91. – DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2025-10-2-083-091>.

Запропонований комплексний підхід може бути використаний як для дистанційної, так і для змішаної форми навчання. Власний досвід викладачів дає можливість зробити висновки, що найбільш ефективною реалізацією запропонованого підходу є використання наявних цифрових інструментів з власними методиками викладання в умовах змішаної форми навчання. Результати досліджень свідчать також про те, що цифрові інструменти повинні бути впроваджені в освітні та управлінські процеси відповідно до методик викладання з обов'язковим контролем результатів навчання й активності користувачів, моніторингу потреб і можливостей діджиталізації.

- 235. Біляковська, О.** Забезпечення якості професійної підготовки фахівців у галузі освіти в цифровому освітньому просторі університету / Ольга Біляковська, Дмитро Герцюк // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2025. – № 42. – С. 179-188. – DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2025.42.13468>.

Висвітлено проблему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі освіти на засадах системного підходу. Наголошено, що сучасні тенденції розвитку цифрового суспільства зумовлюють перехід закладів вищої освіти до нової концепції професійної підготовки, яка спрямована на забезпечення якості, підвищення рівня професіоналізму, компетентності, інтелектуальної культури фахівців.

- 236. Впровадження технологій** віртуальної реальності у навчальний процес кафедри інжинірингу та дизайну в машинобудуванні НТУ «Дніпровська політехніка» / К. С. Заболотний [та ін.] // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 276-281. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.54>.

Обґрунтовано, що VR виступає ключовим інструментом модернізації технічної освіти у контексті концепції Освіти 4.0 та індустрії 4.0, де цифрові двійники, симуляції та імерсивні середовища стають стандартом професійної діяльності. Окреслено роль VR у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців, зокрема просторового мислення, навичок конструкторського проектування та здатності до прийняття рішень у складних виробничих ситуаціях. Проаналізовано практичний досвід кафедри: створення VR-лабораторії з сучасним обладнанням, інтеграцію CAD/CAE-систем із VR-середовищами, підготовку викладачів та залучення студентів до проектної діяльності з використанням рушія Unity.

237. **Горбатюк, Р.** Технологічна культура як важливий складник професійної компетентності майбутніх педагогів природничих дисциплін / Роман Горбатюк, Наталія Волкова, Ірина Кобилянська // Педагогіка безпеки. – 2025. – Т. 10, № 2. – С. 133-139. – DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2025-10-2-133-139>.

238. **Дубасенюк, О. А.** Професійно-педагогічна підготовка майбутніх компетентних спеціалістів вищої освіти в контексті методології адаптивного підходу / О. А. Дубасенюк, О. В. Антонов // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. – 2025. – Вип. 2 (121). – С. 5-18. – DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(121\).2025.1](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(121).2025.1).

Визначено сутність поняття «адаптивний підхід», що передбачає здатність здобувачів освіти адаптуватися до сучасних викликів, поєднувати традиційні та інноваційні підходи до професійної підготовки компетентних майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Запропоновано можливості застосування адаптивного підходу у процесі вивчення іноземної мови здобувачами різних спеціальностей та різних рівнів освіти, що сприятиме розвитку в них критичного мислення.

239. **Ковальчук, Л.** Формування методологічної культури здобувачів вищої освіти / Лариса Ковальчук // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2025. – Вип. 42. – С. 227-240. – DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2025.42.13473>.

Визначено й обґрунтовано, що формування методологічної культури відбувається поетапно, ефективність її формування на різних етапах наукової і професійної підготовки здобувачів другого і третього рівнів вищої освіти забезпечують такі педагогічні умови: 1) усвідомлення методологічної культури як важливої складової наукової культури дослідника; 2) мотивація здобувачів вищої освіти до формування методологічної культури; 3) моделювання багаторівневого культурно-освітнього середовища закладу вищої освіти; 4) педагогічне діагностування рівнів сформованості методологічної культури здобувачів вищої освіти.

240. **Литвин С. В.** Особливості формування готовності здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності / С. В. Литвин // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 2 (151). – С. 105-110. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-2-15>.

Метою є виявлення ефективних педагогічних умов, що сприяють формуванню професійної компетентності та готовності здобувачів освіти до самореалізації у вибраній сфері діяльності. У процесі дослідження використано комплекс теоретичних методів, порівняльний та системний підходи. Зміст дослідження охоплює аналіз структурних компонентів професійної готовності, вплив освітнього середовища, практико-орієнтованих форм навчання, а також роль самостійної діяльності здобувачів. У результаті встановлено, що ключовими чинниками формування професійної готовності є розвиток мотивації до навчання, активне включення у професійно спрямовану діяльність, а також створення умов для розвитку критичного мислення та рефлексії.

241. **Мандич, Т. М.** Підготовка докторів філософії у закладах вищої освіти м. Херсона в умовах воєнного стану / Т. М. Мандич // Збірник наукових праць «Педагогічні науки». – 2025. – Вип. 111. – С. 69-75. – DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-111-10>.

Застосовано аналіз теоретичних джерел і нормативних документів, описовий і статистичний методи, узагальнення. Окреслено ризики, зумовлені обставинами воєнного часу, що можуть негативно впливати на опанування освітньо-наукової програми та підготовку якісного дослідження, а також приділено увагу нормативним змінам, що внесли корективи у формування та виконання індивідуального плану здобувачів ступеня доктора філософії.

242. **Павлюк, О. М.** Роль науково-дослідної діяльності у формуванні професійної компетентності здобувачів вищої освіти України на початку ХХІ століття / О. М. Павлюк // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2025. – № 3. – С. 67-73. – DOI: <https://doi.org/10.12958/3083-6514-2025-3-67-73>.

Встановлено, що найоптимальнішими факторами формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти в процесі науково-дослідної діяльності є: поглиблення теоретичних знань через практику, розвиток критичного мислення, формування дослідницької культури та етики.

243. **Сяська, І. О.** Формування індивідуальної освітньої траєкторії як необхідного складника освітнього процесу в університеті / І. О. Сяська // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 3 (55). – С. 205-210. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-3-28>.

Проаналізовано нормативно-правову базу, яка регулює механізми реалізації індивідуальної освітньої траєкторії в умовах освітнього процесу університетів. Установлено, що індивідуальна освітня траєкторія здобувача має охоплювати динаміку набуття професійної кваліфікації, процеси академічної мобільності, визнання результатів навчання, отриманих у рамках неформальної та інформальної освіти, та інші релевантні аспекти.

244. **Формування науково-дослідницької компетентності студентів: виклики та перспективи** / Н. А. Башавець, З. Р. Маматова, О. І. Форостян, С. О. Ігнатенко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 3 (152). – С. 57-62. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-3-8>.

Розглянуто сутність науково-дослідницької компетентності студентів як важливої складової частини їхньої професійної підготовки. Окреслено основні напрями, методи та умови формування цієї компетентності в сучасному освітньому процесі закладу вищої освіти. Визначено роль викладача у мотивації студентів до наукового пошуку та окреслено перспективи подальшого розвитку дослідницьких здібностей майбутніх фахівців.

245. **Чимбай, Л. Л.** Стан підготовки фахівців педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти: вплив механізмів державного управління / Л. Л. Чимбай, Л. В. Попкова, Т. В. Лукашова // Освітня аналітика України. – 2025. – № 2 (34). – С. 16-34. – DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2025-2-16-34>.
246. **Чувасова, Н. О.** Концепція формування здатності майбутніх педагогів до творчої діяльності в системі професійної підготовки університету / Н. О. Чувасова // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 3 (55). – С. 179-184. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-3-24>.
247. **Шостацька, М.** Методологічні засади підготовки фахівців сфери охорони здоров'я до роботи в умовах кризових ситуацій / Марія Шостацька, Олександр Кобилянський // Педагогіка безпеки. – 2025. – Т. 10, № 2. – С. 125-132. – DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2025-10-2-125-132>.

Обґрунтовано значення інтеграції різних методологічних підходів у процесі підготовки майбутніх лікарів. Особливу увагу приділено аналізу змісту й ролі аксіологічного, компетентнісного, системного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного та синергетичного підходів, які у своїй сукупності забезпечують формування цілісної моделі професійної підготовки медичних кадрів. Показано, що реалізація цих підходів сприяє розвитку ключових компетентностей: клінічного мислення, комунікативності, рефлексивності, стресостійкості та здатності до прийняття ефективних рішень у кризових умовах.

6.3 Освіта впродовж життя

248. **Вольгушин, Д.** Неформальна освіта: можливості для професійного розвитку менеджерів організацій / Дмитро Вольгушин // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2025. – Вип. 1 (27). – С. 34–44. – DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.34-44](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.34-44).

Розглянуто позитивний вплив менторства, коучинга на розвиток професійної компетентності менеджерів організацій, ефективність їх роботи. Охарактеризовано діяльність окремих провайдерів освітніх послуг, що здійснюють навчання менеджерів організацій в умовах неформальної освіти. Обґрунтовано рекомендації щодо забезпечення ефективності професійного розвитку менеджерів організацій в умовах неформальної освіти.

249. **Лук'янова, Л.** Стили навчання в освіті дорослих: теоретико-прикладний аналіз / Лариса Лук'янова, Симеля Кшиштоф Ф. // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2025. – Вип. 1 (27). – С. 9–23. – DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.9-23](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.9-23).

Основну увагу приділено моделі емпіричного навчання Д. Колба, яка дозволяє ідентифікувати чотири стилі навчання: акомодативний, дивергентний, асимілювальний та конвергентний. Розкрито особливості кожного стилю: від орієнтації на конкретний

досвід і емоційне занурення до логічного аналізу, експериментування та систематизації інформації. Докладно описано відповідні методи викладання, ефективні для кожного стилю, зокрема роботу в групах, аналітичні завдання, індуктивне мислення, візуалізацію, проектну діяльність тощо.

250. **Скірко, Р. Л.** Неформальна освіта сучасної молоді в умовах сьогодення як соціально-педагогічна проблема / Р. Л. Скірко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 186-190. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.37>.

В умовах сьогодення, коли формальна освіта не завжди виконує вимоги ринку праці, неформальна освіта допомагає дорослому населенню, сучасній молоді здобувати нові знання, навички та компетенції, так необхідні для успішної їх адаптації та самореалізації до сучасного життя. Метою статті є аналіз сутності неформальної освіти сучасної молоді в умовах сьогодення як соціально-педагогічної проблеми. Неформальна освіта розглядається європейцями як частина концепції безперервної освіти, що дозволяє молодим людям підтримувати на достатньому рівні вміння та компетенції, котрі так необхідні для адаптації в сучасному змінному середовищі.

251. **Топольник, Я.** Використання мобільних застосунків у неформальній освіті дорослих / Яна Топольник // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2025. – Вип. 1 (27). – С. 44–52. – DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.44-52](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.44-52).

Проаналізовано приклади популярних мобільних застосунків, таких як Duolingo, Memrise, Coursera, Udemy, LinkedIn Learning, Headspace, Habitica, що активно використовуються у неформальному навчанні для розвитку мовних, професійних, когнітивних та м'яких навичок. Описано ключові критерії, яких слід дотримуватися при виборі застосунків для навчання: відповідність освітнім цілям, зручність і логічність інтерфейсу, мовна доступність, можливість автономного використання, наявність функцій зворотного зв'язку, мотиваційних елементів та інструментів оцінювання прогресу.

252. **Cherednyk, L.** Development of national self-awareness in students of life sciences universities through non-formal education / Lidiia Cherednyk, Pavlo Smoliak, Vasyl Kostyniuk // Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія. – 2025. – Т. 13, № 2. – С. 9-19. – DOI: <https://doi.org/10.31548/hspedagog/2.2025.09>.

Визначено сучасні підходи до організації освітнього простору, у якому поєднувалися академічна підготовка з елементами культурно-просвітницької діяльності, студентських ініціатив і волонтерських проєктів. Також визначено ефективні форми неформального освітнього впливу (проектна діяльність, мистецько-культурні заходи, соціальні ініціативи тощо). Результати дослідження засвідчили, що системне використання засобів неформальної освіти сприяло глибшому усвідомленню студентами своєї приналежності до українського народу, розвитку ціннісних орієнтацій і готовності до соціальної активності в умовах викликів сучасного суспільства.

6.4 Професійний та компетентнісний розвиток науково-педагогічних працівників

253. Батюк, Л. В. Традиційні та інноваційні технології в професійній компетентності викладачів при підготовці студентів у сфері STEM освіти / Л. В. Батюк // Збірник наукових праць «Педагогічні науки». – 2025. – Вип. 110. – С. 7-15. – DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-110-1>.

В Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти), впровадження якої передбачено Урядом України до 2027 року, для закладів вищої освіти стає все більш актуальною потреба орієнтування на професійну підготовку викладачів. Мета статті – на основі історичної ретроспекції дослідити розвиток традиційних та інноваційних практик використання освітніх технологій в професійній майстерності педагогів при підготовці студентів у полі STEM освіти.

254. Вербовський, І. А. Теоретичні засади розвитку цифрової грамотності викладачів закладів вищої освіти / І. А. Вербовський, Р. А. Боженко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. – 2025. – Вип. 2 (121). – С. 239-253. – DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(121\).2025.18](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(121).2025.18).

Обґрунтовано, що формування цифрової грамотності охоплює не лише здобуття теоретичних знань про різноманітні цифрові інструменти та платформи, а й активний розвиток практичних умінь, їхнє ефективне застосування, а також формування гнучких навичок швидкої адаптації до динамічних змін цифрового середовища. Особливу увагу приділено аналізу міжнародного досвіду, який підтверджує критичну роль чітко визначених стандартів та науково обґрунтованих методичних рекомендацій у системному формуванні цифрових компетентностей педагогів. Цей аналіз засвідчує, що наявність таких орієнтирів та підходів дає змогу ефективніше організувати процес підвищення кваліфікації викладачів, сприяючи як якісному покращенню їхніх професійних умінь, так і успішній адаптації освітнього процесу до сучасних вимог цифрової доби.

255. Волкова, Н. П. Розвиток компетентності у здійсненні професійно-педагогічної комунікації докторів філософії з професійної освіти: концептуальні підходи, зміст, технологічний інструментарій / Н. П. Волкова, О. В. Лебідь, О. А. Лавніков // Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology. – 2025. – № 1 (29). – Р. 108-119. – DOI: <https://doi.org/10.32342/3041-2196-2025-1-29-10>.

Розкрито підходи до розвитку компетентності у здійсненні професійно-педагогічної комунікації майбутніх докторів філософії з професійної освіти (PhD), які навчаються за освітньо-науковою програмою «Професійна освіта» в Університеті імені Альфреда Нобеля. Презентовано методологічні засади розвитку компетентності у здійсненні професійно-педагогічної комунікації докторів філософії з професійної освіти, а саме: особистісно зорієнтований, партисипативний, середовищний, ресурсний. Розкрито принципи, які стали вагомими для розвитку у аспірантів компетентності у здійсненні

професійно-педагогічної комунікації: контекстного навчання, соціального партнерства, індивідуальної підтримки викладачем навчальної діяльності кожного аспіранта, внутрішньої свободи особистості.

256. **Гончарова, Н.** Цифрова компетентність викладачів університетів як важливий чинник професійного розвитку в умовах неформальної освіти / Наталя Гончарова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2025. – Вип. 1 (27). – С. 123-133. – DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.123-133](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.123-133).

Цифрова компетентність розглядається у контексті зміщення сутнісних акцентів щодо її тлумачення: від розуміння як технічних навичок роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями до багатовимірного трактування, що включає етичну відповідальність за дані та контент, розвинуте критичне мислення, здатність до рефлексії, генерування та впровадження інновацій в освіті, постійне самовдосконалення. Особлива увага приділена ролі неформальної освіти як ефективного інструменту підвищення цифрових компетентностей викладачів в умовах стрімких технологічних змін.

257. **Горбач, О. О.** Модель компетентності наукових та науково-педагогічних працівників / О. О. Горбач // Наука і оборона. – 2025. – № 2. – С. 39-45. – DOI: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2025-29-2-39-45>.

На відміну від існуючих, у цій моделі компетентності враховані такі показники, як здатність адаптації до швидких технологічних змін та інтеграції новітніх інструментів і підходів у своїй професійній діяльності, здатність до поєднання різних форм навчання та впровадження інноваційних та інтерактивних методів навчання і здатність до швидкого реагування на зміни в обстановці. Запропонована модель базується на поділі компетентностей на наукову, педагогічну, організаційну та комунікативну, що зробило можливим оцінювати рівень компетентності наукових та науково-педагогічних працівників більш об'єктивно та комплексно.

258. **Гриців, В. Б.** До проблем підвищення кваліфікації викладачів іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах / В. Б. Гриців // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 1. – С. 142-145. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.1.25>.

Проаналізовано проблеми нестачі програм підвищення кваліфікації для викладачів іноземної мови у технічних університетах та наведено шляхи комплексного вирішення, а саме розробка нових курсів, адаптованих до потреб ESP, розширення можливості міжнародного співробітництва, інтеграція сучасних цифрових технологій та створення доступних онлайн-ресурсів для безперервного професійного розвитку.

259. **Дзюбко, Л. В.** Синдром емоційного вигорання викладачів закладів вищої освіти в умовах війни: виклики та шляхи подолання / Л. В. Дзюбко, Г. О. Южакова // Наукові перспективи. – 2025. – № 9 (63). – С. 1542-1553. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-9\(63\)-1542-1553](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-9(63)-1542-1553).

Представлено аналіз теоретичних підходів до розуміння феномену емоційного вигорання, описано його прояви, стадії та специфіку у викладачів ЗВО, виокремлено провідні фактори ризику, зокрема організаційні, особистісні, рольові та соціальні. Особлива увага приділяється кризовим умовам воєнного часу, що виступають каталізатором загострення симптомів СЕВ. Запропоновано практичні рекомендації щодо профілактики та подолання вигорання, серед яких – розвиток навичок саморегуляції, формування культури психологічної підтримки у колективах, супервізії та наставництва. Наведено узагальнену таблицю, у якій представлено взаємозв'язок факторів вигорання та можливих шляхів їх подолання.

260. **Загорулько, С. В.** До питання навчальних стратегій у формуванні англомовної комунікативної компетентності у наукових працівників / С. В. Загорулько // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 129-132. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.25>.

Стаття присвячена дослідженню психолого-педагогічної передумови формування англомовної комунікативної компетентності наукових працівників в умовах зростаючих вимог до володіння англійською мовою як інструменту професійної та академічної взаємодії. Обґрунтовано актуальність проблеми з огляду на прийняття Закону України «Про застосування англійської мови», що визначає обов'язковість володіння мовою міжнародного спілкування для певних категорій службовців, виявлено, що ефективне формування англомовної комунікативної компетентності потребує врахування комплексу психологічних, когнітивних і метакогнітивних чинників, а також індивідуальних навчальних стилів та стратегій.

261. **Калініченко, Є. Г.** Педагогічні умови формування цифрової компетентності майбутніх керівників закладів освіти у процесі їхньої професійної підготовки / Є. Г. Калініченко, Є. О. Романенко // Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка». – 2025. – № 10 (51). – С. 660-682. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-660-682](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-660-682).

Розроблено модель реалізації педагогічних умов, що поєднує організаційно-методичні та технологічні механізми підвищення цифрової грамотності керівників. Представлено результати апробації педагогічних заходів (вебінари, майстер-класи, інтерактивний посібник), які сприяли зростанню інтегрального показника цифрової компетентності управлінців із 0,63 до 0,84 ($p < 0,05$). Доведено ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій, хмарних сервісів, LMS-платформ і аналітичних інструментів у процесі професійного розвитку керівників освіти. Визначено, що впровадження системи педагогічних умов забезпечує формування стратегічного мислення, аналітичної культури, готовності до інновацій і цифрового лідерства.

262. **Мамчур, Л.** Цілі й цінності фахової комунікації сучасного педагога / Лідія Мамчур // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 2583-2591. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2583-2591](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2583-2591).

Охарактеризовано особливості та структуру мовної комунікації, яка наявна в усній та писемній формі у трьох видах відповідно до кількості учасників спілкування,

комунікативну культуру педагога – це знання різних альтернатив, тих чи інших форм поведінки у процесі комунікації, вибір однієї із форм поведінки, найбільш адекватної для даної конкретної ситуації спілкування. Доведено, що комунікативна компетентність у фаховій діяльності педагога є виробленою й розвиненою здатністю людини налагоджувати й підтримувати необхідні контакти із здобувачами освіти та в суспільному спілкуванні.

263. **Матковський, М.** Психолого-педагогічні особливості самоорганізації викладача вищої школи в контексті професійно-педагогічної діяльності / Михайло Матковський, Світлана Цюра // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2025. – Вип. 42. – С. 241-247. – DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2025.42.13474>.

З'ясовано зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на особистість викладача та його професійну діяльність. Аргументовано актуальність усебічного дослідження викликів, що постають перед вищою школою. Обґрунтовано доцільність критичного переосмислення методологічних підходів навчально-виховного процесу та освітніх програм вищої школи.

264. **Мінтій, І. С.** Окремі компоненти методики розвитку цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників з використанням наукометричних баз даних / І. С. Мінтій, Т. А. Вакалюк, В. А. Ткаченко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 3 (152). – С. 138-145. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-3-19>.

Методи дослідження базуються на інтегрованому підході, що поєднує наукометричну базу даних Scopus, сервіс штучного інтелекту Claude для формування пошукових запитів та аналізу результатів, платформу VOSviewer для візуалізації даних та Scopus AI для верифікації результатів. В результаті дослідження розроблено окремі компоненти комплексної методики, яка включає етапи формування запитів з використанням штучного інтелекту, пошуку та фільтрування даних у наукометричній базі даних, візуалізації результатів, критичного аналізу та верифікації. Методика має ітеративний характер і забезпечує розвиток цифрової компетентності наукових та науково-педагогічних працівників.

265. **Роль комунікативної компетентності у формуванні професійного іміджу педагога /** Н. О. Ткачова, А. С. Ткачов, В. В. Байдала, Я. О. Чирва // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 2. – С. 153-158. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.28>.

Проблема формування професійного іміджу педагогів набуває сьогодні особливої актуальності, що зумовлює приділення їй значної уваги з боку науковців. Установлено, що центральне місце в професійній діяльності освітян займає комунікація, тому формування позитивного іміджу педагога нерозривно пов'язано з розвитком його комунікативної компетентності. Мета статті – розкрити роль комунікативної компетентності у формуванні професійного іміджу педагога.

266. **Сисолятін, Д. І.** Декомпозиція компетентностей науково-педагогічних працівників з урахуванням вимог сучасності / Д. І. Сисолятін // Наука і оборона. – 2025. – № 3. – С. 53-61. – DOI: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2025-30-3-53-61>.

За допомогою методу системного аналізу вперше проведено декомпозицію компетентностей за джерелами їхнього походження, що дало змогу структурувати їх за трьома окремими блоками: компетентності загального розвитку, компетентності професійної підготовленості та компетентності попереднього досвіду. Особливістю зазначеного підходу є те, що таке структурування базується на джерелах формування компетентностей, виходячи за межі акцентування уваги виключно на професійній діяльності, та враховує загальний розвиток особистості й результати попереднього практичного досвіду.

267. **Сікора, Я. Б.** Методика розвитку цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників з використанням хмарних сервісів / Я. Б. Сікора // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 2261-2273. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-2261-2273](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-2261-2273).

Запропонована методика розвитку цифрової компетентності базується на принципах науковості, системності, практичної спрямованості, доступності та інтерактивності. Зосереджено увагу на формуванні навичок цифрової безпеки, правильного налаштування прав доступу, дотримання авторських прав і цифрової етики. Методика реалізується через поєднання різних форм і методів навчання: тренінгів, воркшопів, мікронавчання, онлайн-курсів, проєктної роботи, взаємонавчання та індивідуальних консультацій.

268. **Таранець, А. В.** Професійний розвиток педагогічних працівників закладів освіти: сучасні підходи та напрями формування / А. В. Таранець // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2025. – № 3. – С. 162-169. – DOI: <https://doi.org/10.12958/3083-6514-2025-3-162-169>.

Проаналізовано сучасні підходи та напрями формування професійного розвитку педагогічних працівників, що розглядаються як відповідь на виклики освітньої практики, зумовлені потребою у компетентному, професійно зрілому педагогічному працівнику як ключовій фігурі трансформаційних процесів в освіті. Розкрито сутність поняття «професіоналізм» на основі аналізу теоретичних основ наявних провідних сучасних підходів до організації професійного зростання педагогів, а саме суб'єктний, раціогуманістичний, особистісно-орієнтований, акмеологічний та компетентнісний підходи.

269. **Торубара, О.** Ретрити для академічного письма: нові можливості для українських науковців / Оксана Торубара // Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. – 2025. – Т. 188, № 32. – С. 190-200. – DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.253232>.

У часи, коли панує гасло «публікуйся попри все», ефективне просування досліджень та їх публікація є вирішальними для наукового успіху. Ця стаття розкриває потенціал ретритів для академічного письма як інструменту підтримки українських учених, особливо важливого в складних умовах війни.

270. **Шумада, Р. Я.** Правові та мотиваційні засади участі педагогічних працівників України в освітній моніторинговій діяльності / Р. Я. Шумада // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 2. – С. 180-183. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.32>.

Метою статті є актуалізація питання нормативного регулювання та професійно-педагогічної мотивації участі педагогічних працівників у проведенні освітніх моніторингових досліджень у контексті сучасного освітнього процесу з урахуванням вимог забезпечення якості освіти. Автор аналізує нормативно-правові документи, які лежать в основі проведення освітніх моніторингових досліджень з погляду обов'язковості залученості педагогічних працівників до проведення освітніх моніторингових досліджень та щодо їхньої мотивації у якісному використанні інструментарію моніторингових процедур.

271. **Helzhynska, T. Ya.** Readiness of scientific and pedagogical staff for academic entrepreneurship: the essence of motivational and personal components // Академічні студії. Серія: Педагогіка. – 2025. – Вип. 2. – С. 3-8. – DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.2.1>.

Обґрунтовано сутність мотиваційного компоненту готовності науково-педагогічних працівників до академічного підприємництва, як сукупності особистісних та професійних характеристик, що відображають позитивне ставлення до академічного підприємництва як важливого елементу діяльності університету, мотивацію до створення інноваційних починань, підприємницькі потреби, інтереси, прагнення до успіху, впевненість у власних підприємницьких здібностях та орієнтацію на розвиток співпраці між наукою, освітою і бізнесом. Зроблено висновок про те, що мотиваційний компонент передбачає усвідомлення значущості академічного підприємництва для особистісного і професійного зростання, інтеграцію інновацій в освітній процес, дотримання принципів етичності й доброчесності, а також готовність до міждисциплінарної співпраці та системного вдосконалення для досягнення стійких результатів.

7 ГАЛУЗЕВІ НАПРЯМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

7.1 Технічна освіта

272. **Алпатов, С.** Професійна підготовка майбутніх інженерів у технічних університетах як актуальне педагогічне питання / С. Алпатов, Е. Лузік // Bulletin of the State University «Kyiv Aviation Institute». Series: Pedagogy. Psychology. – 2025. – Vol. 1, no 26. – P. 9-20. – DOI: <https://doi.org/10.18372/2411-264X.26.20171>.

Окреслено вплив інноваційних технологій на освітнє середовище технічних вишів та перспективи їх подальшого впровадження. Окрема увага приділена нормативній базі (українські та міжнародні документи), а також практикам змішаного навчання, проєктної діяльності, інтерактивних технологій і використання LMS-систем. Зазначено, що формування професійної компетентності майбутніх інженерів має відбуватися у динамічному цифровому середовищі з активним залученням сучасних освітніх технологій. У підсумку зроблено висновок, що ефективна професійна підготовка інженерів неможлива без цілісного переосмислення ролі викладача, цифрового середовища, принципів взаємодії та моделей освітнього процесу, зорієнтованих на самореалізацію і безперервне навчання.

273. **Андрощук, К.** Формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі будівельної інженерії: сутність, підходи та освітні практики / Катерина Андрощук // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2025. – Вип. 1 (27). – С. 64–77. – DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.64-77](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.64-77).

Проаналізовано сучасні наукові підходи до формування іншомовної професійної компетентності у контексті міжнародного досвіду викладання англійської для спеціальних цілей (ESP) і інтегрованого предметно-мовного навчання (CLIL). Обґрунтовано ефективність впровадження компетентнісного, комунікативно-діяльнісного, інтегрованого, культурологічного та проєктно-орієнтованого підходів в освітньому процесі закладів вищої освіти. Підкреслено важливість використання автентичних матеріалів (технічної документації, креслень, міжнародних стандартів, англійських звітів), рольових ігор, симуляційних завдань, міждисциплінарних проєктів і електронних ресурсів для розвитку професійно значущих мовних умінь. Розглянуто приклади міжпредметної інтеграції під час викладання фахових дисциплін (будівельна механіка, проєктування будівель, геотехніка) із навчанням англійської мови, що сприяє формуванню здатності застосовувати професійну лексику у реальних виробничих умовах.

274. **Борець, І. В.** Телематичні технології як інструмент підвищення якості підготовки фахівців транспортної галузі / І. В. Борець, О. Г. Борець // Bulletin of the State University «Kyiv Aviation Institute». Series: Pedagogy. Psychology. – 2025. – Vol. 1, no 26. – P. 41-48. – DOI: <https://doi.org/10.18372/2411-264X.26.20173>.

Головною метою цього дослідження є аналіз можливостей інтеграції цифрових технологій у підготовку фахівців транспортної галузі, виявлення чинників, що впливають на якість освітнього процесу, а також розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності надання освітніх послуг. Особлива увага приділяється використанню телекомунікаційних засобів, хмарних платформ, систем дистанційного та змішаного навчання для всіх форм освітнього процесу.

- 275. Буренніков, Ю. А.** Засоби автоматизації розрахунку параметрів гідродвигуна / Ю. А. Буренніков, О. В. Дерібо, С. В. Репінський // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2025. – № 4 (181). – С. 207-213. – DOI: <https://doi.org/10.31649/1997-9266-2025-181-4-207-213>.

Розроблена комп'ютерна програма реалізує алгоритми у вигляді інтерактивного застосунку, що може використовуватись як у навчальному процесі (під час виконання курсових та дипломних робіт), так і у виробництві. Програма має зручний інтерфейс, містить набір довідникових даних, дозволяє уникнути можливих помилок ручного розрахунку і може бути корисна для інженерів-проектувальників, викладачів та студентів. Розробка сприяє цифровізації процесів розрахунку в сфері машинобудівного гідропроводу.

- 276. Дементьєв, Є.** Використання відкритих освітніх платформ для формування інженерного мислення у курсах мікроелектроніки / Євген Дементьєв, Артем Юрченко // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 6. – С. 98-103. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i6-013>.

У роботі підкреслюється, що відкриті цифрові ресурси відіграють дедалі важливішу роль у розвитку практико-орієнтованого, логіко-аналітичного та проєктного мислення студентів, які навчаються на технічних і педагогічних спеціальностях у межах STEM-орієнтованого підходу. Здійснено теоретичний аналіз потенціалу платформ Tinkercad Circuits, Falstad, CircuitVerse, All About Circuits, Learnabout-Electronics та MIT OpenCourseWare, а також проведено емпіричне вивчення думок стейкхолдерів щодо зручності, мотиваційного впливу, змістовної логіки та функціональності зазначених ресурсів.

- 277. Критеріальні засади формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців технічної галузі / Н. О. Романчук, О. В. Майборода, І. С. Білюк, О. В. Савченко // Академічні студії. Серія: Педагогіка. – 2025. – Вип. 2. – С. 22-30. – DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.2.4>.**

Обґрунтовано структурні компоненти професійної компетентності фахівця технічної галузі, до яких віднесено: особистісні якості майбутнього інженера, професійні знання та вміння, ціннісні орієнтації особистості. Дослідницька діяльність розглядається як необхідна умова ефективного формування загальної професійної компетентності майбутнього фахівця технічної галузі. Виявлено закономірності та характерні особливості процесу професійної підготовки, які стали основою в процесі розробки критеріїв, показників та рівнів сформованості дослідницької компетентності майбутніх фахівців технічної галузі. Виокремлено мотиваційно-ціннісні, когнітивні та діяльнісно-практичні критерії дослідницької компетентності майбутніх інженерів, обґрунтовано відповідні показники та рівні сформованості.

278. **Nykyoprets, S. S.** The role of AI in enhancing technical vocabulary acquisition among engineering students / **S. S. Nykyoprets** // Distance Education in Ukraine: Innovative, Normative-Legal, Pedagogical Aspects. – 2025. – № 5. – P. 79-85. – DOI: <https://doi.org/10.18372/2786-5495.1.20579>. – Доступно з Інтернету: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/50316/190095.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

Запропоновано практичні рекомендації щодо інтеграції ШІ в курси англійської мови майбутніх інженерів, включно з покроковими моделями впровадження, порадами для підготовки викладачів і критеріями вибору ефективних інструментів ШІ. Ці пропозиції мають на меті допомогти викладачам та освітнім закладам приймати обґрунтовані рішення щодо використання ШІ для вдосконалення мовного навчання в інженерній освіті.

279. **Priliepo, N.** The Indispensable Imperative: Navigating the Evolving Landscape of Teaching Engineering Ethics in a Dynamic Societal Context / **N. Priliepo, O. Vorovuk** // Інженерні та освітні технології. – 2025. – Т. 13 (2). – С. 18-30. – Доступно з Інтернету: [https://eetecs.kdu.edu.ua/2025_02/EETECs2025_013\(2\)_02.pdf](https://eetecs.kdu.edu.ua/2025_02/EETECs2025_013(2)_02.pdf).

Оригінальність цього дослідження полягає в наданні емпіричного підтвердження недоліків традиційної етичної освіти, виходячи за межі поширеної теоретичної критики. Воно ставить під сумнів педагогічні моделі, які зосереджені виключно на абстрактних принципах, демонструючи вирішальний вплив організаційних і психологічних факторів на прийняття рішень, і спростовує припущення, що теоретичне знання етичних кодексів інженерів є достатнім для їх впровадження у життя. Виходячи із вищезазначеного, отримані результати мають глибоке практичне значення, надаючи чіткий імператив для педагогічних змін. Вони можуть бути покладені в основу дієвої програми для освітян, що буде підтримувати інтеграцію емпіричного навчання, зокрема, розгляду реалістичних кейсів, рольових ігор та симуляцій для розвитку практичних навичок, пропонуючи таким чином план для вдосконалення освітніх програм та основу для подальших досліджень.

280. **Sachaniuk-Kavets'ka, N. V.** Developing critical thinking in students of technical specialties through the mathematics of uncertainty and educational debates in English: an integrated experimental-methodological model / **N. V. Sachaniuk-Kavets'ka, S. S. Nykyoprets** // Вісник науки та освіти. – 2025. – № 11 (41). – С. 1524-1541. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11\(41\)-1524-1541](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11(41)-1524-1541). – Доступно з Інтернету: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/50293/189794.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

Стаття пропонує інтегровану експериментально-методичну модель, що поєднує теорію ймовірності, математичну статистику та структуровані навчальні дебати англійською мовою для розвитку критичного мислення студентів технічних спеціальностей в умовах воєнного часу в Україні. Метою є посилення доказової основи інженерних суджень шляхом поєднання формального ймовірнісного міркування з прозорою аргументацією іноземною мовою (L2).

7.2 ІТ-освіта та цифрові компетентності

281. **Гадалін, М.** Формування професійної компетентності майбутніх фахівців ІТ-галузі в умовах вищої освіти / Михайло Гадалін // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2025. – Вип. 1 (27). – С. 115-122. – DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.115-122](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.115-122).

Проаналізовано освітньо-професійні програми з підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальностями «Системне програмування» та «Комп'ютерна інженерія». З'ясовано мету підготовки майбутніх фахівців ІТ-галузі, яка полягає у формуванні загальних та професійних компетентностей, необхідних для самостійного вирішення практичних завдань галузі інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, а також у формуванні творчої особистості і громадянина.

282. **Говорун, В. В.** Аналіз наукових джерел щодо формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців з інженерії програмного забезпечення / В. В. Говорун // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 134-138. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.26>.

Розкрито ключові аспекти впливу цифрової трансформації освіти на підготовку ІТ-спеціалістів. Акцент зроблено на необхідності розвитку як професійних, так і «м'яких» компетентностей: командної роботи, професійної етики, адаптивності та співпраці. Проаналізовано компетентнісні моделі, запропоновані українськими та зарубіжними вченими, зокрема структуру професійної компетентності, яка включає когнітивний, діяльнісно-операційний, особистісний, інформаційний, мотиваційний, програмно-алгоритмічний та креативний компоненти.

283. **Гриб'юк, О. О.** Специфіка використання технологій Інтернету речей у підготовці майбутніх інженерів-програмістів в умовах змішаного навчання / О. О. Гриб'юк, О. П. Фільченко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 2. – С. 215-223. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.39>.

У рамках дослідження продемонстровано інтеграції IoT в освітній процес в контексті вирішення проблеми нестачі практичного досвіду у навчальних програмах програмної інженерії і сприяння розвитку необхідної обізнаності, міждисциплінарного мислення і практичних навичок.

284. **Карабін, О.** Науково-дослідницька практика як складова формування професійних і дослідницьких компетентностей майбутніх фахівців комп'ютерних наук / Оксана Карабін, Оксана Романишина, Сергій Мартинюк, Олександр Вовкодав, Роман Іваницький // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 6. – С. 109-115. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i6-015>.

У статті актуалізовано проблему формування професійних і дослідницьких компетентностей майбутніх фахівців комп'ютерних наук в межах науково-дослідницької практики. Обґрунтовано, що освітня політика майбутніх фахівців

комп'ютерних наук має бути орієнтованою на формування професійних компетентностей, що поєднують теоретичні знання з практичними навичками розв'язання завдань дослідницького характеру, а також застосування сучасних методів наукових досліджень для проектування, розробки та супроводу інформаційних систем і програмного забезпечення у галузі інформаційних технологій.

285. **Мозгальов, А.** Мультимедійні презентації у формуванні цифрової компетентності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у закладах вищої освіти / Андрій Мозгальов // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2025. – Вип. 1 (27). – С. 134-145. – DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.134-145](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.134-145).

Описано різноманітні форми та методи використання засобів мультимедіа у підготовці фахівців з інформаційних технологій, розглянуто можливості мультимедіа при вивченні нового навчального матеріалу та контролю знань, відзначено їх емоційно-видовищний потенціал і вплив на якість засвоєння навчального матеріалу. За основу взято трактування «мультимедіа» як сукупність програмних та апаратних засобів, наявність яких дозволяє застосовувати ПК для роботи з графікою, текстом, звуком, відеофільмами тощо. Виявлено переваги і недоліки впровадження в освітній процес закладів вищої освіти мультимедійних презентацій, обґрунтовано психологічні особливості, що супроводжують використання мультимедійних технологій у підготовці майбутніх фахівців. Розглянуто основні види (інтерактивна мультимедіа, лінійна мультимедіа, гіпермедіа, реальне відео) та засоби (цифрова інформація, аудіальна інформація, візуальна інформація) мультимедійних технологій.

286. **Нужин, О.** Застосування комплексу інтерактивних групових методів навчання у процесі формування готовності ІТ-фахівців до професійної діяльності / Олексій Нужин // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 7. – С. 90-96. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i7-013>.

Досліджено ефективність застосування інтерактивних групових методів навчання у підготовці ІТ-фахівців із дотриманням сучасної освітньої парадигми, що вимагає від здобувачів освіти не лише глибоких теоретичних знань, а й розвитку практичних, міжособистісних та аналітичних умінь і навичок, необхідних для ефективної командної роботи в ІТ-сфері.

287. **Плахтій, В. О.** Підходи до формування компетентностей з програмування у підготовці майбутніх фахівців з інженерії програмного забезпечення / В. О. Плахтій // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 185-189. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.37>.

Проаналізовано праці українських дослідників, у яких окреслено методика навчання програмування, організаційно-методичні умови освітнього процесу, розвиток алгоритмічного мислення та інтеграцію міждисциплінарних знань у професійній підготовці. Акцентовано увагу на поєднанні традиційних дидактичних моделей із сучасними освітніми технологіями, що забезпечує поступове оволодіння студентами як базовими знаннями, так і прикладними вміннями. Окремо розглянуто вплив

інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема хмаро орієнтованих сервісів і цифрових освітніх платформ, на підвищення ефективності навчання та організацію дистанційної і змішаної форми підготовки.

288. **Привезенцев, О. С.** Реалізація компетентнісного підходу в контексті підготовки бакалаврів професійної освіти (цифрові технології) до проєктування інтерфейсів // О. С. Привезенцев // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 190-195. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.38>.

Запропоновано чотири дидактичні моделі проєктного навчання: проблемно-орієнтована, дизайн-орієнтована, командно-орієнтована та дослідницько-орієнтована, структуровані відповідно до етапів методології дизайн-мислення (емпатія, визначення проблеми, генерація ідей, прототипування, тестування). Наведено багатовимірну матрицю професійних компетентностей, що охоплює шість ключових типів: технологічно-інструментальні, дизайнерсько-естетичні, когнітивно-ергономічні, проєктно-методологічні, комунікативно-командні та педагогічно-методичні компетентності.

289. **Стецик, С. П.** Використання мобільних технологій під час підготовки фахівців з інформаційних технологій / С. П. Стецик // Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка». – 2025. – № 10 (51). – С. 953-966. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-953-966](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-953-966).

Запропоновані способи використання мобільних технологій при вивченні мов програмування (SoloLearn, Mimo, Codecademy Go, Enki), комп'ютерних мереж (Cisco Packet Tracer), кібербезпеки (TryHackMe, Programming Hub), створення дизайну інтерфейсів (Uxcel) в інтерактивній формі через короткі уроки, практичні завдання та гейміфікацію. Мобільні клієнти загальних платформ для поглибленого навчання надають можливість здобувачам освіти самонавчатися та формувати інженерні компетентності.

290. **Хом'юк, І. В.** Визначення рівня креативності майбутніх фахівців ІТ-спеціальностей засобами вищої математики / І. В. Хом'юк, С. А. Кирилащук, В. В. Хом'юк // Актуальні питання природничо-математичної освіти 6 зб. наук. пр. – 2025. – Вип. 1 (25). – С. 156-163. – Доступно з Інтернету: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/50096>.

291. **Хом'юк, І. В.** Розвиток креативності майбутніх фахівців ІТ-спеціальностей засобами вищої математики / І. В. Хом'юк, В. В. Хом'юк, Є. А. Іванченко // Актуальні питання природничо-математичної освіти 6 зб. наук. пр. – 2025. – Вип. 1 (25). – С. 107-115. – Доступно з Інтернету: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/50095>.

292. **Шиян, І. О.** Використання Flutter у формуванні компетентностей з розробки мобільних застосунків / І. О. Шиян // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 295-298. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.58>.

Розглядається перехід до єдиної кодової бази на основі Flutter як ефективна освітня та виробнича стратегія, що дозволяє оптимізувати навчальний процес та готувати більш універсальних спеціалістів. Особлива увага приділяється глибокому аналізу унікальних архітектурних переваг Flutter, що вигідно вирізняють його серед інших кросплатформених рішень. Детально розглядається роль власного графічного двигуна Skia, який забезпечує повний контроль над кожним пікселем та гарантує подібність користувацького інтерфейсу на всіх платформах.

293. **Шліхта, Г. О.** Інтеграція графових структур у професійну підготовку фахівців у контексті архітектури проєктування освітніх систем / Г. О. Шліхта, Н. В. Шевцова // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 2905-2915. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2905-2915](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2905-2915).

Досліджено теоретико-методологічні засади інтеграції графових структур у професійну підготовку фахівців з комп'ютерних технологій у контексті архітектури проєктування освітніх систем. Показано, що графові структури – це універсальний апарат дискретного аналізу, який забезпечує можливість моделювання складних зв'язків між компонентами освітнього середовища: курсами, навчальними ресурсами, користувачами, компетентностями. Запропоновано педагогічні умови ефективної інтеграції графових підходів у професійну підготовку: міждисциплінарна координація курсів, практична орієнтація навчання, використання цифрових інструментів для візуалізації графів (Gerhi, yEd, Graphviz) і розвиток рефлексивного аналізу студентів.

294. **Шліхта, Г. О.** Організаційно-педагогічні умови моделювання освітнього процесу професійної підготовки фахівців ІТ-галузі в закладах фахової передвищої освіти та закладах вищої освіти / Г. О. Шліхта, В. А. Шліхта / Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. – 2025. – Вип. 2 (121). – С. 188-194. – DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(121\).2025.14](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(121).2025.14).

295. **Pashkov, A.** Pedagogical conditions for the formation of professional competence of future computer technology specialists in the process of studying professionally oriented disciplines / Andriy Pashkov // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2025. – Вип. 89, т. 2. – С. 330-334. – DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-2-48>.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов, що сприяють ефективному формуванню фахової компетентності майбутніх фахівців комп'ютерних технологій в процесі вивчення професійно зорієнтованих дисциплін.

296. **Petrenko, S.** Criteria and levels of professional competence of future it professionals / S. Petrenko // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. – 2025. – № 2 (121). – С. 182-187. – DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(121\).2025.13](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(121).2025.13).

Запропоновано систему критеріїв-показників для оцінки професійної компетентності IT-фахівців. Система визначає чотири критерії: когнітивний та змістовний, операційний та діяльнісний, професійний та комунікативний, етичний та ціннісний. Для кожного критерію розроблено систему кількісних показників, що дають змогу діагностувати рівень професійної компетентності. Представлено 5-бальну шкалу оцінки професійної компетентності за кожним показником та метод розрахунку інтегрального показника рівня професійної компетентності.

297. **Shlikhta, O.** Organizational and pedagogical conditions for modeling the educational process of professional training of it specialists in institutions of vocational pre-higher and higher education / O. Shlikhta, V. A. Shlikhta // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. – 2025. – № 2 (121). – С. 188-194. – DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(121\).2025.14](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(121).2025.14).

Обґрунтовано актуальність ціннісно-орієнтованого підходу в підготовці майбутніх IT-фахівців. Проаналізовано наукові підходи до визначення сутності, структури та ролі ціннісно-деонтологічних компетентностей у професійному становленні. Розглянуто комплекс організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективне формування зазначених компетентностей.

7.3 Екологічна освіта і сталий розвиток

298. **Демський, В. В.** Застосування онлайн інструментів у формуванні екологічних цінностей здобувачів освіти / В. В. Демський, Г. Ф. Пономарьова, П. О. Смоляк // Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка». – 2025. – № 10 (51). – С. 620-628. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-620-628](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-620-628).

Зазначено, що використання сучасних технологій дає можливість поєднувати самі технології з екологію та аксіологічним аспектом діяльності, що є ключовим чинником застосування онлайн-інструментів у підготовці студентів до професійної діяльності. Проведення занять із застосуванням таких онлайн інструментів, як інтерактивні дошки, Kahoot, Zoom, Padlet для створення вікторин, онлайн-дискусії, технології спільних проєктів та візуалізації інформації сприяло глибокому усвідомленню екологічних проблем і розвитку екологічно орієнтованого мислення майбутніх фахівців соціономічної сфери.

299. **Інтеграція цілей** сталого розвитку у освітні програми підготовки екологів / Л. І. Бондаренко, Н. О. Волошина, В. Г. Шевченко, В. М. Лавріненко // Екологічні науки. – 2025. – № 1 (58). – С. 14-17. – DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2025.eco.1-58.2>.

Одним із ключових напрямків переходу до сталого розвитку є інтегрування Цілей сталого розвитку (ЦСР) в освітню складову підготовки здобувачів вищої освіти. Серед механізмів інтегрування провідне місце займає наскрізне наповнення освітніх програм і освітніх компонентів циклу фахової підготовки елементами, що розкривають значення ЦСР, їх завдання та критерії при підготовці на освітніх рівнях бакалавра, магістра та доктора філософії (PhD). Метою статті є проаналізувати зміст освітньо-професійних

і освітньо-наукових програм підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія» Українського державного університету імені Михайла Драгоманова та інтеграцію в них Цілей сталого розвитку. Методологія дослідження базується на аналізі відповідності освітніх програм відповідно до Стратегії сталого розвитку України до 2030 року.

300. **Кузьмич, Д.** Екологічна орієнтація змісту підготовки майбутніх учителів технологій: основні етапи та методичні підходи / Давид Кузьмич // Український педагогічний журнал. – 2025. – № 2. – С. 194-200. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-2-194-200>.

Особлива увага у статті приділяється аспектам формування екологічної компетентності майбутніх педагогів, їхньої мотивації до екологічно відповідальної професійної діяльності, а також застосуванню інноваційних методик і технологій навчання для забезпечення сталого розвитку освіти. Розглянуто взаємозв'язок між екологічною освітою, професійною підготовкою та розвитком екологічної культури вчителя технологій.

301. **Літвак, О. А.** Формування соціально-екологічної відповідальності молоді при реалізації концепції STEM-освіти / О. А. Літвак // Екологічні науки. – 2025. – № 4 (61). – С 21-27. – DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2025.eco.4-61.3>.

Проаналізовано сучасні підходи до змісту STEM-освіти та представлено педагогічні інструменти, які сприяють розвитку екологічної свідомості молоді. Особливу увагу приділено потенціалу проєктної діяльності як засобу активізації громадянської позиції студентів, формування навичок міжсекторальної взаємодії та відповідальності за результати колективних рішень. Підкреслено важливість залучення молоді до міждисциплінарних ініціатив, спрямованих на вирішення реальних екологічних викликів, що створює підґрунтя для формування нового типу фахівця – технічно підготовленого, соціально свідомого та екологічно орієнтованого. У дослідженні проаналізовано рівень зацікавленості молоді у STEM-проєктах екологічного спрямування, зокрема участь студентів технічних спеціальностей у хакатонах, екоконкурсах, цифрових ініціативах.

7.4 Економічна освіта

302. **Корибут, Д. В.** Аналіз проблем професійної підготовки майбутніх фахівців банківської справи / Д. В. Корибут // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 2. – С. 112-118. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-15>.

Висвітлено проблеми професійної підготовки банківських фахівців в умовах цифровізації, інновацій у фінансовій сфері та змін у вищій освіті. Виявлено низку проблем, що обмежують ефективність підготовки майбутніх банківських працівників, серед них – невідповідність змісту освітніх програм реальним потребам цифрової економіки, фрагментарне впровадження цифрових інструментів у навчання, відсутність системної інтеграції інноваційних методик прогнозування, а також недостатній рівень практичної підготовки студентів.

303. **Корибут, Д. В.** Структура прогностичної компетентності майбутніх фахівців банківської справи / Д. В. Корибут // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 141-144. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.28>.

У межах дослідження визначено складові прогностичної компетентності майбутніх фахівців банківської справи: когнітивний, аналітико-прогностичний, операційно-діяльнісний, рефлексивний і ціннісно-мотиваційний компоненти. Охарактеризовано зміст кожного з них, їхню роль у забезпеченні здатності до передбачення тенденцій розвитку економічних процесів, ефективного аналізу ситуацій, моделювання можливих сценаріїв змін та ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Визначено взаємозв'язки між компонентами та їхнє значення для реалізації професійних функцій у сфері банківської справи.

304. **Красільников, М.** Структурні компоненти інформаційної компетентності майбутніх менеджерів / Микола Красільников, Марія Починкова // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2025. – Вип. 88, т. 1. – С. 358-362. – DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-1-50>.

305. **Круглик, О. С.** Інверсія навчального процесу: від теорії до негайної практики в економічній освіті / О. С. Круглик // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 2. – С. 58-63. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-08>.

Обґрунтовано інверсійну модель підготовки майбутніх економістів, основою якої є рання інтеграція реальних бізнес-кейсів у навчальний процес. Актуальність дослідження зумовлена дисбалансом між високим рівнем теоретичної підготовки випускників закладів вищої освіти та їх недостатньою готовністю до оперативного застосування аналітичних інструментів у динамічному економічному середовищі. Метою публікації є визначення методологічних засад, структурних компонентів і очікуваних результатів інверсійного підходу, у межах якого практика передуватиме поглибленому теоретичному опануванню дисциплін.

306. **Круглик, О. С.** OLAP для студентів: простими словами про куби, зрізи й дашборди / О. С. Круглик // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 22-26. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.3>.

Стаття присвячена одному з ключових завдань підготовки майбутніх економістів – оволодінню багатовимірним аналізом даних (OLAP) як базовою складовою аналітичної компетентності, що в сучасних умовах стає необхідною передумовою ефективної професійної діяльності. У роботі подано доступне, «нелaborаторне» пояснення базових понять: вимір, міра, ієрархія, зріз, drill-down/drill-up, pivot і «куб даних». На матеріалі навчального кейсу «Продажі ритейлу» послідовно описано зіркоподібну модель (факт-таблиця й довідники), логіку побудови коректних метрик (дохід, собівартість, маржа, середній чек) та принципи текстового представлення результатів у форматі «словесного дашборда».

307. **Aleksakhina, T.** Diagnostic system for assessing foreign language competence of future master's students in economics = Діагностична система оцінювання

іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки / Tetiana Aleksakhina // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 8. – С. 8-13. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-001>.

Мета дослідження полягала у створенні системи критеріїв та показників, здатної комплексно відобразити рівень сформованості іншомовної компетентності здобувачів освіти. У процесі дослідження доведено, що запропонована модель забезпечує комплексність та багатовимірність вимірювання іншомовної компетентності, оскільки дозволяє оцінювати не лише правильність мовлення чи обсяг лексичного запасу, а й здатність до комунікативної взаємодії, міжкультурної адаптації, виконання професійних завдань, створення зв'язних і жанрово адекватних текстів та здійснення рефлексивного самоаналізу.

308. **Antonyk, Ye. M.** Pedagogical conditions for training future bachelor of economics for the use of information and communication technologies in professional activities / Ye. M. Antonyk // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 119-123. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.23>.

Ефективна підготовка в умовах цифровізації економічної освіти потребує системного впровадження комплексу педагогічних умов, спрямованих на формування всіх компонентів готовності студентів до впровадження згаданих технологій. Серед ключових умов виділяються: забезпечення мотивації майбутніх бакалаврів до застосування інформаційно-комунікаційних технологій, створення інформаційно-насиченого предметного середовища навчання, занурення студентів у професійно спрямовані проблемні інтерактивні завдання та організація тьюторського супроводу їхньої самоосвітньої діяльності під час виконання проєктних завдань.

309. **Hubskiy, O. V.** Integrating artificial intelligence (AI) into marketing education: a current literature review / O. V. Hubskiy // Академічні студії. Серія: Педагогіка. – 2025. – Вип. 2. – С. 82-88. – DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.2.11>.

Представлено огляд актуальних джерел, в якому розглядається академічний та професійний дискурс щодо необхідності інтеграції ШІ в сучасні навчальні програми з маркетингу. У ній висвітлюються різні точки зору авторів щодо ролі ШІ в маркетинговій освіті та представлені критичні області для майбутніх педагогічних, та навчальних досліджень. Огляд підкреслює необхідність адаптації навчальних закладів до вимог ринку, щоб підготувати студентів до маркетингового середовища, яке ставить ШІ на перше місце.

7.5 Філологічна освіта

310. **Антонов, О.** Застосування методу CASE-STUDY у розвитку критичного мислення майбутніх фахівців під час вивчення іноземної мови / Олексій Антонов // Нові технології навчання: зб. наук. пр. – 2025. – № 99. – С. 8-15. – DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.2025.99.01>.

Розглядаються механізми розвитку критичного мислення у майбутніх фахівців немовних спеціальностей шляхом застосування Case-методу під час викладання іноземної мови у закладах вищої освіти. Автор проаналізував поняття критичного мислення, етапи його формування та розвитку, вплив на мисленнєві процеси майбутніх фахівців. На основі аналізу тренувального кейсового завдання розглянуто залежність між формою викладення матеріалів завдання й ефективністю залучення здобувачів освіти до виконання поставлених задач та рівень унікальності запропонованих ланцюжків алгоритмів вирішення конкретного кейсу.

311. **Апанаскович, Б.** Сучасний стан навчання і викладання іноземних мов у закладах освіти / Богдан Апанаскович, Світлана Смоліна // Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. – 2025. – Т. 188, № 32. – С. 133-137. – DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.253222%20>.

312. **Бакаленко, І. М.** Особливості підготовки онлайн-заняття з української мови як іноземної / І. М. Бакаленко, Ю. В. Кравченко // Академічні студії. Серія «Педагогіка». – 2025. – Вип. 1. – С. 86-92. – DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.1.13>.

313. **Бойко, Г. А.** Підсистема вправ і завдань для формування англомовної професійно орієнтованої читацької компетентності у майбутніх інженерів / Г. А. Бойко // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2025. – № 3. – С. 19-26. – DOI: <https://doi.org/10.12958/3083-6514-2025-3-19-26>.

314. **Бровко, К.** Цифрові технології як чинник активізації пізнавальної спрямованості студентів університету в процесі вивчення іноземної мови / К. Бровко // Вища освіта України. – 2025. – № 2. – С. 64-69. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2\(97\).08](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2(97).08).

Зазначено, що цифрові технології, зокрема освітні платформи (Moodle), мультимедійні ресурси, онлайн-інструменти, відіграють важливу роль у створенні інтерактивного освітнього середовища, спрямованого на підвищення мотивації, активізацію пізнавальної діяльності та розвиток мовленнєвих компетентностей здобувачів вищої освіти. Акцентовано увагу на тому, що цифрові технології сприяють індивідуалізації освітнього процесу, інтенсифікації самостійної роботи та розширенню освітніх можливостей, а також забезпечують більш повний контроль знань.

315. **Вишневська, Г.** Інтеграція технологій штучного інтелекту в мовну освіту: виклики та перспективи / Галина Вишневська, Марія Мурмила // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2025. – Вип. 1 (27). – С. 101-114. – DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.101-114](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.101-114).

Проаналізовано засади використання ШІ в навчанні мов, виокремлено функціональні можливості інтелектуальних освітніх платформ, таких як ChatGPT, Quizlet, Visme AI, Twee тощо. Зосереджено увагу на ролі генеративного штучного інтелекту в створенні навчального контенту, автоматизації оцінювання, формуванні індивідуальних

траєкторії навчання та візуалізації мовного матеріалу. Підкреслено потенціал ШІ у підвищенні ефективності навчального процесу завдяки адаптації до індивідуальних потреб здобувачів освіти та оперативному зворотному зв'язку.

- 316. Врахування індивідуальних потреб та індивідуального стилю навчання учасників освітнього процесу як визначальних чинників студентоцентрованого підходу до викладання мовознавчих дисциплін в умовах ЗВО / Т. М. Кравченко, Н. В. Теличко, І. З. Бобко, К. Е. Кравченко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 2. – С. 21-24. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.3>.**

Висвітлено практичні інструменти впровадження студентоцентризму: діагностику стилів навчання, використання перевернутого та проєктно-проблемного навчання, ситуативні та комунікативні вправи, а також гнучке оцінювання, що враховує не лише результат, а й процес особистісного та професійного зростання студентів. Зроблено висновок, що врахування індивідуальних потреб і стилів навчання у викладанні мовознавчих дисциплін забезпечує ефективність освітнього процесу, відповідає європейським освітнім стандартам і сприяє підготовці конкурентоспроможних фахівців, здатних до самостійного навчання та інтеграції в сучасний академічний і професійний простір.

- 317. Глушаниця, Н.** Викладання англійської мови за професійним спрямуванням у ЗВО України: педагогічні умови та виклики сьогодення / Наталія Глушаниця, Галина Білоконь // Вісник Кременчуцького національного університету ім. Михайла Остроградського. – 2025. – Вип. 4 (153). – С. 36-41. – DOI: <https://doi.org/10.32782/1995-0519.2025.4.4>.

- 318. Гордієнко, О.** Робота над складним реченням у процесі вдосконалення пунктуаційних умінь студентів на заняттях з української мови за професійним спрямуванням / О. Гордієнко // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2025. – Вип. 90, т. 1. – С. 276-281. – DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-1-41>.

- 319. Городнича, Л.** Можливості штучного інтелекту у навчанні магістрантів наукової комунікації англійською мовою / Лариса Городнича, Анна Шкіра, Інна Киян // Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. – 2025. – Т. 188, № 32. – С. 150-155. – DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.253225>.

Проаналізовано можливості використання інструментів штучного інтелекту для вдосконалення академічної англійської мови як засобу наукової комунікації серед здобувачів другого рівня вищої освіти. Автори розглядають ключові напрями застосування ШІ – генерацію текстів, автоматизовану перевірку, стилістичне редагування та адаптивне навчання. Особлива увага приділяється дидактичним стратегіям інтеграції ШІ-інструментів у навчальний процес, зокрема проєктному та проблемно-орієнтованому навчанню.

- 320. Заводна, Л.** Фемінітиви у військовій сфері: мовна норма та суспільне сприйняття / Леся Заводна, Мирослава Мазурок, Наталія Полицяк // Нова

Окреслено проблему використання фемінітивів у сучасній українській мові, доведено, що це явище – не нове й не данина моді, а питома риса української мови як системи. Наголошено, що, зважаючи на збільшення кількості жінок у Збройних силах України передусім у зв'язку з повномасштабним вторгненням росії, головним викликом для української мови сьогодні є правильне утворення та вживання фемінітивів для окреслення назв жінок за посадою, званням, покладеними на них обов'язками.

321. **Ільєнко, О. Л.** Навчання англійської мови: методичний потенціал методу реверсії / О. Л. Ільєнко, Л. В. Шумейко, О. В. Гаврилова // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 153-157. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.30>.

Обґрунтовується доцільність застосування методу реверсії при навчанні студентів англійської мови на різних його етапах, від початкового рівня, до професійно орієнтованого. Метод реверсії означає навчання і пояснення певних граматичних правил та лексики англійської мови студентам на прикладах слів, що увійшли у щоденний обіг пересічного українця, чи вже стали частиною словника української мови, які були в свій час запозичені з англійської. За методом реверсії студенти ознайомлюються з англійськими запозиченнями, які вже тривалий час активно вживаються в українській мові та сприймаються її носіями як власна іконна лексика. Потім слідує ілюстрація та пояснення семантики запозиченого слова і моделі його адаптації (семантичної, фонетичної, орфографічної, граматичної) в рідній мові.

322. **Іноземна мова** як інструмент розвитку навичок критичного мислення / О. О. Коваленко, О. І. Назаренко, Л. М. Жигжитова, Т. П. Голуб // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 3 (152). – С. 11-16. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-3-1>.

На основі огляду наукової літератури у статті визначено когнітивні процеси, властиві вивченню мови, які узгоджуються з компонентами критичного мислення, такими як метапізнання, вирішення проблем та міжкультурний аналіз, а також визначено проблеми, властиві вивченню іноземної мови, такі як неоднозначність, культурні нюанси та складна комунікація. Результати проведеного дослідження засвідчують, що мовленнєва освіта повинна перейти від традиційного способу навчання до методологій, які пріоритезують когнітивну взаємодію та критичну оцінку, використовуючи завдання, які спонукають студентів формулювати власну аргументацію, критично оцінювати інформацію та брати участь у складних дискусіях.

323. **Коваленко, О. А.** Вивчення сучасних тенденцій розвитку української професійної лексики в межах освітніх компонентів «Українська мова (за професійним спрямуванням)» та «Психологія» для здобувачів економічних спеціальностей (D5 маркетинг, D3 менеджмент, C1 економіка) / О. А. Коваленко, А. О. Крицька // Наукові перспективи. – 2025. – № 8 (62). – С. 1351-1360. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8\(62\)-1351-1360](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8(62)-1351-1360).

Здійснено ґрунтовний огляд наукової літератури з проблем розвитку української лексики та термінології, зокрема праць, присвячених аналізу лексичних змін у різних функціональних стилях та галузевих терміносистемах. Проаналізовано внесок вітчизняних лінгвістів у дослідження процесів запозичення, словотворення та стандартизації професійної лексики. Особливу увагу приділено аналізу сучасних публікацій, які висвітлюють актуальні тенденції розвитку мови в контексті освітніх реформ та вимог до професійної підготовки фахівців.

324. **Котлярова, Л.** Використання рольових та ділових ігор в процесі навчання англійської мови в немовних закладах вищої освіти / Л. Котлярова // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2025. – Вип. 90, т. 2. – С. 263-268. – DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-2-38>.

325. **Кравченко, Т. М.** Розвиток практичних навичок правильної вимови як важлива умова майбутнього професійного спілкування англійською мовою / Т. М. Кравченко, І. З. Бопко, М. В. Бедевельська // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 2. – С. 9-12. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.1>.

Акцентується увага на тому, що недостатній рівень вимовної компетенції може стати бар'єром у професійній діяльності, знижувати рівень сприйняття повідомлення, викликати труднощі у взаєморозумінні. Автори аналізують основні причини низького рівня сформованості навичок правильної вимови серед здобувачів вищої освіти, зокрема недостатню інтеграцію фонетичного компоненту в освітні програми та відсутність регулярної фонетичної практики. Окремо розглянуто ефективні традиційні методи й технології навчання правильної вимови, зокрема аудіовізуальні засоби, імітаційні вправи та інноваційні, такі як мобільні додатки, онлайн-платформи, інтерактивні завдання.

326. **Лисенко, К.** Динамічний аналіз потреб у викладанні ESP: поєднання традиційних підходів та ШІ-аналітики ринку праці / Катерина Лисенко, Анжела Гордєєва // Освіта. Інноватика. Практика. – 2025. – Т. 13, № 8. – С. 72-78. – DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-010>.

Проблема безперервного оновлення аналізу потреб у викладанні ESP має як наукове, так і соціальне значення. Вона спрямована на вирішення ключового завдання сучасної освіти – підготовки фахівців, здатних швидко адаптуватися до вимог високодинамічного ринку праці, ефективно комунікувати англійською мовою у професійних середовищах та підтримувати конкурентоспроможність держави у глобалізованому світі.

327. **Литвиненко, В. Ю.** Вплив війни в Україні на якість викладання й навчання французької мови у закладах вищої освіти України / В. Ю. Литвиненко // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 11 (51). – С. 2574-2582. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2574-2582](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2574-2582).

Приділено увагу психосоціальним викликам, які суттєво впливають на мотивацію та ефективність навчання, а також ролі міжнародних ініціатив (зокрема Campus France, Erasmus+, UNESCO, EU), що підтримують освітні програми й академічну мобільність

українських студентів і викладачів. У статті сформульовано рекомендації щодо збереження та підвищення якості мовної освіти в умовах війни: розвиток гнучких моделей навчання, інвестиції у цифрову компетентність викладачів, створення психологічно безпечного освітнього середовища та розширення міжнародного партнерства.

328. **Маленицький Д. С.** Викладання англійської мови у ЗВО: сучасний погляд / Д. С. Маленицький, Л. Є. Гусак // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 2 (151). – С. 9-14. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-2-1>.

Представлено дані соціологічної служби Центру Разумкова, які використовуються для оцінки рівня володіння англійською мовою серед громадян України, а також для виявлення проблем і недоліків у цій сфері. Наведено численні корисні поради та методи, що сприяють підвищенню інтересу та ефективності навчального процесу. Основна концепція полягає в інтеграції хобі та особистих інтересів у вивчення англійської мови, що значно підвищує мотивацію учнів. Розглядаються різні підходи до реалізації цього методу, деякі з яких описані у статті. Багато із цих методів є оригінальними та нестандартними, такими як Artificial English Environment та Virtual Theatre.

329. **Назаренко, А. Г.** Використання мультимедійної дошки для покращення навчання англійської мови / А. Г. Назаренко, Н. В. Демченко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 2. – С. 235-238. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.42>.

Особливу увагу приділено розкриттю можливостей мультимедійної дошки як інструменту для розвитку мовленнєвих навичок студентів через залучення їх до інтерактивних вправ, навчальних ігор, мультимедійних презентацій і групових обговорень. Такий підхід сприяє формуванню комунікативної компетентності, розвитку навичок критичного мислення, співпраці та вирішення комунікативних завдань у реальному часі. У статті розглянуто приклади практичного застосування цієї технології на заняттях з англійської мови, висвітлено методичні підходи та дидактичні переваги: зокрема, гнучкість подачі матеріалу, можливість візуалізації складних понять, підвищення рівня залученості студентів до навчального процесу.

330. **Омельчук, С.** Інституційні політики використання фемінітивів у системі вищої освіти України / Сергій Омельчук // Український педагогічний журнал. – 2025. – № 2. – С. 81-93. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-2-81-93>.

Досліджено особливості функціонування гендерно чутливої мови в системі вищої освіти України й визначено загальні тенденції використання українськими університетами на інституційному рівні корелятивів жіночого роду до іменників чоловічого роду на позначення посад, професій або роду занять, наукових ступенів і вчених звань тощо. Методи дослідження охоплюють контент-аналіз офіційних сайтів університетів, аналіз нормативних документів та інституційної політики закладу освіти, а також анкетування працівників Херсонського державного університету щодо

їхнього ставлення до фемінітивів. Результати дослідження визначають неоднорідність підходів до впровадження фемінітивів у закладах вищої освіти: від ігнорування до системного використання в комунікації та офіційних документах.

331. **Павельчук, М. О.** Використання проблемно-орієнтованого навчання (PBL) під час викладання ділової іноземної (англійської) мови для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності F3 «Комп'ютерні науки» / М. О. Павельчук // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 2179-2186. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-2179-2186](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-2179-2186).

Проведено аналіз сутності PBL, підкреслено його роль у розвитку критичного мислення, аналітичних здібностей, умінь самостійного пошуку інформації та інтеграції теоретичних і практичних знань магістрів. Показано, що традиційні методи навчання, орієнтовані переважно на засвоєння граматики та лексики, не забезпечують формування комплексних компетентностей, необхідних для вирішення практичних завдань у професійному контексті. Розроблена методика передбачає організацію навчання магістрів у малих групах для стимуляції командної взаємодії, моделювання реальних ІТ-ситуацій та активного використання ділової англійської як основного інструменту професійної комунікації.

332. **Пришупа, Ю. Ю.** Активізація спеціалізованої лексики у процесі розвитку професійного англомовного спілкування майбутніх інженерів / Ю. Ю. Пришупа, Л. М. Конопляник, Н. І. Березнікова // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 3 (55). – С. 144-152. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-3-19>.

Розкрито значення словникового запасу як індикатора мовленнєвої культури та його вплив на здатність інженера до чіткої, логічної та аргументованої комунікації. Запропоновано трирівневу модель роботи зі спеціалізованою лексикою: ознайомлення й закріплення у професійних контекстах, рецептивно-продуктивне тренування з опорою на ментальні карти та комунікативну практику у змодельованих і реальних ситуаціях.

333. **Руденко, Н. П.** Особливості формування соціально-комунікативної компетентності студентів ЗВО на заняттях з української мови за професійним спрямуванням / Н. П. Руденко, В. О. Марценішко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 2. – С. 36-39. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.6>.

Запропоновано різні види вправ і завдань, виконання яких на заняттях з української мови допоможуть студентам різних спеціальностей у формуванні соціально-комунікативної компетентності. До них можна віднести вправи з проблемним завданням, що передбачають пошукову роботу з аналізом дібраного матеріалу, обговорення актуальних наукових та навчальних питань, що висвітлюють певні аспекти обраного фаху, виконання індивідуальних та групових творчих проєктів, що передбачає спільну роботу від етапу добору матеріалу і до представлення виконаного завдання перед аудиторією. Запропоновані завдання можуть використовуватися при вивченні будь-якої теми чи модуля з курсу української мови за професійним спрямуванням і сприяють ефективному формуванню соціально-комунікативної компетентності майбутнього фахівця.

334. **Руденко, Н. П.** Формування соціально-комунікативних навичок студентів ЗВО на заняттях з української мови за професійним спрямуванням / Н. П. Руденко, Л. П. Боть, В. О. Марценішко // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 3 (55). – С. 67-72. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-3-08>.

335. **Степаненко, О. І.** Практичне використання моделі SAMR у викладанні англійської мови для спеціальних цілей / О. І. Степаненко, О. М. Красненко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 2. – С. 248-256. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.45>.

Досліджується практичне застосування моделі SAMR (Substitution, Augmentation, Modification, Redefinition – заміщення, доповнення, модифікація, переосмислення) у викладанні англійської мови для спеціальних цілей (ESP) студентам інформаційних технологій (IT) в рамках відкритої освіти. Стаття має за мету продемонструвати як модель SAMR забезпечує покрокову структуру для інтеграції цифрових технологій на заняттях ESP та ефективно узгоджується з принципами відкритої освіти, такими як доступність, адаптивність, співпраця та залучення студентів.

336. **Текст як форма** реалізації мовнопрофесійної діяльності / Н. І. Скрипник, Ю. Б. Лебедь, О. М. Касіяненко, С. В. Турлюк // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 2 (151). – С. 147-152. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-2-22>.

Текстотвірна компетентність розглядається як один із ключових показників сформованості професійної компетентності особистості, при цьому її структурні компоненти узгоджуються з вимогами професіограми до фахівців конкретної галузі. З огляду на те, що майбутня професійна діяльність випускників закладу вищої освіти передбачає комунікацію з представниками різних мовних спільнот, автори підкреслюють важливість сформованого вміння ефективного й толерантного міжкультурного спілкування як складника текстотвірної компетентності.

337. **Холод, М. В.** Формування компетенції міжкультурної комунікації у здобувачів вищих освітніх закладів на заняттях з англійської мови як передумова успішної міжнародної співпраці / М. В. Холод, А. П. Маєв // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 2356-2369. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-2356-2369](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-2356-2369).

Запропоновано авторську чотириетапну педагогічну модель формування міжкультурної комунікації, яка включає мотиваційно-ціннісний, когнітивно-інформаційний, практично-діяльнісний та рефлексивно-оцінювальний етапи. Детально розглянуто інструментарій інтерактивних технологій, що є ядром практичного етапу, зокрема: метод кейсів, проєктну діяльність (включно з віртуальними обмінами), технології ситуативного моделювання (рольові ігри, симуляції), дебати та використання автентичних медіа-ресурсів.

338. **Шевцова, Л. С.** Розвиток критичного мислення у процесі мовленнєвої діяльності / Л. С. Шевцова // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 86, т. 2. – С. 40-43. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.7>.

Підкреслено, що наукова інформація (вивчення нового методичного та мовного матеріалу) краще засвоюється завдяки вмінню критично її осмислювати, аналізувати почуте, його узагальнювати та структурувати. Автор розкриває можливості критичного мислення в опануванні методик навчання польської та української мов.

339. **Шикун, А. В.** Застосування комп'ютерних технологій у викладанні іноземних мов у закладах вищої освіти: виклики та перспективи / А. В. Шикун // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 2. – С. 210-215. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-27>.

Аналізуються теоретичні засади цифровізації мовної освіти, зокрема концепції цифрової компетентності викладача та моделі TRACK і SAMR. Висвітлюються основні технології, що використовуються в навчальному процесі: LMS-платформи (Moodle, Google Classroom), мобільні додатки (Quizlet, Duolingo), засоби штучного інтелекту (GPT, чат-боти), інтерактивні ігрові інструменти (Kahoot, Mentimeter) та відеоконференції (Zoom, MS Teams). Представлено практичний досвід їх упровадження, що демонструє переваги (доступність, мотивація, персоналізація) та недоліки (технічні збої, цифрова втома). Окрему увагу приділено викликам інтеграції технологій, таким як недостатня цифрова компетентність викладачів, технічні бар'єри, ризик зниження мотивації студентів та проблеми академічної доброчесності.

340. **Vaibakova, I. M.** The wonder of the age: information and communication technologies in the english classroom / I. M. Vaibakova, O. L. Hasko // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 85, т. 1. – С. 95-98. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.1.18>.

Розглянуто традиційні та інноваційні інформаційні комунікативні технології у контексті ефективності їх застосування на заняттях з англійської мови у вищій школі в епоху зміни цивілізаційної парадигми в сторону надзвичайно бурхливого інформаційно-технологічного прогресу. Разом із загальним аналізом застосування сучасних комп'ютерних технологій, потрібно розглянути переваги, недоліки та роль Генеративного ШІ у формі Великих Мовних Моделей, пов'язаних із діджиталізацією, що має на меті створення модернізованого освітнього середовища для максимально ефективного поєднання новітніх технологій та методів навчання.

341. **Lazarenko, I. S.** Using Nearpod in teaching english to would-be bachelors in the field of knowledge 14 «Electrical engineering» / I. S. Lazarenko, T. M. Rybak, V. A. Konovalova // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. – 2025. – № 2 (121). – С. 298-306. – DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(121\).2025.22](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(121).2025.22).

Визнаючи, що традиційні методи навчання мови є недостатніми для задоволення специфічних потреб студентів-інженерів, автори виступають за інтеграцію Nearpod – віртуального навчального середовища, призначеного для сприяння спільному навчанні та

обміну знаннями. Ця платформа є універсальним інструментом, який сприяє розвитку мовлення та розумінню навчального матеріалу. Дослідження Nearpod слугує не лише цінним ресурсом для педагогів у сфері викладання англійської мови, а й пропонує корисні ідеї для розробників навчальних планів, освітніх політиків і дослідників, які цікавляться перетином освіти мов і інженерних дисциплін.

342. **Nykyropets, S. S.** Digital resilience in wartime education: the role of online platforms in sustaining english language learning = Цифрова стійкість в освіті воєнного часу: роль онлайн-платформ у підтримці вивчення англійської мови / S. S. Nykyropets, S. O. Kot, S. Y. Piddubchak // *Philological Studies in the Era of Globalization Changes: European and National Contexts* : scientific monograph. – Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025. – Chap. 23. – P. 473-498. – DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-619-5-23>.

343. **Prokopchuk, N.** Acting out emotions: drama techniques for teaching english and nurturing students' emotional intelligence / Nataliya Prokopchuk, Olena Hladka // *Вища освіта України*. – 2025. – № 2. – С. 146-152. – DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2\(97\).17](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.2(97).17).

Представлено дослідження особливостей імплементації драматичних технік для навчання англійської мови та розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти; проаналізовано вплив стресу на емоційну регуляцію, концентрацію та загальне благополуччя студентів; сфокусовано увагу на необхідності розвитку емоційного інтелекту здобувачів освіти одночасно з формуванням їхньої комунікативної компетентності.

344. **Shevchenko, M.** Teaching english with authentic videos: pedagogical benefits, challenges, legal considerations / Mariana Shevchenko // *Наука і освіта*. – 2025. – № 2. – С. 104-112. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2025-2-14>.

Методологічно дослідження ґрунтується на якісному підході та включає комплексний тематичний і аналітичний огляд наукових публікацій, присвячених автентичним матеріалам, мультимодальному навчанню й методиці навчання АМПС, а також вивчення офіційних джерел із указівками щодо авторського права. Основні результати демонструють, що автентичне англійське відео, яке є оригінальним, неадаптованим медіаконтентом, створеним для носіїв мови, істотно підвищує ефективність навчання іноземної мови відповідно до Когнітивної теорії мультимедійного навчання Річарда Маєра, сприяючи подвійній кодизації та формуванню інтегрованих ментальних моделей.

345. **Soloviova, O. V.** Peculiarities of teaching english grammar to engineering students of technical higher education institutions with different levels of language training / O. V. Soloviova // *Педагогічні науки: теорія та практика*. – 2025. – № 3 (55). – С. 224-228. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-3-31>.

Пропонуються деякі можливі шляхи покращення комунікативних навичок та розвитку творчого, критичного та аналітичного мислення учнів англійською мовою шляхом викладання граматики у спосіб, що відповідає рівню володіння англійською

мовою. Студенти інженерних факультетів технічних вищих навчальних закладів, як правило, цікавляться технічними темами, навіть якщо вони мають мало знань про свою спеціалізацію, а технічні теми напряму пов'язані з граматикою, яку можна використовувати в професійно орієнтованому говорінні. Існують деякі відмінності між програмою з граматики англійської мови для інженерів та деяких інших спеціальностей. У статті також досліджуються деякі методи викладання, які можуть бути ефективнішими у викладанні граматики студентам-інженерам із різним рівнем володіння англійською мовою для активізації участі студентів у заняттях.

346. **The content** of foreign language training for non-linguistic students in higher education in the context of contemporary challenges / N. V. Beshpalova, N. M. Blynova, S. I. Medynska, A. O. Voloboieva // Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology. – 2025. – № 1 (29). – P. 97-107. – DOI: <https://doi.org/10.32342/3041-2196-2025-1-29-9>.

Розглядаються актуальні питання теорії та практики викладання загальної англійської мови, ділової іноземної мови (англійської) та іноземної мови професійного спрямування (англійської). Ці навчальні дисципліни базуються на вивченні основного лексичного та граматичного матеріалу, а також спеціалізованої термінології, спрямовані на забезпечення здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей необхідними мовними компетенціями для майбутнього професійного використання. Основні види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, визначені навчальною програмою, включають вивчення базової термінології шляхом аналізу як оригінальних, так і адаптованих англомовних текстів; розвиток навичок читання, розуміння та перекладу; підвищення комунікативних компетенцій у рамках професійно релевантних тем.

347. **Vasylyshyna, N.** Digitalization Impact on Range of Foreign Language Competence Skills in the Framework of University Learners Professional Training / N. Vasylyshyna // Інженерні та освітні технології. – 2025. – Т. 13 (1). – С. 14-22. – Доступно з Інтернету: [https://eetecs.kdu.edu.ua/2025_01/EETECs2025_013\(1\)_02.pdf](https://eetecs.kdu.edu.ua/2025_01/EETECs2025_013(1)_02.pdf).

Розглянуто вплив технологій на вдосконалення мовних навичок у здобувачів вищої освіти. Метою статті є акцентування уваги на п'яти навичках ініціативної компетенції, таких як: навички технологічного володіння; навички цифрового спілкування та командної співпраці; навички емоційного інтелекту (EQ); навички безперервного навчання та розвитку, а також навички адаптивності та здатності до навчання, набуття яких покращить майбутню професійну компетентність студентів університету та конкурентоспроможність їхньої праці на ринку.

7.6 Військова освіта

348. **Ганаба, С.** Освітні тренди у формуванні гендерної культури майбутніх офіцерів / Світлана Ганаба // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки. – 2025. – Т. 42, № 3. – С. 77-91. – DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v42i3.1972>.

349. **Громенко, В. Ю.** Сучасний стан та проблемні питання впровадження результатів навчання професійної військової освіти / В. Ю. Громенко, О. В. Колесник, В. С. Карпенко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2025. – № 3 (152). – С. 107-114. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-3-15>.

Запропоновано та обгрунтовано модель підготовки військових фахівців з урахуванням стандартів НАТО та пріоритетних завдань задля перегляду та вдосконалення вітчизняної військової освіти загалом. Запропонована у дослідженні модель дасть змогу визначити ключові фактори щодо подальшого удосконалення системи військової освіти, а практична реалізація її в освітньому процесі забезпечить виявлення та усунення недоліків щодо підготовки військових фахівців у системі професійної військової освіти.

350. **Кравець, Т.** Електронний портал моніторингу навчального процесу у військовому виші: досвід впровадження / Тарас Кравець, Максим Бахмат // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки. – 2025. – Т. 42, № 3. – С. 92-110. – DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v42i3.1960>.

Розглянуто особливості функціонування порталу, його основні структурні елементи та алгоритм роботи, що охоплює збір даних у режимі реального часу, автоматичне формування бази результатів і статистики, а також забезпечення зворотного зв'язку між перевіряльником, викладачем і керівництвом. Особливу увагу приділено можливостям використання електронної системи для підвищення прозорості оцінювання, створення умов для професійного розвитку викладачів та посилення відповідальності кафедр за усунення виявлених недоліків. У статті здійснено огляд міжнародного досвіду цифрового моніторингу освітнього процесу у військових навчальних закладах США, країн НАТО та ЄС, а також наведено приклади інтеграції елементів системи забезпечення якості на основі рекомендацій та підходів Total Quality Management.

351. **Лемешко, О. В.** Методичні засади відбору, адаптації та оцінювання ESP-матеріалів у військовій освіті / О. В. Лемешко // Наукові інновації та передові технології. – 2025. – № 10 (50). – С. 2021-2028. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-2021-2028](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-2021-2028).

Розглядаються теоретичні та методичні засади відбору, адаптації й оцінювання навчальних матеріалів з англійської мови для спеціальних цілей (ESP) у професійній підготовці майбутніх офіцерів. Підкреслюється, що якість ESP-курсів залежить від

збалансованого поєднання автентичності матеріалів, їх доступності та відповідності професійним потребам цільової аудиторії. У роботі представлено триетапну модель оцінювання ESP-матеріалів (predictive, in-use, post-use), що дозволяє комплексно аналізувати їхню ефективність. Практичний приклад заняття «Abbreviations in Military Documents» демонструє інтеграцію моделей PPP та TBL, що забезпечує поступовий перехід від засвоєння термінології до її використання у професійній комунікації.

352. **Родіков, В.** Педагогічні умови фахової підготовки сержантського і рядового складу інженерних військ Збройних Сил України / Володимир Родіков // Нова педагогічна думка. – 2025. – № 2 (122). – С. 39-43. – DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-122-2-39-43>.

Педагогічні умови фахової підготовки сержантського і рядового складу інженерних військ Збройних Сил України загалом спрямовуються на: формування стійкої мотивації до якісного й ефективного виконання курсантами професійних функцій; збагачення їхньої інформаційної обізнаності щодо специфіки інженерного забезпечення військ у різних ситуаціях бойової обстановки; розвиток спеціальних умінь та фізичних якостей; забезпечення морально-психологічної стійкості курсантів, їхніх вольових якостей.

353. **Родіков, В. Г.** Моделювання педагогічної системи фахової підготовки сержантського і рядового складів інженерних військ ЗСУ / В. Г. Родіков // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2025. – № 2. – С. 239-244. – DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-31>.

Запропоновано модель системи фахової підготовки сержантського і рядового складів інженерних військ Збройних сил України, що охоплює її структурні складники та відбиває ключові властивості (ієрархічності, гомеостатичності, нелінійності, нестійкості, незамкненості, самоактуалізації). Сконструйована модель складається з таких блоків: цільового, теоретико-методологічного, організаційно-ресурсного, змістовно-технологічного, аналітико-результативного. Цільовий блок моделі є системоутворювальним, адже він визначає функціонування всіх блоків системи та відбиває мету.

354. **Романишина, Л. М.** Педагогічні можливості інформаційного освітнього середовища в підготовці майбутніх саперів (розмінування) до професійної діяльності / Л. М. Романишина, Л. В. Зданевич // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 202-206. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.40>.

Стаття присвячена актуальній проблемі інформатизації освітнього середовища військових навчальних закладів, які здійснюють підготовку майбутніх саперів з розмінування, що полягає у розробці та впровадженні сучасних теорій навчання, в основу яких – максимальне використання потенціалу комп'ютерних технологій.

355. **Сторожук, В.** Завдання кафедри військової підготовки у процесі освітньої діяльності / Валерій Сторожук, Олег Ставицький // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки. – 2025. – Т. 42, № 3. – С. 198-221. – DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v42i3.1940>.

Зазначено загальну характеристику опису вимог щодо підготовки офіцерів запасу, наведено перелік компетентностей (військово-професійні, військово-спеціальні), які отримують громадяни України під час вивчення навчальної дисципліни «Військова підготовка», наведено навчальні модулі зазначеної навчальної дисципліни та викладено замкнутий процес діяльності колективу кафедри щодо виконання покладених завдань на навчальний підрозділ з урахуванням практичного досвіду викладацького складу кафедри військової підготовки в Національній академії, а також вимог керівних документів.

356. **Тушко, К. Ю.** Аналіз зарубіжного досвіду підготовки майбутніх спеціалістів з розмінування / К. Ю. Тушко, В. Ю. Коваленко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 217-220. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.43>.

Здійснено аналіз зарубіжного досвіду підготовки майбутніх спеціалістів з розмінування в умовах зростання мінно-вибухових загроз у світі та особливої актуальності цієї проблеми для України. Показано, що ефективність професійної підготовки залежить від інтеграції міжнародних стандартів International Mine Action Standards (IMAS) у навчальні програми, поєднання теоретичної бази з практичним тренуванням на спеціалізованих полігонах та впровадження сучасних технологій.

357. **Чепель, М. О.** Проєктні методи навчання курсантів дисципліні «Теорія і практика роботи з персоналом»: сутність, характеристика та етапи реалізації / М. О. Чепель, І. М. Данилюк // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 227-230. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.45>.

Констатовано, що організація проєктної діяльності курсантів повинна бути спрямована на формування навичок і вмінь вирішення професійних, особистісних проблем підлеглих під час організації роботи з особовим складом у підрозділах НГУ, попередження конфліктів, нестатутних відносин, налагодження взаємовідносин у знов створених підрозділах, згуртуванні військових колективів за допомогою створення проєктів, що стосуються діяльності посадових осіб у військових частинах НГУ.

358. **Черніченко, М. Ю.** Педагогічна технологія формування готовності майбутніх офіцерів національної гвардії України до роботи з особовим складом / М. Ю. Черніченко // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 231-234. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.46>.

Запропонована технологія представляє собою навчальну систему, що спрямована на ефективне формування готовності курсантів до роботи з особовим складом під час навчальної діяльності у ВВНЗ, яка забезпечує їх професійну компетентність та психолого-педагогічне вдосконалення як керівника формування НГУ, які сприятимуть якісному виконанню службово-бойових завдань та здійсненню управлінської діяльності на посаді командира підрозділу.

359. **Яндола, К. О.** Особливості застосування віртуальної реальності у психологічній підготовці військовослужбовців / К. О. Яндола, А. В. Моторя // Інноваційна педагогіка. – 2025. – Вип. 87. – С. 299-303. – DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/87.59>.

Проведено порівняльний аналіз застосування VR та реальних умов тренувань крізь призму педагогічних принципів на основі власно розробленого потенційного сценарію. Обґрунтовано, що VR-технології дозволяють краще реалізувати принципи наочності, послідовності та індивідуалізації, оскільки надають можливість багаторазового повторення, адаптації складності та миттєвого об'єктивного зворотного зв'язку. Однак, реальні тренування залишаються незамінними для формування м'язової пам'яті та повної реалізації принципу зв'язку теорії та практики.

8 УНІВЕРСИТЕТСЬКІ БІБЛІОТЕКИ В ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ

8.1 Сучасні бібліотечно-інформаційні центри ЗВО: функції, ресурси, перспективи

360. **Боровик, О.** Інформаційно-аналітична підтримка науки та освіти в університеті (на прикладі бібліотеки ПДМУ) / О. Боровик // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі: матеріали VI науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету (Харків, 28-29 жовт. 2025 р.) / Харк. нац. мед. ун-т. – Харків, 2025. – С. 43-48. – Доступно з Інтернету: <https://repository.pdmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5cdcbe56-5df2-43c0-89db-e4262ac6c1cc/content>.

361. **Гайсинюк, Н. А.** Університетські бібліотеки як осередки поширення та популяризації відкритих освітніх ресурсів / Н. А. Гайсинюк // Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка». – 2025. – № 2 (48). – С. 274-283. – DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2\(48\)-274-283](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2(48)-274-283).

Наявні сьогодні наукові розвідки та конкретні кейси й ініціативи свідчать про високий рівень поінформованості бібліотекарів про відкриті освітні ресурси і в силу того, як цей рух набирає обертів, роль бібліотек закладів вищої освіти перестає бути маргінальною, а бібліотечні працівники починають виконувати багато ролей (педагоги, автори, консультанти, фахівці з теорії та практики відкритості, організатори проєктів тощо) на шляху впровадження й розвитку екосистеми, пов'язаної з даними ресурсами. Бібліотекарі можуть надавати експертні знання з питань авторського права, зокрема щодо ліцензування Creative Commons, і використовувати свої вміння для пошуку відповідних відкритих й доступних ресурсів.

362. **Горбань, Ю.** Формування іміджу бібліотеки закладу вищої освіти в цифрову епоху / Юрій Горбань, Владислав Касьян, Наталія Гайсинюк // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. – 2025. – № 15. – С. 68-81. – DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.15.2025.335075>.

363. **Гришко, О.** Формування іміджу бібліотеки в молодіжному середовищі: український та світовий досвід / Олег Гришко // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. – 2025. – № 15. – С. 164-174. – DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.15.2025.335088>.

Сучасний імідж бібліотеки серед молоді створюється завдяки перетворенню її на багатофункціональний простір та поєднанню традиційних функцій бібліотеки з інноваційними формами діяльності. Порівняльний аналіз українського та світового досвіду формування іміджу бібліотек у молодіжному середовищі дає змогу визначити як загальні тенденції, так і відмінності в роботі сучасних книгозбірень. Виявлено наступні спільні тенденції: зміна бібліотечного простору відповідно до потреб молодіжної аудиторії; впровадження нових послуг бібліотек, що виходять за межі традиційного уявлення про бібліотечне обслуговування; посилення цифрової присутності книгозбірень; використання соціальних мереж для взаємодії з молоддю.

364. **Кобижча, Н.** Бібліотеки закладів вищої освіти у забезпеченні відкритого доступу: від концепції до впровадження власних практик відкритої науки / Наталія Кобижча, Людмила Прокопенко // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. – 2025. – № 15. – С. 82-99. – DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.15.2025.335079>.

Стан інформаційної представленості бібліотек у науково-освітньому просторі закладів вищої освіти сьогодні відображається через наявність вебсторінки бібліотеки, інформації про електронний каталог, електронний архів, оцифрування рідкісних видань, а відкритий доступ до передплачених наукометричних, реферативних, повнотекстових, цифрових платформ та інструментів здебільшого охоплює авторитетні наукометричні бази даних, доповнені іншими галузевими і тематичними ресурсами, сформованими відповідно до профілю закладу вищої освіти. Попри розвиток технологій та інновацій академічна бібліотека залишається одним зі значущих компонентів інформаційно-освітньої системи закладу освіти, що постійно шукає нові способи взаємодії та комунікації із користувачами.

365. **Кропочева, Н. В.** Тенденції розвитку та технологічного оновлення сучасних наукових бібліотек: інформаційно-аналітичний огляд / Н. В. Кропочева // Бібліотечний Меркурій. – 2025. – Вип. 1 (33). – С. 169-183. – DOI: [https://doi.org/10.18524/2707-3335.2025.1\(33\).331914](https://doi.org/10.18524/2707-3335.2025.1(33).331914).

Представлено результати інформаційно-аналітичного аналізу тенденцій розвитку наукових бібліотек закладів вищої освіти країн Європейського Союзу, Великобританії, Індонезії, Індії, США та України. Розглянуто стан відображення розвитку наукових бібліотек в контексті короткотривалої та довгострокової перспективи. Здійснено контент-аналіз принципів цифрової трансформації та технологічного оновлення наукових бібліотек на фоні актуалізації завдань в непростих умовах воєнного стану.

366. **Некрасова, Н.** Бібліотечний простір як джерело стійкості під час війни / Н. Некрасова, І. Киричок // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали VI науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю

Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету (Харків, 28-29 жовт. 2025 р.) / Харк. нац. мед. ун-т. – Харків, 2025. – С. 113-114. – Доступно з Інтернету: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3fbb13ab-8b4f-43cb-83c6-a850f34d1a0d/content>.

367. **Павленко, Т.** Університетська бібліотека в інституційній екосистемі відкритої науки / Т. Павленко // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали VI науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету (Харків, 28-29 жовт. 2025 р.) / Харк. нац. мед. ун-т. – Харків, 2025. – С. 120-130. – Доступно з Інтернету: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5b5c00cb-6cfe-4f81-99e0-809971549978/content>.

368. **Рибальченко, О.** Бібліотека як корені та крила університетської освіти: шлях стійкості, адаптивності та відповідальності в Науковій бібліотеці Державного біотехнологічного університету / О. Рибальченко // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали VI науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету (Харків, 28-29 жовт. 2025 р.) / Харк. нац. мед. ун-т. – Харків, 2025. – С. 144-149. – Доступно з Інтернету: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6e736e5b-06b7-4473-bac2-ab41a4728beb/content>.

369. **Сакалюк, О.** Використання штучного інтелекту для оптимізації бібліотечних сервісів / О. Сакалюк, А. Волкова // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали VI науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету (Харків, 28-29 жовт. 2025 р.) / Харківський національний медичний університет. – Харків, 2025. – С. 150-153. – Доступно з Інтернету: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fd2f70f5-e08f-4c55-b99c-586892b14ad1/content>.

370. **Скрипченко, Л.** Трансформація культурно-просвітницької діяльності університетської бібліотеки: досвід Наукової бібліотеки ХНМУ / Л. Скрипченко, С. Кравченко // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали VI науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету (Харків, 28-29 жовт. 2025 р.) / Харк. нац. мед. ун-т. – Харків, 2025. – С. 154-159. – Доступно з Інтернету: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/62e981b6-c631-478d-86e6-705d08628672/content>.

9 ПЕРСОНАЛІЇ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

9.1 Видатні педагоги, науковці, діячі освіти і техніки

371. **Болтівець, С.** Іван Огієнко про найясніший вираз нашої психіки / Сергій Болтівець // Психологія і суспільство. – 2025. – № 1 (91). – С. 6-17. – DOI: <https://doi.org/10.35774/pis2025.01.006>.

Висвітлюються основні віхи наукової творчості Івана Огієнка (митрополита Ларіона) у царині душевного самовираження українського народу засобами творення власної мови протягом багатьох століть. Аргументовано плідність вивчення мови, починаючи з давньоукраїнських писемних пам'яток, які становлять значну частину наукової спадщини Івана Огієнка, а велика їх кількість, проаналізована вченим, дала йому підстави віднести час виникнення української мови до VI ст. н.е. Розкрито цілковиту новизну для українського мовознавства застосування цим достойником нації незнаного доти методу, заснованого на вивченні наголосу східнослов'янських пам'яток. Висвітлено сучасний період діяльності науковців, об'єднаних у Товариство Івана Огієнка з метою вивчення і популяризації наукової, освітньої, літературної, богословської і культурологічної спадщини видатного українського вченого, педагога, богослова, письменника, державного та релігійного діяча України І. І. Огієнка, сприяння розробці і впровадженню його ідей у сферу науки, освіти і культури. Важливими висновками статті є першорядна значущість становлення мовної самосвідомості української нації, а для цього підготовлення не менш як 100-томного видання праць Івана Огієнка, розширення міждисциплінарних підходів до вивчення наукової спадщини видатного вченого, зокрема, у царині психології незборимого духу українського народу протягом тисячоліть.

372. **Бугаєнко, К.** Левко Биковський: «Не забувайте про мене, я ще існую й буду існувати» : до 130-річчя від дня народження / Клавдія Бугаєнко // Наука і суспільство. – 2025. – № 6. – С. 40-45.

373. **Видатна українська** вчена-економістка й освітянка: пам'яті Віри Іванівни Куценко // Економіка України. – 2025. – № 11 (768). – С. 89-90. – Доступно з Інтернету: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/2025-11-7/2025-11-7>.

Віра Іванівна Куценко – одна з видатних учених, що започаткували дослідження соціальної сфери України як окремого об'єкта наукового аналізу. За понад півстоліття наукової діяльності вона внесла вклад у вивчення теоретичних і практичних аспектів розвитку соціально-гуманітарних галузей, формування й реалізації соціальної політики, територіальної організації соціальної інфраструктури, економіки та управління в освіті.

374. **До ювілею** академіка НАН України Тетяни Іванівни Єфименко : Відомий вчений, ефективний управлінець і громадський діяч // Економіка України. – 2025. – № 12 (769). – С. 80-82. – Доступно з Інтернету: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/2025-12-5/2025-12-5>.

375. **Знаменні і пам'ятні дати** Вінниччини 2025 року: хронол. довід. [Електронний ресурс] / уклад.: О. Ю. Антонюк, О. М. Зелена; ред. С. В. Лавренюк; відп. за вип. Г. М. Слотюк; Упр. культури та креат. індустрій Департаменту гуманітар. політики Вінниц. обл. військ. адмін., ВОУНБ ім. В. Отамановського. – Вінниця, 2024. – Режим доступу: <https://library.vn.ua/e-library/katalog/znamenni-i-pamyatni-dati-2025-roku> (дата звернення: 22.12.2025). – Зі змісту:

День народження Миколи Дмитровича Леонтовича (13.12.1877, с. Монастирок, нині Вінниц. р-ну – 23.01.1921, с. Марківка, нині Гайсин. Р-ну), всесвітньо відомого композитора, хорового диригента, педагога, фольклориста, музично-громадського діяча. Здобувши освіту, працював учителем музики та арифметики в Чуківській школі (Вінницький р-н), викладав хоровий спів у Тиврівському духовному училищі, церковно-вчительській школі у Вінниці. З 1908 по 1919 рр. Леонтович викладав співи в Тульчинському єпархіальному училищі. М. Д. Леонтович – творець класичних зразків української хорової музики, автор численних обробок українських народних пісень, оригінальних творів. Загалом у його доробку близько 200 народних хорових творів. Леонтович став одним із найчастіше виконуваних українських композиторів у світі завдяки його «Щедрику». Ця мелодія всесвітньо відома і є символом Різдва як для України, так і для мешканців багатьох країн світу під назвою «Carol of the Bells». Після його смерті в 1922 р. на Поділлі було засновано філію Музичного товариства імені Леонтовича, його ім'ям називалася Вінницька хорова капела. У м. Тульчин композитору за проектом скульптора Г. Н. Кальченко та архітектора А. Ф. Ігнатенка споруджено пам'ятник. Його ім'я має Вінницький фаховий коледж мистецтв, Вінницька обласна філармонія, Центральний міський парк Вінниці, Подільський камерний хор «Леонтович-капела» Вінницької обласної філармонії ім. М. Леонтовича. У грудні 1977 р. до 100-ліття від дня народження Миколи Дмитровича Леонтовича було відкрито музей у с. Марківка Теплицького району, де він трагічно загинув і був похований. Нині це – філія Вінницького обласного краєзнавчого музею. У серпні 2016 року відкрили осучаснений музей та меморіал у пам'ять про видатного земляка. Також у Вінниці запроваджено мистецький проєкт – фестиваль хорової музики «Асамблеї Леонтовича». Щорічно в грудні проводяться традиційні вечорниці у музеї-квартирі М. Леонтовича в Тульчині. Його ім'я занесено ЮНЕСКО до списку славетних людей світу. У 2020 р. культурним брендом Вінниччини став «Щедрик – мелодія Вінниччини» М. Д. Леонтовича. Логотип зареєстровано як товарний знак.

90 років від дня народження Олександра Михайловича Лівінського (13.11.1935, с. Олександрівка Гайсин. Р-ну), доктора технічних наук (1991), професора (1992), заслуженого винахідника СРСР (1985), заслуженого будівельника України (1996). Перший віцепрезидент Академії будівництва України, директор НТЦ АБУ (1994-2001). Почесний член Української академії архітектури (2001). Автор понад 270 наукових праць та винаходів. Лауреат премії ім. академіка М. С. Будникова (1996), Державної премії України в галузі науки і техніки (2000). Нагороджений низкою медалей.

376. **Леонід Геннадійович Козлов** : біобібліографічний покажчик до 70-річчя з дня народження / уклад. О. М. Немчук ; відп. за вип. Т. Є. Притуляк. – Вінниця : ВНТУ, 2025. – 92 с. : іл. – (Серія «Вчені нашого університету»).

Покажчик містить матеріали про науково-педагогічну діяльність та бібліографію праць доктора технічних наук, професора, завідувача кафедри технологій та автоматизації машинобудування Вінницького національного технічного університету, відмінника освіти України, академіка Академії інженерних наук України.

377. **Малішевська, Н.** Володимир Філатов – вчений, новатор, митець / Н. Малішевська // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали VI науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету (Харків, 28-29 жовт. 2025 р.) / Харк. нац. мед. ун-т. – Харків, 2025. – С. 97–103. – Доступно з Інтернету: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7144d59e-d508-494d-87f7-818b115c7953/content>.

378. **Міхно, О.** 260 років від дня народження Максима Берлінського (1764-1848), українського педагога, історика, архівіста / Олександр Міхно // Освіта і суспільство. – 2024. – № 8 (77). – С. 19-20.

379. **Міхно, О.** 125 років від дня народження Микити Грищенка (1900-1987), педагога, організатора освіти / Олександр Міхно // Освіта і суспільство. – 2025. – № 5. – С. 45.

380. **Міхно, О.** 150 років від дня народження Олександра Мурашка (1875-1919), художника, педагога / Олександр Міхно // Освіта і суспільство. – 2025. – № 5. – С. 44.

381. **Палько, Х.** Липи у науці й освіті: Іван – у колі НТШ, Юрій – в оцінках викладачів університету / Х. Палько, М. Надрага, Л. Дедишина // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали VI науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету (Харків, 28-29 жовт. 2025 р.) / Харк. нац. мед. ун-т. – Харків, 2025. – С. 130-136. – Доступно з Інтернету: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9a0ae2c1-957c-4593-aaa5-42945d214724/content>.

382. **Роман Наумович Кветний** : біобібліографічний покажчик до 70-річчя з дня народження / уклад. К. В. Дєдова ; відп. за вип. Т. Є. Притуляк. – Вінниця : ВНТУ, 2025. – 88 с. : іл. – (Серія «Вчені нашого університету»).

Покажчик присвячено науково-педагогічній спадщині Романа Наумовича Кветного – відомого вченого, доктора технічних наук, професора кафедри автоматизації та інтелектуальних інформаційних технологій Вінницького національного технічного університету, заслуженого діяча науки і техніки України, відмінника освіти України,

члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України, IEEE Senior Member. У виданні подано бібліографію праць, матеріали про життя, педагогічну, літературну та громадську діяльність, які віддзеркалюють багатогранність його постаті.

- 383. Роман Юрійович Кігель** : біобібліографічний покажчик до 100-річчя з дня народження засновника Вінницького політехнічного інституту (Вінницький національний технічний університет) / уклад.: К. В. Дєдова, О. М. Немчук ; відп. за вип. Т. Є. Притуляк. – Вінниця : ВНТУ, 2025. – 52 с. : іл. – (Серія «Вчені нашого університету»).

Покажчик містить матеріали, що висвітлюють науково-педагогічну, організаторську та методичну діяльність, а також бібліографію праць кандидата економічних наук, професора, заслуженого працівника народної освіти України Романа Юрійовича Кігеля – засновника і першого керівника Вінницького політехнічного інституту (нині – Вінницький національний технічний університет).

- 384. Туровська, Л.** «Світячи іншим, згораю сам»: 180 років від дня народження Іллі Ілліча Мечникова / Леся Туровська // Наука і суспільство. – 2025. – № 5. – С. 36-39.